

EPIcenter

Glasilo Posoškega razvojnega centra

letnik XI, št. 1, 2010

BOVEC, KOBARID, TOLMIN

ISSN 1581-6087

Posoški razvojni center

- **EPIcenter »online«**
- **Za nepovratna sredstva se je treba nekoliko potruditi**
- **Cene osnovnih komunalnih storitev so višje**
- **Drevesa izjemnih dimenzij**
- **Meso drobnice kot lokalna specialiteta**
- **Najlepša sta Dona Volčanska in Can**

Ste se že kdaj zamislili nad svojimi leti?

Številka vpisa v razvid medijev: 787
ISSN 1581-6087

Izdal in založil:

Posoški razvojni center
Trg svobode 2, 5222 Kobarid

Naslov:

Uredništvo EPIcentra
Padlih borcev 1b, 5220 Tolmin

Telefon:

05/38-41-510 (glavna urednica)
05/38-41-502 (pomočnica urednice)
05/38-41-500 (Posoški razvojni center)

Faks:

05/38-41-504

E-pošta:

epicenter@prc.si

Spletne strani:

www.prc.si
(arhiv izdaj od leta 2003 dalje)

Glavna in odgovorna urednica:

Tatjana Šalej Faletič

V. d. pomočnice urednice:

Jerneja Kos

Stalni sodelavci:

Mariša Bizjak, Pavel Četrtnič, Špela Kranjc,
Špela Mrak, Damjana Teodorović

Oglasno trženje:

05/38-41-502 (Jerneja Kos)
Cenik oglasov in naročilnico najdete na spletnih straneh.

Lektoriranje:

dr. Nataša Komac Gliha, Polonca Kavčič,
Špela Kranjc

Fotografija na naslovnici:

Tatjana Šalej Faletič

Ilustracija:

Marko Podjavoršek

Oblikovanje in tehnična priprava:

Gaya Bratina-Jereb Cerkno

Tisk:

Atalanta Ema d.o.o.

Naklada:

7.300 izvodov

Vire navajamo po ISO standardu.

Distribucija:

Glasilo se brezplačno distribuira po vseh gospodinjstvih Zgornjega Posočja.

Glasilo sofinancirajo:

Služba Vlade RS za lokalno samoupravo
in regionalno politiko ter Občina Bovec,
Občina Kobarid in Občina Tolmin

Letnik XI, št. 1, 2010

Jaz sem se, in to prav pred kratkim. Pa saj ne, da bi se morala bolj resno ukvarjati s kakšnim Abrahamom – toliko jih zaenkrat še ne štejem. Misli so mi dale nekatere okrogle obletnice, ki nas nehoti opozarjajo na dejstvo, da leta letijo. Na primer 10 let bo letos naštel moj sin. Ključen podatek, ki je kriv za tole uvodno vprašanje. Pa pogledimo naprej ... Pred 10 leti sem dobila svoje prvo delovno mesto v Zgornjem Posočju. Letos mineva tudi 10 let od opravljenega izpita za lokalne turistične vodnike; zame še en nepozaben dogodek. To me obenem spomni na to, da bo 10 let praznovala naša **Lokalna turistična organizacija (LTO) Sotočje**. In ko smo že pri tem, 10 let delovanja bo jeseni obeležila tudi **Ustanova Fundacija »Poti miru v Posočju«**. Ampak to še zdaleč ni vse. 10-letnico letos praznujemo tudi v **Uredništvu EPIcentra**, saj smo aprila leta 2000 natisnili prvo številko. Vse skupaj morda res ni videti veliko, po drugi strani pa se lahko pohvalimo, da naše glasilo že 10 zaporednih let prihaja v vaše poštne nabiralnike in vam 10 let posreduje informacije o dogajanju v kraju, občini, regiji, občasno pa pokukamo tudi za naše meje.

Nič drugače ne bo niti letos, ko smo bolj »okrogli«. Še naprej se bomo trudili in skupaj z vami pripravljali vsebine, ki se dotikajo naših ljudi in krajev. Nekatere rubrike so vam zagotovo že zlezle pod kožo, pripravljamo pa tudi nekaj novih, svežih. Ena takšnih je rubrika *Izjemna drevesa v Posočju*, s katero se bomo skupaj s strokovnjaki z **Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) – Območna enota (OE) Tolmin** sprehodili po Zgornjem Posočju in poiskali nekatera zanimiva in dostopna izje-

mna drevesa. V vsaki številki našega glasila bomo obdelali po eno od aktualnih tem s tega področja, hkrati pa spoznali primer ali dva izjemnih dreves, ki so se ukoreninila na naših tleh. Že v tej številki bomo skupaj z vodjem odseka za gozdnogospodarsko načrtovanje pri ZGS – OE Tolmin **Edom Kozorogom** ugotavljali izjemne drevesne dimenzije, v nadaljevanju pa bomo skušali izvedeti še, kako so drevesa poimenovana, kakšne so njihove pričevalne, ekološke in zdravilne vrednosti, kako jih stroka opremlja in označuje, kakšna je njihova zaščitna vloga, spoznali pa bomo tudi nekaj tujevodnih vrst in dreves, ki živijo, čeprav so odmrli.

Še ena novost se nam obeta v tem letu. Čeprav se morda na prvi pogled zdi, da jo bodo najbolj veseli geografi, smo v uredništvu prepričani, da bo pritegnila tudi pozornost tistih radovednežev, ki želijo izvedeti, od kod izvirajo, kakšna je njihova zgodovina in kaj so prvotno pomenila naša gorska, krajevna, pokrajinska in vodna imena. Pobuda za novo rubriko je prišla prav od bralcev, zato smo nemudoma stopili v akcijo ter skladno z dogovorom avtorja in založnika uvedli novo rubriko. V njej vam bomo iz najnovejšega *Etimološkega slovarja slovenskih zemljepisnih imen* avtorja dr. **Marka Snoja** z Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU postregli s kakšno zanimivo obrazložitvijo zemljepisnih imen. Avtor sicer v svojem delu navaja, da je »največja pomanjkljivost tega slovarja dejstvo, da etimološko obravnava le 4.021 slovenskih zemljepisnih imen, kar je približno 17 odstotkov vseh,« vendar smo prepričani, da bomo med njimi našli tudi kar nekaj takšnih, ki se navezujejo na naše območje.

Društvo rejcev drobnice Zgornjega Posočja je v prvi polovici januarja v sklopu projekta *Meso drobnice, priložnost in izziv* ob pomoči **Posoškega razvojnega centra (PRC)** izdalo knjižico receptov z naslovom *Jedi iz mesa drobnice*. V njej so zbrani preizkušeni recepti z delavnic za gostince, ki jih je PRC izvajal v letih 2006–2009. Knjižica bo na voljo tudi v pdf formatu na PRC-jevi spletni strani www.prc.si, tako da si jo boste lahko zainteresirani tudi brezplačno prenesli v svoj arhiv receptov. Tokrat vam za pokušino ponujamo prvi recept v novi rubriki *Na krožniku*, ki nas bo naučil pripraviti zavitek iz vlečenega testa z jagnjetino.

Zgornje Posočje pa bo sicer letos obeležilo še nekaj veliko bolj okroglih obletnic, povezanih s pomembnimi dogodki, ki so zaznamovali naše kraje. Med tiste »za dat' kapo dol« zagotovo sodita 90-letnica podpisa Rapalske pogodbe in 100-letnica rojstva priljubljenega literarnega ustvarjalca **Cirila Kosmača**, ki je umrl na prav tako letos okroglo obletnico – 30 jih namreč mineva. Prav zato boste lahko nekaj o tem prebrali že v tej številki EPIcentra, nekoliko več pa se med letom nameravamo posvetiti tudi Rapalski meji.

Ker si želimo še več sodelovanja z našimi bralci, bomo z rubriko *Izzivi podeželja* nadaljevali tudi letos, vendar na nekoliko drugačen način. V načrtu imamo nagradni natečaj za najlepše urejen zelenjavni, cvetlični in zeliščni vrt. Več o tem in še o številnih drugih novostih boste izvedeli, če nas boste še naprej pridno brali. To je nenazadnje tudi največja nagrada za naš 10-letni trud.

Tatjana Šalej Faletič,
glavna in odgovorna urednica

Iz vsebine

- 4 PRC-jeva oglasna deska
- 7 Razpis za spodbujanje podjetništva v Posočju – razvojni program Soča: Za nepovratna sredstva se je treba nekoliko potruditi
- 10 PRC podelil 53 novih štipendij
- 12 Iz občinskih uprav
- 19 Pred našim pragom: Cene osnovnih komunalnih storitev so višje
- 20 Železnodobno najdišče Na ograjenci: Spenica, speča lepota
- 21 Izjemna drevesa v Posočju (1): Drevesa izjemnih dimenzij
- 22 Lokalna akcijska skupina LAS za razvoj
- 23 Stanje drobnice na območju LAS: Meso drobnice kot lokalna specialiteta
- 25 Lovsko kinološko društvo Gorica – Nova Gorica: Najlepša sta Dona Volčanska in Can
- 26 AziaTmin (4): Centralna Azija – koktajl narodov in jezikov
- 28 Pustili so svoj pečat: Črnovojnik Miha
- 31 EPIjeva knjižna polica
- 33 Zlati bogatin: Podkremenkar odkrije tatu
- 34 Na krožniku: Zavitek iz vlečenega testa z jagnjetino
- 35 Javni razpisi
- 36 Koledar prireditev

Poleg e-EPIcentra odslej na spletu tudi posamezne vsebine

Glasililo Posoškega razvojnega centra EPIcenter, ki ga na dom prejema posoška gospodinjstva, letos praznuje deseti jubilej. Od leta 2003 naprej je na voljo tudi v elektronski, datotečni obliki na spletni strani www.prc.si/epicenter, v prihodnje pa želimo njegove vsebine bralcem še bolj približati.

Bralne navade in potrebe bralcev se skozi čas spreminjajo, tako da nas vedno večji prenos pdf datoteke glasila ni presenetil. Veliko ljudi – predvsem mladih – ima namesto vonja tiskanega papirja besedilo in slike raje na računalniškem ekranu.

Vsebine EPIcentra od letos tudi v e-obliki

Nemalokrat na uredništvo prioma tudi posebne prošnje po člankih, objavljenih pred leti, ki jih dijaki in študenti potrebujejo za pripravo seminarov oziroma diplomskih nalog. Tudi telefonski klici, če se morda spomnimo prav določenega članka, ki bi ga po vseh teh letih od objave klicatelj spet rad videl in shranil, niso redki. Tisti, ki so večji uporabe interneta, so si lahko v takih primerih pomagali kar sami. Ker pa prenos z interneta in iskanje vsebin po pdf datoteki le ni najhitrejša možnost, ki jo splet ponuja danes, smo se odločili, da bomo vsebine EPIcentra od letošnjega leta dalje objavljali tudi v tekstovni obliki na sami spletni strani. Tako bomo glasililo približali vsem, ki zaradi hitrega tempa življenja poiščejo in preberejo samo določen

članek, ki jih zanima.

V prvi vrsti ostaja tiskano glasililo

EPIcenter seveda v prvi vrsti ostaja tiskano glasililo. Medijskega portala, kot ga poznajo vsi večji tiskani časopisi pri nas, si (zaenkrat) ne finančno ne organizacijsko ne moremo privoščiti. Kljub temu pa se bomo trudili, da bo celotna vsebina (v povprečju več kot 80 člankov na številko) z red-

kimi izjemami na bralcu prijazen način ob izidu tiskane izdaje objavljena tudi na spletni strani.

Če ob napovedanem izidu naslednje številke glasila še ni v vašem poštnem nabiralniku, pokukajte na našo spletno stran. Vsekakor se bomo trudili, da bomo elektronski EPIcenter »dostavljali« skupaj s poštarji; morda pa nam jih uspe celo prehiteti.

Jerneja Kos

PRC obvešča: PREDSTAVITVE POKLICEV ZA UČENCE IN DIJAKE

Posoški razvojni center (PRC) obvešča učence in dijake ter njihove starše, da bomo v februarju in marcu izvedli predstavitev deficitarnih in drugih poklicev. Predstavitve bodo potekale v sodelovanju z OŠ Bovec, OŠ Dušana Muniha Most na Soči, OŠ Franceta Bevka Tolmin, OŠ Simona Gregorčiča Kobarid, OŠ Simona Kosa Podbrdo in Gimnazijo

Tolmin ter različnimi posoškimi podjetji.

Predstavitve poklicev so namenjene osmošolcem in devetošolcem, ki se odločajo o vpisu v srednje šole, ter dijakom 4. letnikov, ki jih čaka vpis na fakultete.

Vsebine: Predstavitve ponujajo pestro izbiro poklicev, temeljito razlago in ogled dela, ki ga zaposleni s tem pokli-

cem opravljajo na delovnem mestu. **Časovni razpored predstavitev** bo pripravljen v sodelovanju s podjetji in sodelujočimi šolami, ki bodo tudi zbirale prijave zainteresiranih učencev in dijakov.

Dodatne informacije: Marjetka Čopi, e-pošta: marjetka.copi@prc.si. ■

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Posoški razvojni center

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

PROJEKTNO UČENJE ZA NOVE IZZIVE

Potrebuješ pomoč/svetovanje pri učenju ali iskanju zaposlitve? Bi rad pridobil praktična znanja in uporabne veščine? Si želiš druženja, doživetij in ustvarjalnosti? Če nisi redni dijak ali študent, se nam lahko pridružiš pri projektih, ki jih organiziramo v programu *Projektno učenje mladih (PUM)*:

- *Zaposlitev* (spoznaj, kako učinkovit je lahko računalnik/internet pri iskanju zaposlitve),
- *Učenje* (individualne priprave na izpite).
- in
- *Pumova kuhinja* (vsakdo se lahko preizkusi v svojih kuharskih sposobnostih),
- *Potopisna predavanja* (prisluhni zanimivim sogovornikom in deli z nami svoje izkušnje s potovanji),
- *Rekreacija/šport* (tudi gledanje tekme je šport),
- *Tuji jeziki* (spoznavanje jezikov prek različnih medijev),
- *Ustvarjalne delavnice* (glede na interes posameznika),
- *Sam svoj mojster* (znanje, ki ti pride vedno prav),
- *Delavnice* (glede na želje in interese).

Lahko pa se oglasiš tudi, če samo potrebuješ nasvet ali informacijo glede česar koli, kot na primer če:

- moraš poslati prošnjo za zaposlitev in ti je "mrknil" računalnik,
- ne veš natančno, kakšne pravice imaš kot brezposelna oseba,
- bi moral poklicati šolsko svetovalko, pa si ne upaš

Program PUM je brezplačen. Mladi, prijavljeni v evidenci brezposelnih oseb na *Zavodu RS za zaposlovanje*, imajo ob podpisu pogodbe o vključitvi vanj tudi pravico do žepnine in vračila potnih stroškov.

Če te zanima še kaj v zvezi s programom, načrti, urnikom, čimer koli, nas pokliči na tel. št. **05/38-41-513**, nam piši na **pum@prc.si**, lahko pa nas tudi obiščeš v prostorih *Posoškega razvojnega centra*, Ulica padlih borcev 1c, Tolmin ob delavnikih **med 8. in 15. uro**.

Operacijo delno financirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013.

Samostojno učenje

DO ZNANJA BREZPLAČNO V TVŽU

JEZIKOVNO IZOBRAŽEVANJE

Tujih jezikov se lahko učite tudi v *Točki za samostojno učenje (TVŽU)*. Ta vam ponuja brezplačno samostojno učenje s pomočjo računalnika in programov za učenje angleščine, italijanščine, nemščine, francoščine in španščine. Za lažjo predstavo o tem, kakšno predznanje že imate, predlagamo, da rešite jezikovni spletni test, povezavo do njega pa najdete na naši spletni strani www.prc.si.

UČENJE S POMOČJO SPLETNIH TEČAJEV

Na portalu www.cvzu-vita.si so dostopni spletni tečaji, s pomočjo katerih se lahko samostojno in tudi od doma učite predvsem računalništva (začetna in nadaljevalne stopnje), pa tudi drugih vsebin, kot so poslovni načrt, osnove projektnega managementa, čustvena inteligenca pri vodenju ljudi, gostinsko poslovanje I, psihologija barv, zdravilna zelišča itd. Vsebine so navedene na portalu pod rubriko *Vsebine*. Pokličite nas, da vam dodelimo uporabniško ime in geslo. Želimo vam veliko uspeha pri učenju.

Urnik TVŽU

Tolmin: ponedeljek, torek in sredo od 9.00 do 14.30

Bovec: po predhodni prijavi

Za vključitev v TVŽU, kjer vam je vedno na razpolago tudi mentor, ni starostnih omejitev. **Dodatne informacije in prijave: Patricija Rejec** - telefon: 05/38-41-506, e-pošta: patricija.rejec@prc.si.

Operacijo delno financirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007-2013.

TEMELJNA RAČUNALNIŠKA ZNANJA

Program: računalniška tečaja za starejše od 50 let (v Bovcu) in za starejše od 65 let (v Tolminu)

Kraj in čas: V Bovcu se bo tečaj predvidoma začel v začetku aprila, v Tolminu pa je začetek tečaja predviden konec aprila. Oba tečaja bosta potekala v popoldanskem času.

Prijave in dodatne informacije glede vsebin: Cvetka Kavčič, telefon: 05/38-41-505 ali Patricija Rejec, telefon: 05/38-41-506.

Računalniški tečaji za starejše od 65 let so za udeležence brezplačni, saj jih delno financira EU, in sicer iz ESS.

Zbrali in pripravili:
Patricija Rejec in mentorji PUM

Aaaa
znanje za različne sanje
učenje vse življenje

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Posoški razvojni center

znanje za različne sanje
učenje vse življenje

LJUDSKI OBIČAJ PISANJA PIRHOV

Program študijskega krožka:

- pisanje pirhov s pisalko (*poglco*) in voskom – posluževali se bomo motivov slovenskih pokrajin, ki jih bomo obogatili s svojimi ustvarjalnimi elementi;
- izdelovanje šempavskih pirhov s peresniki in voskom – barvali jih bomo z naravnimi barvami in barvami za pirhe ter jih popisali tudi s pesmicami in reki;
- raziskovanje velikonočnih običajev na Tolminskem.

Prvo srečanje: konec januarja 2010

Kraj in čas srečanj: v popoldanskem času v učilnici *Posoškega razvojnega centra* v Tolminu

Krožek bo vodila Danica Krivec, ki že vrsto let raziskuje izročilo poljubinskih pirhov.

Prijave in dodatne informacije: Patricija Rejec, telefon: 05/38-41-506.

Študijski krožek je za udeležence brezplačen, saj ga sofinancira Ministrstvo za šolstvo in šport.

»DEJANJA SO TEŽJA OD BESED« ALI »SUNT FACTA VERBIS DIFFICILIORA«

Ime programa: Starodavne modrosti za vsakdanje življenje

Udeleženci: starejši odrasli (50 let in več)

Vsebina programa: Spoznavali boste življenjske resnice, ki nam jih s svojimi modrimi besedili posredujejo slovenski, latinski, angleški, kitajski, arabski, francoski, ljubezenski, ljudski in še mnogi drugi pregovori. Udeleženci boste na podlagi svojih izkušenj iskali njihovo mesto v današnjem svetu.

Kraj in čas: O kraju in času bomo objavljene pravočasno obvestili, vendar šele takrat, ko se bo v program prijavilo vsaj 12 udeležencev.

25-urni program je za udeležence brezplačen.

Prijave in dodatne informacije: Patricija Rejec, telefon: 05/38-41-506.

Projekt sofinancira Ministrstvo za šolstvo in šport.

Zbrala in pripravila: Patricija Rejec

Utrinki

OGLED ZASEDANJA EVROPSKEGA PARLAMENTA

Strasbourg – Dijaki 1. letnikov Gimnazije Tolmin so v tem šolskem letu vključeni v celoletni projekt Jaz, Evropejec. Cilj projekta, v katerega so vključeni učitelji vseh predmetov, je spoznati Evropsko unijo, njeno delovanje in ustanove, skupne evropske baze podatkov, zgodovino nastanka ter geografsko in narodnostno sestavo EU. Glavni cilj celoletnih dejavnosti pa je spodbujati ambicioznost in iniciativnost dijakov ter oblikovati njihovo pozitivno samopodobo. Da bi preprečili nizko motiviranost in prehitro samozadovoljstvo dijakov – kakršnega opazamo v pogosto socialno šibkem in neambicioznem okolju – smo v projekt vključili tudi zgodnejšo poklicno orientacijo, katere del je seznanjanje z možnostmi, ki jih EU ponuja tako na področju šolanja kot zaposlovanja, ter usposabljanje za zbiranje potrebnih informacij na spletnih straneh evropskih ustanov. V okviru izdelave jezikovnega portfelja se bodo tako dijaki srečali tudi z izdelavo enotnega evropskega življenjepisa, tako ime-

TOLMINSKI GIMNAZIJCJI S SVOJIM GOSTITELJEM JELKOM KACINOM – Slovenski evropski poslanec je naše gimnazije povabil na tridnevni obisk Strassbourga. Predstavil jim je svoje delo in jim omogočil tudi ogled zasedanja evropskega parlamenta. **Foto: Jure Rutar**

novanega »Europass CV-ja«, pa tudi z izpolnjevanjem drugih evropskih obrazcev.

Najzanimivejši del projekta je sredi minulega meseca predstavljal prav tridnevni obisk Strassbourga s pred-

stavitvijo dela evropskega poslanca in ogledom zasedanja evropskega parlamenta, na katerega je tolminske gimnazije povabil in njihov izlet tudi financiral evropski poslanec iz Slovenije **Jelko Kacin**. Tolminskim

dijakom je skupaj s svojimi asistenti predstavil delo parlamenta in evropskih parlamentarcev, priprave in potek zasedanj ter v daljšem razgovoru z njimi poudaril možnosti, ki jim jih odpira evropski prostor, pa tudi trud in študij, ki je potreben za uspešno kariero v evropskih institucijah.

Pot proti enemu od mest, v katerih domuje evropski parlament, nas je vodila tudi mimo Derendingna, kraja, kjer je služboval in kjer je pokopan **Primož Trubar**. Bili smo prijetno presenečeni in ponosni zaradi spoštovanja in pozornosti, ki ju Trubarju namenjajo v tamkajšnji cerkvi, na njegov grob pa smo tudi položili spominski venec dijakov Gimnazije Tolmin.

Ob povratku smo si ogledali še srednjeveško mesto Augsburg ter tamkajšnji planetarij, v katerem smo, navdušeni nad uporabljeno najso-odobnejšo tehnologijo, dobrega spoznali veselje ter dogodke in ljudi, ki so naredili pomembne korake pri človekovem osvajanju vesolja.

mag. **Branka Hrast Debeljak**, koordinatorka projekta, Gimnazija Tolmin

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Bogastvo podeželja ob smaragdni poti

VEČ ZNANJA NA PODEŽELJU

Konec minulega leta ste lahko v poštini nabiralnikih našli *Katalog izobraževanj*, v katerem so podrobneje opisani izobraževalni programi za sezono zima-pomlad 2010. S tem *Lokalna akcijska skupina »LAS za razvoj«* (več o tem na strani 22) nadaljuje drugi sklop izobraževanj, ki so s projektom *Več znanja na podeželju* namenjena prebivalcem območja, ki ga pokriva LAS. Zaradi omejenega števila udeležencev vas organizatorji prosijo, da se na predavanja oziroma delavnice prijavite čim prej.

Datum in čas	Lokacija	Vsebina izobraževanja	Predavatelj	Prijave sprejema
26. 1. (17.00)	Idrija, učilnica ICRUM	Izzivi v sodobni družini	Martina Podgornik	ICRA – Dušanka Černalogar, T: 05/37-43-913, E: izobrazevanje@icra.si
27. 1. in 28. 1. (10.00)	Kobarid, Dom Andreja Manfrede	Smernice dobre higienske prakse v sirarstvu in nova zakonodaja na področju predelave mleka na planinah – dvodnevno izobraževanje	Majda Tumpej (KGZS Ptuj), Irena Orešnik (Združenje malih sirarjev), Davorin Koren (TNP) in predstavnik VURS-a	PRC – Peter Domevsček, T: 05/38-41-508, E: peter.domevscek@ prc.si
4. 2. (16.00)	Cerkno, sejna soba Občine Cerkno	Lesna biomasa je velika priložnost za podeželje	Egon Rebec (KGZS-Zavod GO)	ICRA – Dušanka Černalogar, T: 05/37-43-913, E: izobrazevanje@icra.si
11. 2. (17.00)	Kanal, Gotska hiša	Predstavitev pogojev za predelavo živil rastlinskega izvora za opravljanje dopolnilne dejavnosti na kmetiji	strokovni sodelavec s področja varstva živil	ICRA – Dušanka Černalogar, T: 05/37-43-913, E: izobrazevanje@icra.si
11. 2. (18.00)	Kobarid, Dom Andreja Manfrede	Prednosti lokalno pridelane hrane in kako lahko potrošnik z ekološko hrano v recesiji veliko prihrani	Maura Arh	PRC – Peter Domevsček, T: 05/38-41-508, E: peter.domevscek@ prc.si
12., 19. in 26. 2. (17.00)	Bovec, Podeželska hiša	Kuharski krožek – Tipične bovške jedi (3-dnevna praktična delavnica, vsaka delavnica traja tri ure)	Ljubica Čopi in Jožica Zornik	PRC – Peter Domevsček, T: 05/38-41-508, E: peter.domevscek@ prc.si
18. 2. (17.00)	Kanal, Gotska hiša	Sobodajalstvo kot dopolnilni zaslužek ali možnost zaposlitve	Anka Kavčič Cimprič	TIC Kanal – Lora Zimic Mugerli in Nika Testen, T: 05/39-81-213 ali 05/39-81-215
22. 2. (10.00)	Idrija, učilnica ICRUM	Vrste zavarovanj, obdavčitev po normiranih stroških, finančni vidik dopolnilne dejavnosti ...	Bogdan Črv (KGZS)	ICRA – Dušanka Černalogar, T: 05/37-43-913, E: izobrazevanje@icra.si
24. 2. (10.00)	Tolmin, učilnica PRC			
3. 3. (9.30)	Cerkno, sejna soba Občine Cerkno	Smernice pri oblikovanju ponudbe turistične kmetije	Vesna Čuček, (KGZS-Zavod CE)	ICRA – Dušanka Černalogar, T: 05/37-43-913, E: izobrazevanje@icra.si
4. 3. (16.00)	Idrija, učilnica ICRUM	Zakaj in kako obnavljati tradicionalno kmečko dediščino?	prof. dr. Živa Deu (Fakulteta za arhitekturo)	ICRA – Dušanka Černalogar, T: 05/37-43-913, E: izobrazevanje@icra.si
4. 3. (17.00)	Tolmin, učilnica PRC	Pridelava zelenjave na ekološki način	Peter Studen	PRC – Peter Domevsček, T: 05/38-41-508, E: peter.domevscek@ prc.si
4. 3. (18.00)	Kanal, Gotska hiša	Človek in okolje – delitev dela v ekosistemu (ekološke niše), človekovo mesto v ekosistemu, človeški genij in ekosistem	mag. Stipe Hečimovič	TIC Kanal – Lora Zimic Mugerli in Nika Testen, T: 05/39-81-213 ali 05/39-81-215
8. 3. (16.00)	Idrija, učilnica ICRUM	Kultura oblačenja – več vemo, manj potrebujemo	Lea Pisani	ICRA – Dušanka Černalogar, T: 05/37-43-913, E: izobrazevanje@icra.si
11. 3. (16.00)	Tolmin, učilnica PRC	Zakaj in kako obnavljati tradicionalno kmečko dediščino?	prof. dr. Živa Deu (Fakulteta za arhitekturo)	ICRA – Dušanka Černalogar, T: 05/37-43-913, E: izobrazevanje@icra.si
11. 3. (18.00)	Kanal, Gotska hiša	Človek in okolje danes – umetni ekosistem, posledice za naravni ekosistem in človeka	mag. Stipe Hečimovič	TIC Kanal – Lora Zimic Mugerli in Nika Testen, T: 05/39-81-213 ali 05/39-81-215
17. 3. (9.30)	Kobarid, Dom Andreja Manfrede	Smernice pri oblikovanju ponudbe turistične kmetije	Vesna Čuček (KGZS-Zavod CE)	ICRA – Dušanka Černalogar, T: 05/37-43-913, E: izobrazevanje@icra.si

Za nepovratna sredstva se je treba nekoliko potruditi

Program spodbujanja razvoja v Posočju ali na kratko program Soča, ki ponuja nepovratna državna sredstva, se letos izvaja že deveto leto. V letu 2010 bodo objavljeni trije razpisi, od tega bosta dva namenjena razvoju človeških virov. Veliko zanimanja se kot vsako leto pričakuje za razpis, namenjen spodbujanju podjetništva v Posočju. Za njegovo pripravo in izvedbo na Posoškem razvojnem centru že vsa leta skrbi svetovalka Vesna Kozar.

Kakšni so začetki programa Soča in razpisa za spodbujanje podjetništva v Posočju?

Program se je začel izvajati kot nadaljevanje spodbud razvoju Posočja po letu 1998. Po potresu so se najprej začele izbirati podjetniške ideje. Sledili so razpisi, ki jih je takrat izvajal *Javni sklad RS za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti*

slovenskega podeželja ali tako imenovani *Ribniški sklad*. Razpisi so prinesli nekaj nepovratnih sredstev, v glavnem pa kredite za nove investicije. Leta 2002 se je začel oblikovati razvojni program Soča 2002–2006, ki je bil bolj namensko usmerjen. Sestavljen je bil iz treh ukrepov. Prvi je bil namenjen vzpostavljanju razvojne infrastrukture, drugi razvo-

ju podjetništva, tretji pa usposabljanju kadrov. Razpis tako imenovanega *Ukrepa II* je takrat zagotavljal nepovratna sredstva za nove investicije na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin za podjetja, ki so bila registrirana po zakonu o gospodarskih družbah. Pogoji za sofinanciranje je bila nova investicija, ki je morala prinesiti tudi nove zaposlitve ne glede na ve-

likost podjetja. Seveda pa je bil razpis namenjen samo za majhna in srednje velika podjetja, ker so bila finančna sredstva za spodbujanje velikih podjetij premajhna.

Kako to, da je program Soča ponujal nepovratna sredstva za sofinanciranje investicij in ne ugodnih kreditov?

Za določene kredite, ki so veljali

Utrinki

BIPSOVO DREVO ZA ŠIRJENJE NOVIH ZNANJ

Smast – V sodelovanju z otroki, ki obiskujejo prvo triado devetletke na Podružnični šoli Smast, in njihovimi starši smo na Posoškem razvojnem centru (PRC) konec minulega leta zaključili trimesečni program Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Beremo in pišemo skupaj (UŽU – BIPS).

V dogovoru z udeleženci smo si za osrednjo temo izbrali projekt BIPSOvo drevo, ki nam je služilo kot rdeča nit pri izvajanju ostalih vsebin. Na nekoliko drugačen način, kot so ga učenci vajeni v šoli, smo se lotili branja, pisanja in računanja. Nekaj spretnosti merjenja količin, štetja in računanja smo mimogrede osvojili med peko okusnih piškotov, medtem ko smo spretnosti pisanja in branja preizkušali s pomočjo šaljivih zgodbic, ki smo jih sestavili s skupnimi močmi. Tem smo s pristrčnimi ilustracijami dodali še nekaj umetniškega duha, vse skupaj pa nato povezali v BIPSOvo knjižico, ki jo je v spomin na naših 12 srečanj prejel vsak udeleženec.

Program smo izkoristili še za spoznavanje nekoliko zahtevnejših vsebin, kot so aktivno državljanstvo, samopodoba, okoljska vzgoja in po-

men varovanja narave ter spoznavanje domačega okolja. Za lažjo orientacijo v času smo izdelali svoje kalendarje, kamor smo s ključnimi besedami na kratko opisovali vtise z naših tedenskih srečanj. Za lastno orientacijo v prostoru pa smo legli na tla in začrtali obliko svojega telesa. Vanjo smo s pomočjo pestre palete barv, različnih motivov in vzorcev preliili občutenje samega sebe. Na ta način smo se soočili s svojo samopodobo. Vas zanima, kako to zgleda? Preprosto. Nekdo, ki se je tisti dan počutil navihano, se je nari-

sal kot škratek. Spet drugi, ki je po srcu ljubitelj živali, je svoji podobi dodal še psa itd.

Na program, ki je sofinanciran iz Evropskega socialnega sklada, nas bodo poleg BIPSOve knjižice spominjali še številni drugi izdelki, s katerimi smo urili ročne spretnosti. Z vso nežnostjo smo na svilene rutice preliili jesenske barve in motive, si iz poldragih kamnov nanizali zapestnice in ogrlice, ki nam jih je prijazno odstopila lastnica butika Lapis itd. Le BIPSOvo drevo, na katerem smo upodobili vse štiri letne čase, bo od-

URJENJE ROČNIH SPRETNOSTI – Z vso nežnostjo so udeleženci programa UŽU – BIPS na svilene rutice preliili jesenske barve in motive, iz poldragih kamnov pa so si nanizali zapestnice in ogrlice. Za lastno orientacijo v prostoru so otroci in starši legli na tla ter začrtali obliko svojega telesa. Vanjo so s pomočjo barv in vzorcev prenesli svoja občutenja. **Foto: Marina Istenič**

slej krasilo šolske prostore.

V preteklem letu je tako PRC z uspešno prijavo na Javni razpis za sofinanciranje izobraževalnih programov Projektno učenje mladih in programov za zviševanje splošne in računalniške ravni pismenosti v letih 2008, 2009 in 2010 izpeljal štiri izvedbe programa UŽU – BIPS, in sicer v dvakrat v Kanalu in po enkrat v Tolminu in v Smasti. Zadnje, peto srečanje v tem šolskem letu se bo odvijalo februarja na Podružnični šoli Drežnica.

Po opravljeni evalvaciji lahko trdimo, da smo se tako otroci kot tudi njihovi starši in učiteljici na srečanjih veliko naučili drug od drugega, se sproščeno nasmejali in spoznavali zanimive stvari, ki nam bodo še dolgo ostale v spominu.

Marina Istenič in **Cvetka Kavčič**, učiteljici UŽU – BIPS, Posoški razvojni center

za ugodne, se je izkazalo, da to ni bilo res. Poleg tega je bila takrat zadolženost prebivalcev v Posočju zelo velika, saj so bili ljudje obremenjeni s krediti za urejane bivalnih razmer. Podjetniki so po eni strani reševali svoje domove, po drugi strani pa podjetja. Nepovratna sredstva naj bi tako olajšala razvojno komponento tega okolja.

Kakšen je bil na začetku odziv podjetnikov na podjetniški razpis programa Soča?

Bili smo presenečeni, saj je povpraševanje presegalo ponudbo vsaj za sto odstotkov. Vedno je bilo zanimanje celo nad pričakovanjem. Res pa je, da je bila obveza zagotovitve novih zaposlitev kar obremenjujoča, sploh za nova in mikro podjetja. Težava je bila tudi v tem, da v Posočju ni bilo primerne kadra, posebno določenih profilov. To sicer vsa leta rešujemo tudi z razpisi *Ukrepa III*, ki denar namenja za izobraževanje zaposlenih, zaposlovanje in štipendiranje kadrov.

Koliko projektov je bilo v teh letih prek podjetniškega razpisa sofinanciranih?

V celotnem obdobju od leta 2002 do 2009 je bilo odobrenih 133 investicijskih projektov v višini dobrih 4,8 milijona evrov. Pri tem morate vedeti, da nekateri niso podpisali pogodb, spet drugi pa so počrpali manj pogodbenih sredstev, kot so predvideli. Zato je realizacija približno deset odstotkov nižja, kar pomeni, da je država sofinancirala investicije neke v višini 4,3 milijona evrov.

Leto 2009 je bilo hudo leto za podjetnike, tako da bo slika za lansko leto nekoliko izkrivljena. Menim pa, da je Ukrep II dober, ker je omejen na to območje in ker naša podjetja, predvsem tista manjša, težko uspešno kandidirajo na drugih razpisih, namenjenih podjetništvu.

Z letom 2007 je bila v razpis dodana možnost sofinanciranja investicij v turizmu. Kako je do tega prišlo?

Vemo, da je turizem v Posočju ena najpomembnejših gospodarskih dejavnosti, ki ima tudi velik razvojni potencial. S strani turističnih ponudnikov, sploh manjših, je bilo veliko vprašanj, na katerih razpisih bi lahko pridobili ugodne finančne vires. Sobodajalci – tisti, ki so imeli dopolnilno dejavnost

VESNA KOZAR je svetovalka za področje podjetništva na Posoškem razvojnem centru in tista, ki se že vrsto let pripravlja in pomaga pri izvedbi razpisa, namenjenega spodbujanju podjetništva v Posočju. Foto: Tatjana Šalej Faletič

na kmetijah, so sicer lahko kandidirali predvsem na razpisih ministrstva za kmetijstvo, vendar so morali imeti registrirano delujočo kmetijo. Sicer pa so lahko fizične osebe, ki so se nameravale ukvarjati z oddajanjem sob, in že registrirani sobodajalci, za investicijska vlaganja zaprosile le za klasične bančne kredite.

Skupaj z *Lokalno turistično organizacijo* (LTO) Bovec in *LTO Sotočje* smo oblikovali pobudo, da se del sredstev nameni tudi tistim, ki nameravajo odpreti nove turistične kapacitete oziroma prenoviti že obstoječe. Na ta način bi dosegli ne le večje število ležišč, ampak tudi zagotovili višjo kakovost. *Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko*, ki izvaja program Soča, je idejo sprejela in predlog programa z omenjeno vsebino je bil tudi v letu 2007 prvič potrjen na vladi.

Razpis za spodbujanje podjetništva je od leta 2007 naprej ponujal nepovratna državna sredstva v treh sklopih – za mala in srednje velika

podjetja (sklop A), za mikro podjetja (sklop B) ter za turistične ponudnike (sklop C). Za kateri sklop je največ zanimanja?

Odločili smo se, da imamo tri sklope, čeprav za sklop A ni nekega večjega zanimanja. Razpis namreč za srednje velika podjetja glede na višino sofinanciranja in glede zahtev, ki jih morajo prijavitelji izpolniti, mogoče ni ravno najbolj ugoden. Kljub temu sklop A ohranjamo tudi v letu 2010, predvsem zaradi podjetij, ki so prešla iz mikro v majhna oziroma srednje velika podjetja.

Največje povpraševanje je za sklop B, kjer kandidirajo mikro podjetja. Privlačnost tega sklopa je v dejstvu, da je pogoj za sofinanciranje od leta 2007 le nova investicija. Nova zaposlitev sicer pri kandidaturi prijavitelju prinese več točk, ni pa pogoj. Veliko je namreč samostojnih podjetnikov, ki kandidirajo za manjše investicije (predvsem nakup osnovnih sredstev). Povečini so samozaposleni, njim pa vsaka dodatna zaposlitev pomeni stoddostno povečanje zaposlenih, kar je veliko breme.

V primeru, da nam sredstva na določenem sklopu ostanejo, lahko denar preusmerimo na drug sklop, kar je vsekakor pozitivno, tako da se vsa sredstva poskušajo maksimalno razdeliti med upravičence.

Prijavitelji, ki na razpisu uspejo, so upravičeni do sofinanciranja projektov. Kolikšen je ta delež?

Srednje velika podjetja lahko dobijo do 40 odstotkov vrednosti investicije oziroma največ 80.000 evrov. Majhna podjetja so upravičena do sofinanciranja v višini do 50 odstotkov oziroma maksimalno 80.000 evrov. Mikro podjetja so upravičena do 50 odstotkov sofinanciranja oziroma največ 50.000 evrov. Na sklopu C je možno pridobiti sofinanciranje do 50 odstotkov oziroma največ 15.000 evrov. Pri slednjem se favorizira manjše ponudnike turističnih kapacitet in ne restavracij, hotelov, penzionov ali večjih apartmajskih naselij. Ti lahko kandidirajo na sklopu B. Podjetja, ki poslujejo na področju transporta, pa lahko ne glede na velikost pridobijo največ 30 odstotkov.

Utrinki

NOVI PROJEKTI SO IZHOD IZ RECESIJSKE KRIZE

Bovec – Podjetje Iskra Bovec je na zadnji delavni dan pred prazniki od kupca R. Bosch prejelo pismo o nameri, v katerem so nam sporočili, da smo bili v konkurenci še štirih drugih kandidatov izbrani za partnerja v projektu proizvodnje velikoserijskih prvovgradenjskih vžigalnih tuljav za končna kupca Ford in Audi. Postopek izbire je potekal od začetka avgusta, ko so nas obiskali najvišji predstavniki tega podjetja. Sprejeta odločitve ima za nas še toliko večjo težo, saj se zavedamo, da smo bili izbrani v konkurenci imenitnih podjetij.

tij. K odločitvi za širitev sodelovanja z nami je gotovo pripomoglo uspešno dosedanje sodelovanje, saj nam je omenjeni naročnik že zaupal proizvodnjo maloserijskih tuljav za prestižne avtomobilске znamke, kot so Daimler, Ferrari, Porsche, Rolls Royce, Maserati, BMW ... Novi projekti za nas pomenijo prelomnico, ker s tem v večji meri prevzemamo proizvodnjo velikoserijskih tuljav za prvo vgradnjo in ker je projekt Audi prvi projekt proizvodnje paličnih vžigalnih tuljav.

Drugi pomemben argument za odločitev prav za naše podjetje so gotovo dolgoletne izkušnje pri proizvo-

dnji vžigalnih sistemov, ki segajo že v leto 1974. Iskra Bovec ima kot podkomponentaš drugim proizvajalcem vžigalnih sistemov, kot so Visteon (ZDA), Diamond Electric (Japonska) in Electricfil (Francija), možnost oziroma privilegij slediti najnovejšim gibanjem na področju vžigalnih sistemov v svetu in hkrati s svojimi izkušnjami soustvarjati nove generacije vžigalnih tuljav.

Razsežnosti novega projekta:

- po prodajnih številkah to pomeni okoli 19 milijonov evrov dodatnega obsega iz osnovne dejavnosti, kar glede na današnji obseg (10 milijonov evrov letno) pomeni sko-

raj potrojitev,

- predstavlja delo za 60 ljudi v proizvodnji ter za 20 strokovnjakov tehničnih in ekonomskih smeri;
- zahteva 1.000 m² proizvodnih površin; od tega 600 m² novih proizvodnih površin, ki jih bomo pridobili s preureditvijo obstoječih prostorov, namenjenih logistiki, in delno s čiščenjem programa.

Nova izbira ne pomeni samo večjega obsega sodelovanja, ampak tudi prehod na nov poslovni model poslovanja, ki nam daje večjo samostojnost, hkrati pa tudi odgovornost. Dejavnosti za realizacijo omenjenih novih projektov so se že začele, saj

Ali imajo prijavitelji veliko težav pri pripravi vloge?

Vloge, ki jih prejmemo, so večinoma nepopolne. Kljub temu, da vsako leto opozarjamo na ene in iste napake, so te še vedno prisotne. Problem so finančne tabele, saj ljudem številke niso ravno blizu. Največ težav imajo kandidati pri določitvi višine investicije. Še vedno pa so, če je pri vlogi kar koli narobe, možni dopolnitve in popravki.

Lahko se pohvalimo, da je razpis za investicije eden najenostavnejših razpisov za prijavitelje. Potrebna je minimalna dokumentacija. Tudi poslovni načrt, ki ga je treba oddati v vlogi in se ga vsi tako bojijo, je enostaven. Za 50.000 evrov ali celo 80.000 evrov nepovratnih sredstev pa menim, da se je le treba nekoliko potruditi.

Težave torej ni pri razpisni dokumentaciji, ampak je pri prijaviteljih?

Nekateri vzamejo prijavo preveč na lahkó. Mi sicer poudarjamo, da je ta razpis sorazmerno enostaven predvsem v primerjavi z drugimi razpisi. Tisti, ki so se že prijavljali na razpise, kjer so na voljo evropska sredstva, lahko to potrdijo.

Kakšne prednosti še prinaša ta razpis?

Druga prednost našega razpisa je, da ni treba prijaviti celotne investicije, ampak se lahko prijavi samo določeno fazo. Pogoji pa je, da je treba kljub temu celotno investicijo končati v dveh letih v skladu z razpisnimi pogoji.

Prednost razpisa pa je tudi v tem, da se kot upravičeni stroški štejejo stroški, nastali od datuma objave razpisa naprej. Pri evropskih sredstvih je večinoma tako, da se kot upravičeni stroški upoštevajo tisti, ki so nastali od dneva prejetja pozitivnega sklepa, kar je lahko tudi pol leta ali več po oddaji vloge. Potem mora prijavitelj investicijo izvesti, denar pa se prejme šele na koncu.

Je treba tudi pri tem razpisu investicijo financirati vnaprej, kot je to pogosto praksa?

Res je. Kljub temu, da kandidirajo za nepovratna državna finančna sredstva, pa se morajo ljudje zavedati, da je treba investicijo financirati vnaprej. Zaradi tega je pri oceni investicije treba navesti dovolj realno vrednost. Glede na to, da so to državna finančna sredstva, je poraba vezana na letni proračun. Investicijo je zato treba izvesti in plačati v sorazmerno kratkem času – navadno je to v pol leta. In ravno to je bistvo. Denarja ne dobijo vnaprej, čeprav lahko upravičenci izdajo tudi delni zahtevek in nekaj denarja dobijo že pred koncem, kar je pozitivno. Vse je treba najprej plačati, tako da prijavitelji ne smejo iti prek svojih zmožnosti. Je pa res, da tisti, ki na razpisu uspejo, lažje dobijo kredite s strani bank.

Če upravičenci svojih obveznosti ne opravijo in tako državnega sofinanciranja ne izkoristijo, je to za nas oziroma za Posočje izgubljen denar. Lahko rečemo, da se mi vsako leto »borimo« za ta sredstva, saj jih vlada vsako leto odobri sproti na podlagi izdelanega letnega izvedbenega načrta.

Letos bo prek razpisa za spodbujanje podjetništva v Posočju na voljo slabih 660.000 evrov. Kakšen odziv prijaviteljev pričakujete?

Mislim, da bo odziv podoben kot prejšnja leta. Razpis pripravljamo in načrtujemo, da bo objavljen v februarju. Razmišljamo o nekaterih spremembah. Prek sklopa C je namreč v zadnjih treh letih na-

stalo kar nekaj novih ležišč. Razmišljamo, da bi v naslednjih letih denar iz tega sklopa namenili tudi dodatni turistični ponudbi in ne več samim ležiščem.

Kako je s podjetji ali fizičnimi osebami, ki so se v preteklosti že prijavile na razpis? Ali se lahko tisti, ki so investicijo, za katero so pridobili denar, že zaključili, spet prijavijo?

Vsi, ki so pogodbene obveznosti izpolnili, lahko ponovno kandidirajo. Pri točkovanju so sicer nekoliko na slabšem, ker so sredstva že prejeli.

Ali je Soča program, ki bi ga bilo vredno nadaljevati tudi po letu 2013?

Program Soča je primeren za manjša nerazvita območja, kjer se lahko z določenimi instrumenti države pripomore k razvoju. Problem Posočja ostaja demografska slika in s tem seveda premalo podjetnih mladih, ki bi bili pripravljeni odpreti nova perspektivna podjetja na našem območju. Kljub temu moramo na prihodnost gledati optimistično. Dobro bi bilo, če bi se lahko program nadaljeval, mogoče v spremenjeni ali še izboljšani verziji.

Pogovor pripravila: Jerneja Kos

Utrinki

je predhodno treba pripraviti vso infrastrukturo za postavitev dveh proizvodnih linij, katerih zagon je predviden v začetku leta 2011.

Izbor partnerja s strani podjetja R. Bosch je bil izredno dolgotrajen, pogoji zahtevni, za nas pa je bilo čakanje na končno odločitev izredno stresno, zato smo deležnega zaupanja izjemno veseli. Za Iskro Bovec namreč to pomeni izhod iz krize, v katero je padla v času svetovne recesije. Tako se karte znova delijo. Žal nekaterim niso bile podeljene, tistim, ki smo imeli to srečo, pa to pomeni nov zagon za naslednjih nekaj let.

Mitja Gorenšek, direktor Iskre Bovec

190 LET MED ŠOLSKIMI KLOPMI

Most na Soči – Kako zajeti in predstaviti 190 let zgodovine mladosti in učenosti med šolskimi klopmi? Nedvomno je bil projekt Zgodovina šole, pred katerim se je znašla OŠ Dušana Muniha Most na Soči ob 190. obletnici, na prvi pogled sicer mamljiv, a tudi zelo zahteven. Odločna, da zgodovino skoraj dveh stoletij uokviri v platnice in strani zbornika, se je s tem soočila vodja projekta Zgodovina šole **Marjana Barbič**. Projekt je potekal dve šolski leti (od 2007/2008) ter vključil brez števila nekdanih in sedanjih sodelavcev, učencev in

simpatizerjev mostarske šole.

V letu 2009, ko je minilo natančno 190 let od prve omembe ustanovitve šole za silo pri Sv. Luciji, so projekt Zgodovina šole zaključili z razstavo, ki je bila v prvem delu leta postavljena v Tolminskem muzeju, ter šolsko prireditvijo in obsežnim preglednim zbornikom, ki so ga naslovlili Med šolskimi klopmi. »Zgodovina centralne šole na Mostu na Soči in podružničnih šol je podrobneje opisana v šolskih kronikah,« je v uvodu k zborniku zapisala profesorica Barbičeva. Kronike šol mostarskega okoliša so ohranjene le za čas po drugi svetovni vojni, večino

starejših zgodovinskih virov pa so šolniki in učenci v projektu odkrivali in pregledovali v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici, Tolminskem muzeju – kjer imajo original šolskega katastra cesarsko kraljevega šolskega namestništva – in v Šolskem muzeju v Ljubljani.

Dvodelnost zbornika (Zgodovina šole in Šola smo ljudje, ki z njo živimo) so učenci in mentorji spretno vpletli v prireditev, ki je bila zasnovana kot predstava. Prisotni v za to priložnost veliko premajhni večnamenski dvorani je niso prekinjali s ploskanjem, ampak se je odvijala od začetka do konca kot kronološki pregled dob, v

Štipendije kot podpora konkurenčnosti gospodarstva v regiji

V začetku novembra preteklega leta so bili znani rezultati javnih razpisov v okviru dveh štipendijskih shem, katerih nosilec je Posoški razvojni center. Ta je v sodelovanju s podjetji za šolsko/študijsko leto 2009/2010 podelil 53 novih štipendij.

V štipendijski shemi Soča, ki se izvaja že osmo šolsko leto, bodo posoška podjetja soštipendirala 19 novih štipendistov. Na osnovi opravljenih razgovorov s kandidati so delodajalci med dijaki potrdili štiri, med študenti pa petnajst tistih, ki so na ocenjevalni lestvici strokovne komisije dosegli najvišje število točk. Odziv dijakov in študentov je bil tudi letos precejšen, saj je vlogo za štipendijo oddalo kar 59 kandidatov. Za izbranih 19 novih štipendistov bodo skoraj v celoti porabljena sredstva, ki so v okviru *Programa spodbujanja razvoja v Posočju 2007-2013* (Soča 2013) namenjena sofinanciranju novo podeljenih štipendij v šolskem/študijskem letu 2009/2010.

Spodbujanja razvoja v Posočju 2007-2013 (Soča 2013) namenjena sofinanciranju novo podeljenih štipendij v šolskem/študijskem letu 2009/2010.

Štipendijo v tem šolskem letu prejema osem štipendistov manj

Nepodeljenih je ostalo 17 štipendij (od 36 razpisanih), glede na porabljena sredstva pa tudi v tem šolskem letu ni bila podeljena nobena samostojna štipendija. Delodajalci zagotavljajo 50-odstotno sofinanciranje pri vseh 19 podeljenih štipendijah. PRC

v tekočem šolskem/študijskem letu nadaljuje s štipendiranjem 46 štipendistov (osem dijakov in 38 študentov). Od teh je bilo 15 štipendistov izbranih na lanskem javnem razpisu, 31 pa na javnih razpisih od leta 2002 do 2007. V šolskem/študijskem letu 2009/2010 štipendijo prejema skupno 65 štipendistov, kar je osem manj kot lani. Med štipendijami je 59 kombiniranih in šest samostojnih, v tem šolskem/študijskem letu pa bo za dejavnost štipendiranja v sklopu izvedbenih programov Soča 2009 in Soča 2010 namenjenih skoraj 108.000 evrov.

Premalo zanimanja za poklice, za katere so bile štipendije razpisane

Za 34 novih štipendistov je v šolskem/študijskem letu 2009/2010 bogatejša tudi *Regijska štipendijska shema* (RŠS), ki sredstva za sofinanciranje štipendij črpa iz *Evropskega socialnega sklada* (ESS)¹ in vključuje podjetja iz celotne Severne Primorske regije. Da je kandidat sploh lahko vključen v to shemo, je nujno, da ga kot svojega štipendista potrdi podjetje, ki je v shemo vključeno kot delodajalec in je tudi razpisalo ustrezno štipendijo. Podeljevanje samostojnih štipendij, ki bi bile v celoti sofinancirane iz ESS, v tej shemi ni možno. Tudi v RŠS je v tem šolskem letu prišlo do neskladja med razpisanimi (99) in dejansko podeljenimi štipendijami (34), res pa je, da je bilo število kandidatov, ki so oddali vlogo na javnem razpisu štipendij, precej nižje od pričakovanega (55). Razloge gre iskati zlasti v pomanjkanju zanimanja za nekatere izmed poklicev, za katere so bile štipendije razpisane. O tem smo že pisali tudi v prejšnji številki *EPICentra*, saj se je podobno gibanje pokazalo tudi v štipendijski shemi Soča. Nekaj so najverjetneje dodale tudi neugodne gospodarske razmere, ki so vplivale na to, da so nekateri delodajalci izbrali manj štipendistov, kot pa so razpisali štipendij. Upad števila podeljenih štipendij je zlasti opazen v primerjavi s prejšnjim šolskim letom letom, ko so delodajalci na novo podelili 101 štipendijo. V tem šolskem letu bo tako v RŠS vključenih skupno 180 štipendistov, od teh jih bo štipendijo prejelo 154, za štipendiranje pa bo poleg sredstev delodajalcev in občin namenjenih še slabih 179.000 evrov, ki jih bo PRC posredno zagotovil iz ESS.

Utrinki

► katerih je delovala šola. Tako so učenci prikazali prvo šolo iz obdobja po letu 1819, imenovala se je šola za silo, v njej so poučevali duhovniki, učili pa so branja in pisanja ter računanja. Obiskovanje pouka je bilo neredno, starši pa so bili lahko za neredno pošiljanje učencev v šolo tudi kaznovani s plačilom globe. Šola v polnem pomenu besede je pod imenom Ljudska šola pri Sveti Luciji ustanovila avstroogrska država ob koncu 19. stoletja. Po prvi svetovni vojni je šola delovala pod italijansko upravo; slovenske so zamenjali strogi italijanski učitelji, ki so od učencev zahtevali sporazumevanje v italijanščini. Dve leti med drugo svetovno vojno je mostarska šola s podružnicami delovala pod nemško upravo, po vojni pa je na šoli v okviru Jugoslavije ponovno zaživel slovenska beseda. Učenci so bili v tem času deležni tudi pouka srbohrvaščine. V predstavi je bil iz tega časa humorno prikazan sprejem cibabnov v pionirsko organizacijo.

Šola od osamosvojitve deluje v državi Sloveniji, standardi vzgoje in izobraževanja pa so se v teh letih hitro spreminjali. Učenci danes obiskuje-

UČENCI SO Z IGRANIMI PRIZORI OBISKOVALCE POPELJALI SKOZI ZGODOVINO ŠOLE – V času Avstro-Ogrske so šolsko mladino krotili s šibo. Foto: Mirko Kavčič

jo svetlo novo centralno šolo in podružnice, ki se razen majhnosti ne razlikujejo v kakovosti poučevanja. Poleg matične šole v okviru OŠ Most na Soči delujejo še tri podružnice, in sicer v Podmelcu, Dolenji Trebuši in na Šentviški Gori, v okvir šole pa sodi tudi vrtec. Kot le malo katere druge slovenske šole mostarska danes prednjači v šolski tehnologiji, imajo celo interaktivno tablo, ki je povezana z računalnikom, mrežo spletnega omrežja na vsej šoli, prenovljena igrišča, bogato opremljeno biološko učilnico, arheološki muzej, delujejo kot EKOšola, učencem po-

nujajo množico obšolskih dejavnosti, šole v naravi, tabore za nadarjene, spodbujajo humanitarost, odlične pogoje za delo omogočajo tudi podružničnim šolam. Kljub vsem prednostim in pridobitvam, ki jih na šoli spodbujajo in vodijo, pa je bilo v zadnjih letih zaskrbljujoče upadanje števila otrok. Primorani so bili zapreti šolo v Lomu, pod vprašajem pa je bilo tudi delovanje ostalih podružnic. Šola danes obiskuje manj kot 300 učencev, vendar so na srečo napovedi glede na števila rojstev v prihodnje bolj optimistične.

Špela Mrak

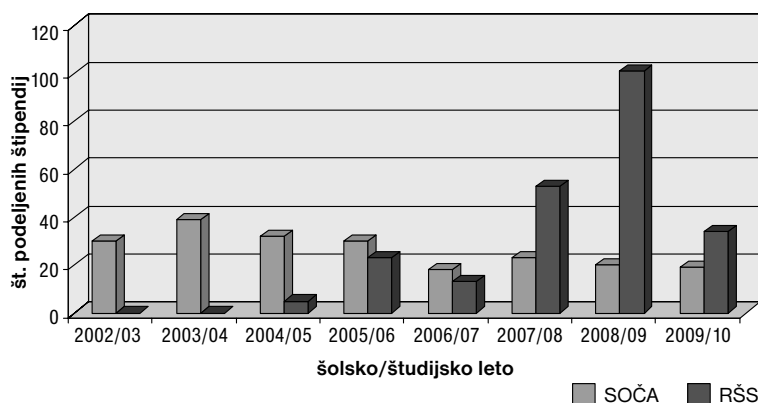
Primerjava med podeljenimi štipendijami v obeh shemah

Štipendije se v okviru RŠS podeljujejo od šolskega/študijskega leta 2004/2005 dalje, PRC pa je nosilec sheme že od šolskega/študijskega leta 2006/2007. V tem obdobju je bilo skupno podeljenih 229 štipendij. Primerjava med podeljenimi štipendijami v obeh shemah je prikazana na grafikonu.

»Prihranek« podjetij

PRC želi z izvajanjem štipendijskih shem aktivno sodelovati pri povezovanju med gospodarstvom, izobraževalno dejavnostjo in razmerami na trgu dela. Beg možganov in odliv mlade kvalificirane delovne sile z demografsko in razvojno ogroženih območij predstavljata dve ključni težavi gospodarstva v Posočju in širši regiji, prav to problematiko pa deloma rešuje tudi dejavnost štipendiranja. Z vključitvijo v štipendijsko shemo podjetje »prihrani« sredstva v višini najmanj 50 odstotkov vrednosti posamezne štipendije (če se v shemo vključi tudi občina, je ta delež še večji). Ker PRC (kot štipenditor) v ce-

2010 bodo vse potrebe posoških delodajalcev po novih štipendistih usmerjene v RŠS. Višina denarja za štipendije se v sklopu te sheme določa na podlagi potreb delodajalcev (in ni opredeljena vnaprej), kar pomeni, da število podeljenih štipendij v posameznem šolskem/študijskem letu ni omejeno. Če delodajalec prijavljuje potrebo po določenem kadru na javnem pozivu in na podlagi javnega razpisa izbere ustreznega kandidata, bo za izbranega štipendista od vključitve v shemo pa do zaključka izobraževanja zagotavljal le 50 odstotkov vrednosti štipendije, ostalih 50 odstotkov pa bo posredno zagotovil PRC prek *Javnega sklada RS za razvoj kadrov in štipendije*. V RŠS se lahko aktivno vključijo tudi občine Goriške statistične regije in z delnim sofinanciranjem štipendij delodajalec olajšajo dejavnost štipendiranja. Zaenkrat je v RŠS vključenih devet občin, ki večinoma prispevajo 20 odstotkov sredstev za štipendije, delodajalci z območja občine pa preostalih 30 odstotkov. Postopek vključitve delodajalcev v RŠS se, tako kot je bilo to v navadi pri štipendijski she-

Število podeljenih štipendij v obdobju 2002–2009 v štipendijskih shemah SOČA in RŠS

loti izvaja dejavnost štipendiranja, je zagotavljanje potencialnih kadrov prek štipendijske sheme za delodajalce vsekakor ugoden način.

Podeljene zadnje štipendije v sklopu štipendijske sheme Soča

Z letom 2010 sta tako v okviru Ukrepa III Programa spodbujanja razvoja v Posočju 2007–2013 predvidena le javna razpisa za instrumenta *Spodbujanje zaposlovanja in Spodbujanje izobraževanja in usposabljanja*, medtem ko je za instrument *Štipendiranje* predvideno le nadaljevanje štipendiranja štipendistov, že vključenih v štipendijsko shemo. Z letom

mi Soča, začne spomladi (običajno v aprilu), z objavo javnega poziva delodajalcem, s katerim so ti pozvani k opredelitvi potreb po štipendistih. Na tej osnovi nato PRC v septembru objavi javni razpis štipendij, zbrane prijave dijakov in študentov pa posreduje delodajalcem, ki med prijavljenimi kandidati opravijo dokončni izbor.

Štipendije so neposredni odraz potreb na trgu dela

Ker so podeljene štipendije neposredni odraz potreb na trgu dela, predstavljajo pomembno podporo konkurenčnosti gospodarstva v regiji, saj se na ta način izboljšata krepitev

STAVANJA

V našem salonu dobite vse na enem mestu:

- Prodaja staro za novo, financiranje
- Kleparska popravila brez čakanja (uredimo kompletno škodno dokumentacijo od cenične do popravila)
- Nadomestno vozilo za čas popravila
- Pooblaščen serviser:

Prepričajte se o konkurenčnih cenah servisnih storitev!

Stavanja d.o.o. Tel.: 05/38-00-560
 Na Logu 1, 5220 Tolmin, Tel.: 05/38-00-550, info@stavanja.si, www.stavanja.si • PE Nova Gorica, Tel.: 05/33-84-590

slika je simbolična

in mobilizacija (tudi oziroma predvsem visokokvalificiranega) kadra med izobraževalno in gospodarsko sfero. V tem smislu štipendiranje pripomore k pospeševanju gospodarskega razvoja ter hkrati ustvarja pogoje za razvoj in lepšo prihodnost nasle-

dnjih generacij na tem območju.

Tjaša Maurič, svetovalka za področje človeških virov, Posoški razvojni center

¹ Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007–2013, 1. razvojna prioriteta: »Spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti« in v okviru prednostne usmeritve »Štipendijske sheme«.

Utrinki

NA DIJAŠKI INFOBOMBI PREDSTAVITVILI 56 ŠTUDIJSKIH SMERI

Tolmin – Klub tolminskih študentov (KTŠ) in Gimnazija Tolmin sta decembra v prostorih tolminske gimnazije že devetič organizirala Dijaško infobombo. S prireditvijo, ki je namenjena dijakom 3. in 4. letnika, želimo našim gimnazijcem olajšati odločitev za nadaljnje šolanje. Glavni koordiniratorji prireditve smo bili svetovalka delavka **Barbara Gruntar** ter dijaka in predstavnik Dijaške skupnosti Gimnazije Tolmin v KTŠ **Aleksandra Sokolova** in **Alen Klarič**, ki sta uskladila sodelovanje na prireditvi sodelujočih študentov.

Prireditve se je začela s pozdravnim nagovorom ravnatelja gimnazije **Bojana Tute**. Dijakom sta nato spregovorili še predsednica KTŠ **Mojca**

Perdih in **Veronika Ručna**, svetovalka Študentske svetovalnice Študentske organizacije Univerze v Ljubljani. Slednja je dijak opozorila na študentsko problematiko (vpis, pogoji za pridobitev in ohranitev statusa študenta, bivanje v študentskih domovih in subvencije za bivanje pri zasebnikih, študentska prehrana in boni, zdravstvena oskrba študentov, študentje s statusom posebnih potreb, štipendiranje).

Po skupnem delu so se dijaki udeležili predstavitev študijev, kjer je s predstavitvijo 56 študijskih smeri sodelovalo kar 52 študentov. Pri spoznavanju značilnosti posameznih programov so bili dejavni tudi dijaki. Po skupni oceni organizatorjev je bila tudi letošnja prireditve uspešna, zato smo prepričani, da jo bomo organizirali tudi v naslednjih letih.

Barbara Gruntar, Gimnazija Tolmin

Občina Bovec

Proti Predelu čez mogočen viadukt

Viadukt Predel na regionalni cesti Predel-Bovec je najzahtevnejši objekt, ki ga je **Direkcija RS za ceste** (DRSC) v letu 2009 zgradila na državnem cestnem omrežju in zanj namenila 3,2 milijona evrov. Omenjeni viadukt pri odcepu za Mangartsko sedlo, za promet je odprt že od lanskega poletja, nadomešča most v bližini, ki ga je pred dobrimi devetimi leti odnesel katastrofalni plaz v Logu pod Mangartom. **Upravna enota Tolmin** je DRSC dovoljenje za uporabo objekta izdala konec minulega leta.

Novi, 128-metrski viadukt pri Mlinču visi 60 metrov nad dnom ozkega kanjona Mangartskega potoka, razpon njegovega loka pa je 86 metrov. Kot so pojasnili na DRSC, se je zaradi zahtevnega in težko dostopnega terena spremenila tehnologija gradnje loka. Sprva je bila predvidena gradnja s klasičnim opažem, podprtim s palično podkonstrukcijo brez vmesnih podpor. Zaradi nedostopnosti, stroškov in strogih zahtev naravovarstvenikov – objekt namreč leži na območju Triglavskega narodnega parka – pa so gradbeniki izbrali prostokonzolno gradnjo ločnega mostu s poševnimi zategami prek dveh začasnih armaranobetonskih pilonov, visokih dobrih 20 metrov. V objekt so vgradili več kot 410 ton železne mreže in 2.000 kubičnih metrov betona, izvajalci del iz ajdovskega **Primorja** pa zagotavljajo, da viadukt zdrži deveto potresno stopnjo.

Špela Kranjc

Kanin po 35 letih končno povezan

Z začetkom letošnje smučarske sezone smo na Kaninu dočakali tudi dolgo in težko pričakovano povezavo s smučiščem Nevejsko sedlo ali Sella Nevea na italijanski strani gore. Skupno smučišče od 28. decembra ponuja 35 kilometrov teptanih prog različnih zahtevnostnih stopenj in 12 žičniških naprav na 70 hektarih površine ter umetno zasneževanje na italijanski strani do postaje nove dostavne krožno kabinske žičnice pri koči Gilberti. Smučanje je možno z

NOVI, 128-METRSKI VIADUKT PRI MLINČU visi 60 metrov nad dnom ozkega kanjona Mangartskega potoka, razpon njegovega loka pa je 86 metrov. **Foto:Špela Kranjc**

višine 2.300 metrov na slovenski na 1.100 metrov na italijanski strani, kar pomeni približno 5 kilometrov spusta. Na združenem smučišču bo predvidoma do 2. maja, ko se na Kaninu zaključi smučarska sezona, dnevno lahko nemoteno smučalo 4.000–5.000 smučarjev.

Gre za zadnje dejanje povezave smučišč na obeh straneh Kanina, ki so ga po besedah direktorja ATC Kanin **Aleša Uršiča** vsi nestrno čakali. Kot je še povedal, Kanin in Sella Nevea od letos na trgu nastopata za cel sistem naprav z enotno vozovnico, katere uporaba je zaradi čipa na eni

strani bolj prijazna do smučarjev, na drugi pa omogoča boljši nadzor nad ustreznostjo vozovnice. Za dnevno vozovnico morajo odrasli odšteti 28 evrov, obenem pa je na voljo še več tipov vozovnic. »Prihodek od dnevne vozovnice si bosta **ATC Kanin** in **Promotur** delila glede na časovno prisotnost smučarjev na smučišču, pri sezonski vozovnici pa določen odstotek ostane strani, ki jo je prodala,« je pojasnil.

»Če ne bi prišlo do povezave, bi bile vse investicije, ki smo jih v Bovcu realizirali v zadnjih letih, pod velikim vprašajem,« je prepričan bovški žu-

pan **Danijel Krivec**. V prihodnosti v dolini načrtujejo še ureditev dodatnega centra dobrega počutja, drsališča, teniškega igrišča in igrišča za golf ter posodobitev bovške športne dvorane. Kot je dejal, so pristojni že vseskozi ocenjevali, da bosta Kanin oziroma podjetje ATC Kanin brez povezave s Sello Neveo težko zlezla iz težav. »Uspeh je bila postavitve štirisedežnice pred štirimi leti, s čimer smo Italijane prisilili k odgovoru z njihovimi investicijami. Čaka nas še ureditev umetnega zasneževanja na povezovalni progi do restavracije, s čimer bi zaradi ustrezne nadmorske višine smučarsko sezono lahko začeli že novembra. Prav tako že imamo gradbeno dovoljenje za obnovo restavracije in če bomo skupaj zagotovili dovolj denarja, se tega lahko lotimo v prihodnji sezoni,« o prihodnjih načrtih razmišlja Krivec in dodaja: »Potrebovali bi še kakšnih 15–20 milijonov evrov, da bo Kanin na enaki ravni kot italijanski del smučišča.«

Povezava smučišč je bila sicer velik tehnični in finančni zalogaj. Tako je po Uršičevih besedah dežela Furlanija - Julijska krajina prek podjetja Promotur v smučišče Sella Nevea v zadnjih treh letih vložila več kot 30 milijonov evrov.

V lanske sezoni so na Kaninu zabeležili 38.000 smučarjev, letos pa bi morali po Uršičevih pričakovanjih to število podvojiti, naprave na povezani smučišču pa naj bi skupaj prepeljale več kot 100.000 smučarjev.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Bovec lahko sprejme 120 gostov več

Ob koncu preteklega leta so na robu Bovca odprli nov hotel, ki lahko sprejme do 120 gostov. **Hotel Mangart** stoji ob bovški obvoznici in je namenjen tako družinam in posameznikom kot tudi skupinam. Lastnik hotela je mariborsko družinsko podjetje **Žnider's d.o.o.**, ki ima pet turističnih poslovalnic v Sloveniji in eno v peruanski prestolnici Limi. Naložba je vredna 4,5 milijona evrov, 35 odstotkov vrednosti pa so investitorji pridobili iz evropskega denarja na

URADNO ODPRTJE POVEZANEGA KANINSKEGA SMUČIŠČA je bilo 5. januarja na italijanski strani, ko so pri koči Gilberti otvorili še novo žičnico FuniFor Prevala z dvema kabinama za sto potnikov.

razpisu *Direktorata za turizem pri Ministrstvu za gospodarstvo*.

V Hotelu Mangart je na voljo 34 sob, med katerimi so dvoposteljne sobe z dodatnim ležiščem, suite, družinske sobe in večposteljne sobe za mlade, poleg njih pa še dva luksuzna

kot 400 gledalcev, saj je uporaben tudi balkon s 130 sedeži.

Občina Bovec je največ, kar 85 odstotkov denarja za 894.000 evrov vredno naložbo dobila na javnem razpisu za evropska sredstva *Evropskega sklada za regionalni razvoj*,

turistično ponudbo kraja. To dokazuje tudi številni obiski tujih in domačih gostov, ki so si razstavo z zanimanjem ogledali.

Razstava *Skulptura je ženskega spola* predstavlja drugi del večletnega razstavnega projekta *Umetnost je*

Bovec, ki je razstavo sprejela v svoje nove in lepo opremljene prostore.

Na razstavi *Skulptura je ženskega spola* so se, vsaka s svojim značilnim likovnim izrazom, predstavile kiparke **Polona Demšar**, **Taja Lojk**, **Polona Maher** in **Urša Toman**. Z razsta-

HOTEL MANGART je zrastel na mestu istoimenskega objekta in je najnovejša hotelska pridobitev na Bovškem.

apartmaja. Vse sobe imajo kopalnico s kado ali prho ter glede na sodobne standarde kabelsko televizijo, telefon, sef in mini bar, omogočajo pa tudi dostop do svetovnega spleta. Večina jih ima balkon ali teraso s pogledom na bovško kotlino in okoliške gore. Objekt, ki so ga zgradili na nekdanjem občinskem zemljišču, ima teraso, recepcijo z barom, pub in restavracijo, ki je lahko tudi prostor za poslovna in družabna srečanja, ter center dobrega počutja z dvema savnama in džakuzijem.

Hotel Mangart je zrastel na mestu istoimenskega objekta in je najnovejša hotelska pridobitev na Bovškem. Avgusta lani je svoja vrata odprl Penzion Boka, na najemnika ali novega lastnika in dokončno ureditev pa še vedno čaka mladinski hotel v središču Bovca.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Dvorano bodo poimenovali po filmski igralki Ili Rini

Bovški kulturni dom ima od konca minulega leta končno pravi oder, ki je nadomestil predhodno improvizirano rešitev, tako da lahko sedaj gosti tudi najzahtevnejše gledališke in druge predstave. Poleg odra v prizidku je Kulturni dom Bovec dobil tudi pred- in zaodrje, garderobne prostore in klet. Dvorana, ki jo bodo poimenovali po rojakinji, filmski igralki **Idi Kravanja** - **Ili Rini**, sedaj sprejme več

ki ga je razpisalo *Ministrstvo za kulturo*. To je zagotovilo dodatnih 66.000 evrov, Občina Bovec pa je poleg petodstotnega deleža v višini 33.000 evrov poskrbela še za plačilo 230.000 evrov davka in nabavo opreme.

Bovški kulturni dom so začeli graditi leta 1976 in ga odprli 11 let kasneje. Že leta 1996 so obnovili predverje in uredili malo dvorano, po potresu leta 1998 pa so na tem naslovu začasne delovne prostore naše občinske uprava, policija in *Državna tehnična pisarna*, za njimi tudi knjižnica. Vse do danes so se predstave in druge prireditve odvijale na zasilnem odru, novega pa je **Marjan Bevk**, režiser slovesnosti ob odprtju, katere se je udeležilo 170 domačih kulturnih ustvarjalcev, označil kot pridobitev, ki je nimajo daleč naokoli. Kot zatrjujejo na bovški občini, bodo v novi dvorani kulturnega doma poleg gledaliških predstav in drugih prireditev, filmskih festivalov in kinopredstav pripravljali tudi seminarje in kongrese.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Skulptura je ženskega spola

V prenovljeni Stergulčevi hiši je svoj prostor našla tudi likovna umetnost. Razstava *Skulptura je ženskega spola* je bila v Bovcu na ogled konec lanskega leta in je kulturno obogatila praznično vzdušje ter popestrila

BOVŠKI KULTURNI DOM JE KONČNO DOBIL PRAVI ODER. Sedaj lahko dogodke na njem spremlja dobrih 400 gledalcev, saj je uporaben tudi balkon s 130 sedeži.

ženskega spola, katerega cilj je predstaviti izbrane slovenske avtorice, ki ustvarjajo na področju klasičnih likovnih medijev. Lansko leto je bila v Kulturnem domu v Bovcu na ogled slikarska razstava, v prihodnjih letih pa organizatorji načrtujemo nadaljevanje projekta s predstavitvijo ustvarjalk na področju drugih likovnih zvrsti, kot so fotografija, grafika, keramika in ilustracija. To je tudi že peta tematska razstava, ki jo v sodelovanju z *Galerijo Rika Debenjaka* iz Kanala in *Občino Bovec* pripravljamo samostojna likovna kritičarka **Monika Ivančič Fajfar**. Gostoljubje likovni dejavnosti je letos izkazala tudi *Lokalna turistična organizacija*

vo smo skušali predstaviti poleg klasičnih skulpturalnih del tudi manj običajne kiparske tehnologije, materiale, vsebinske zasnove in likovne pristope. Poleg modeliranih kipov so bili na ogled tudi svetlobni reliefi, prostorske postavitve ter postavitve, ki so spodbujale dejavnost samega gledalca.

Ob razstavi je izšel tudi katalog. Izvedbo razstave so finančno podprli Občina Bovec, *Občina Kanal ob Soči* ter *Ministrstvo RS za kulturo*. Na odprtju razstave je sodeloval *Komorni zbor Iskra Bovec*.

Monika Ivančič Fajfar, samostojna kustosinja in likovna kritičarka

POGLED NA POSTAVITEV RAZSTAVE in njena kustosinja **Monika Ivančič Fajfar**. Foto: U. K.

Občina Kobarid

V Zeleno hišo se bodo selili v marcu

V letošnjem letu se zaključuje investicija v kobariško Zeleno hišo, v kateri bosta svoje prostore dobila *Triglavski narodni park* (TNP) in *Lokalna turistična organizacija* (LTO) *Sotočje - Turistično informacijski center* (TIC) *Kobarid*. Gradbeni del investicije je bil izveden v sklopu popotresne obnove v vrednosti okoli 335.000 evrov ter iz sredstev razvojnega programa Soča 2007-2013, iz občinskega proračuna pa smo prispevali skoraj 225.000 evrov.

Oprema za prostore v pritličju je bila financirana iz občinskega proračuna ob denarni pomoči TNP-ja in sredstev *LAS za razvoj* v okviru projekta *Informacijski center kot dejavnik povezovanja kmetijstva in turizma* v skupni vrednosti dobrih 76.000 evrov.

V pritlične prostore se bosta marca letos preselili *Informacijska postaja TNP* in pisarna LTO Sotočje - TIC Kobarid, medtem ko bo prvo nadstropje namenjeno prireditveni in razstavni dejavnosti. Nadstropje višje je rezervirano za informacijsko dejavnost zavoda TNP. Vsebinska te dejavnosti se bo izvajala v okviru projekta *Climaparks - Klimatske spremembe in upravljanje varovanih območij*. Z njim želijo predstaviti pomen povezovanja kmetijstva, turizma in naravovarstva kot vodila razvoja in kakovosti življenja lokalnega prebivalstva v Julijskih Alpah s posebnim poudarkom na Zgornjem Posočju. Sicer pa se bo vsebinska informacijske dejavnosti TNP nanašala na tri glavne teme:

- **povezovanje z naravovarstvom** - gre za predstavitev Kobarške in Zgornjega Posočja kot stičišča zavarovanega območja TNP in območja Julijskih Alp ter s pomembnimi območji Nature 2000 tudi reke Soče in vpliva klimatskih sprememb, saj Zgornje Posočje predstavlja mejnik med dvema klimatskima območjema (mediteransko in alpsko);
- **povezovanje s turizmom** - poskrbeti za ustrezno informiranje in

V ZELENKO HIŠO se bodo predvidoma marca vselili prvi uporabniki. Foto: Špela Kranjc

osveščanje številnih obiskovalcev Zgornjega Posočja o pomenu kulturne krajine in zavarovane narave, zlasti TNP-ja in Nature 2000 ter njihovega ohranjanja;

- **povezovanje s kmetijstvom** - predstaviti pomen gospodarskih dejavnosti, zlasti kmetijstva, za oblikovanje in ohranjanje kulturne krajine in kulturne dediščine, posebej v povezavi s planinskim pašništvom ter predelavo mleka na 15 še živih visokogorskih planinah skupaj s predstavitevjo treh avtohtonih živalskih pasem (bovske ovce, drežniške koze in cike) ter dveh izdelkov z zaščitenim geografskim poreklom (Bovškega sira in sira Tolminca).

Nataša Taljat, svetovalka župana za gospodarstvo, Občina Kobarid

Ureditev pogojev vzdrževanja poti na planino Božca

V sklopu programov *LAS za razvoj* se zaključuje tudi projekt *Pridobitev dokumentacije za enostavno gradbeno dovoljenje za pot na planino Božca na Stolu*. Z njim želimo urediti pogoje vzdrževanja precej obljudene planinske poti, saj so jo že do sedaj veliko uporabljali tako kmetje - lastniki zemljišč kot tudi številni turisti, ki obiskujejo planino in vrh Stola. Planina Božca je obenem tako ime-

novana mlečna planina, ki jo poleg naših kmetov uporabljajo tudi bovški. Medtem ko je bila cesta iz smeri Učja na bovški strani urejena in je danes normalno prevozna, je pot iz smeri Sedlo na kobariški strani neurejena in težko dostopna. Čeprav jo vsako leto ob pomoči *Občine Kobarid* vzdržujeta *Razvojno društvo Breginjski kot* in *Krajevna skupnost Breginj*, pa zimska neurja na njej vedno znova povzročajo veliko škode. Čeprav je pot javna, njena uporaba brezplačna in ima hkrati velik pomen za vaščane pod Stolum, so bili - dokler ni imela urejene služnosti - vsi posegi na njej brez zakonske

območju LAS;

- dvigovanje ozaveščenosti o naravi prijaznem kmetovanju in gospodarjenju s prostorom;
- animacija mladih za košnjo in vzdrževanje pašnikov;
- spodbujanje dolgoročne pridelave in predelave mleka;
- vzpostavitev pogojev za urejanje tematske poti, označitev naravnih in etnoloških značilnosti območja v prihodnje ter
- vzpostavitev učne poti, namenjene informaciji o biotski raznovrstnosti.

Nataša Taljat, svetovalka župana za gospodarstvo, Občina Kobarid

NARASLE VODE niso prizanesle niti občini Kobarid. Foto: Bruno Kravanja

podlage. Zato se je Občina Kobarid odločila, da se z okoli 120 lastniki zemljišč dogovori za sklenitev pogodb o služnosti. Te so namreč osnova za pridobitev enostavnega gradbenega dovoljenja. Občini tako cesta z omenjenim projektom ne bo le izboljšala pogojev za bivanje in delo na podeželju, ampak bo uporabnikom z rednim vzdrževanjem lahko zagotovila potrebno varnost. Po pridobljenem enostavnem gradbenem dovoljenju bo vanjo možno tudi vlagati in jo usposobiti za normalen dostop različnih uporabnikov.

Splošni in dolgoročni cilji projekta:

- izboljšanje dostopnosti na planino in s tem olajšanje dela kmetom na

Škoda po božičnih poplavih v Občini Kobarid

Škoda, ki je nastala na občinski javni infrastrukturi v božičnih poplavih, je bila ocenjena na 80.000 evrov. Stroški na gozdnih cestah v občini Kobarid so nekoliko manjši, vendar kljub temu znašajo okoli 50.000 evrov, medtem ko povzročeno škodo na individualnih kmetijskih objektih ocenjujejo na 5.000 evrov. Kolikšna bo škoda na vodnih objektih, trenutno še ne vemo, saj cenitve še potekajo, vemo pa, da bo za sanacijo na občinski javni infrastrukturi potrebnih 700.000 do 800.000 evrov.

Nataša Taljat, svetovalka župana za gospodarstvo, Občina Kobarid

Režijska soba v Kulturnem domu Kobarid

Konec leta 2009 smo Kulturni dom Kobarid nadgradili s tehnično opremo, ki je bila do takrat precej pomanjkljiva, saj smo imeli na razpolago le štiri reflektorje, kar nas je pri predstavah precej omejevalo. Na razpisu Javnega sklada za kulturne dejavnosti smo v preteklih dveh letih prejeli nekaj sredstev in najprej uredili garderobne prostore, ki so že nekaj časa v funkciji, nato pa nabavili ozvočenje in dodali še dvanajst reflektorjev. Krmiljenje tehnične opreme smo preusmerili v režijsko sobo, saj so pred tem vse tehnične zahteve izvajali kar na odru. Izpred odra smo odstranili velike nosilce reflektorjev in svetlobna telesa fiksno namestili na določena mesta, kjer opravljajo svojo funkcijo in hkrati ne kazijo izgleda dvorane Kulturnega doma. Celoten projekt je zasnovan tako, da lahko tehnično opremo dodajamo kadarkoli in po potrebi za posamezne predstave. Osnovno opremo smo tako locirali, seveda pa so možnosti in potrebe še vedno prisotne. Pomembno je tudi, da vzpostavimo potrebno audio komunikacijo z zaodrjem, pa še kaj bi se našlo ... Potrebovali bi še nekaj dodatnih reflektorjev in prepričana sem, da bomo tudi to kmalu uredili.

Nada Pajntar, urednica občinskega glasila in organizatorka prireditvenih dejavnosti, Občina Kobarid

Slovenci iz Videmske pokrajine in Posočja so se srečali že štiridesetlet

Tradicionalno ponovoletno srečanje Slovencev Videmske pokrajine in Posočja v Kobaridu je letos beležilo visok jubilej, saj so se prijatelji z obeh strani nekdanje meje srečali že 40.

NA JUBILEJNEM SREČANJU SLOVENCEV VIDEMSKE POKRAJINE IN POSOČJA je med drugimi s kulturnim programom nastopila folklorna skupina iz Režije.

po vrsti. Tokratno srečanje, na katerega so spet povabili trije posoški župani **Uroš Brežan**, **Robert Kavčič** in **Danijel Krivec** ter načelnik Uprave enote Tolmin in velik prijatelj zamejcev **Zdravko Likar**, se je odvijalo 16. januarja, torej po zaključku naše redakcije, zato smo se sklenili nekoliko bolj posvetiti njegovi zgodovini. Likar se svoje prve udeležbe na srečanju leta 1979 spominja takole: »Tedaj sem na tolminski Občini vodil Oddelek za splošne zadeve in s tem

sem prevzel tudi skrb za odnose Občine Tolmin z italijanskimi občinami. Zame je bilo srečanje veliko doživetje. Spoznal sem Benečane in Režijane, ki so me vpeljali v nov svet in s katerimi sem postal iskren, pravi prijatelj. Od tedaj sem bil prisoten na vseh ponovoletnih srečanjih.«

Začelo se je torej pred 40 leti, ko se je v Štihovi gostilni v Starem selu zbrala skupinica Slovencev iz Posočja in Benečije. »Prisoten je bil celoten vrh tolminske občine, iz Benečije so prišli predstavniki kulturnih organizacij in dva Čedermaca. Vsega skupaj le okoli 15 ljudi, ki pa so postavili temelje sodelovanja med Slovenci iz Posočja in Videmske pokrajine. Srečanja so z leti prerasla v velik kulturni in politični dogodek, saj so ob tej priložnosti na obisk prihajali najvišji

predstavniki Slovenije in dežele Furlanije - Julijske krajine,« je povedal Likar in dodal, da so letos k slavnostnemu nagovoru zbranim povabili predsednika države dr. **Danila Türka**.

V štirih desetletjih smo Slovenci z obeh strani meje po Likarjevih besedah doživljali lepe in tudi težke trenutke, naše sodelovanje in prijateljstvo pa sta se iz leta v leto krepila ter vrh dosegla z nepozabnimi prireditvami ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Obenem se mu zdi, da je sodelovanje kljub odstranitvi vseh ovir na nekaterih področjih zamrlo ali se vsaj močno zmanjšalo. Ponovoletna srečanja so po njegovem namenjena tudi opozarjanju na trdožive Slovence v Videmski pokrajini, ki so jih kljub njihovi volji do obstoja močno zaznamovala dolga mračna leta. Na jubilejnem 40. srečanju je zato sklenil z odra pozvati Slovenijo in Slovence, da pomagajo zgraditi večnamenski kulturni dom v Špetru. Benečija namreč ne premore niti enega kulturnega doma. »Pokažimo, da so nam Beneški Slovenci ter Slovenci v Režiji in Kanalski dolini pri srcu in da nam ni vseeno, kako živijo in kakšna bo njihova usoda. Obstoj njihovega jezika in kulture je odvisen tudi od izgradnje beneškega kulturnega doma. Mi v Posočju ostajamo trdni, zvesti prijatelji našim rojakom v Videmski pokrajini. Skupaj nas je kalila usoda in tepla zgodovina. Prijateljstvo, porojeno v težkih trenutkih, pa ne more nikdar umreti,« je še zaključil Likar.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Utrinki

DREŽNIŠKI PUST V UNESCOV REGISTER NACIONALNE NESNOVNE KULTURNE DEDIŠČINE

Drežnica – »Čez leto in dan pride mo spet na plan!« so lansko leto domačinom obljubili drežniški fantje, odeti v oblačila tradicionalnih pustnih likov. Navadno je v Drežnici pred pustom mir vse do zime, v letu 2009 pa se ga je ob občinskem prazniku spomnila Občina Kobarid, ki je Drežniški fantovščini podelila občinsko priznanje za delo na področju ohranjanja kulturnega in etnološkega izročila. Drežniška fantovščina je neformalna organizacija, ki združuje neporočene fante od osemnajstega leta pa tja do poroke, in nosilka tradicionalnega pustovanja v Drežnici, ki se zaradi svoje specifičnosti in dolgoletne tradicije uvršča med pet najbolj prepoznav-

nih pustovanj v Sloveniji.

Spomladi 2009 so se začele dejavnosti za vpis drežniškega pustovanja v Unescov register nacionalne nesnovne kulturne dediščine, kjer bo zbrana zakladnica slovenske žive dediščine, ki se prenaša iz roda v rod in jo nosilci poustvarjajo kot odziv na svoje okolje, naravo in zgodovino. Projekt poteka pod okriljem Inštituta za slovensko narodopisje pri ZRC SAZU, njegov koordinator pa je doc. dr. **Naško Križnar**. V sklopu tega drežniški fantje nadgrajujejo bogat arhiv, ki ga načrtno zbirajo že desetletja.

Fantje v Drežnici dozoriijo v može s pristopom k Drežniški fantovščini, eni zadnjih tovrstnih organizacij v Sloveniji, ki še deluje po starodavnih načelih in navadah, te pa se na mlajše člane prenašajo zgolj z ustnim izročilom in javnosti ostajajo skrivnost.

TRADICIONALNA LESENA PUSTNA MASKA »TA GRD« – Prvo leto si morajo na novo sprejeti mladi fantje nadeti masko »ta grdega«. Foto: Jože Mihelič

Na štefanovo, zadnji teden starega leta, se je s sprejemom mladih fantov v organizacijo tudi uradno začel pustni čas, ki bo trajal vse do pu-

stnega torka, ko se bo s sodbo pustu zaključilo skrivnostno in norčavo obdobje. Po sestankih in glasnih polnočnih povorkah, ki bodo vaščanom naznanjali, da se bliža pust, bo dogajanje doseglo vrhunec na pustno soboto, 13. februarja, ko se bo Drežnica za en dan spremenila v kraj, kjer se ustavi čas, dogajanje pa v svoje roke vzamejo veličastni »ta lepi«, izmuzljivi »cgajnarji«, besneči »ta grdi« in kopica drugih tradicionalnih pustnih likov. Prešerno razporejeni vaščani na ta dan odprejo vrata svojih domov pustnim maskam in obiskovalcem, iz kuhinj pa zadiši po krofih in domači pustni jedi – bulji.

Za resnično doživetje drežniškega pustnega obredja obstaja samo en kraj in čas; pustna sobota v Drežnici. Podrobnejši opis običaja pa si lahko ogledate na spletni strani: www.kobarid.si/dreznica/pust.html **Jernej Bric in Tadej Koren**

Občina Tolmin

Objavljen je razpis za dodelitev občinskih priznanj in nagrad

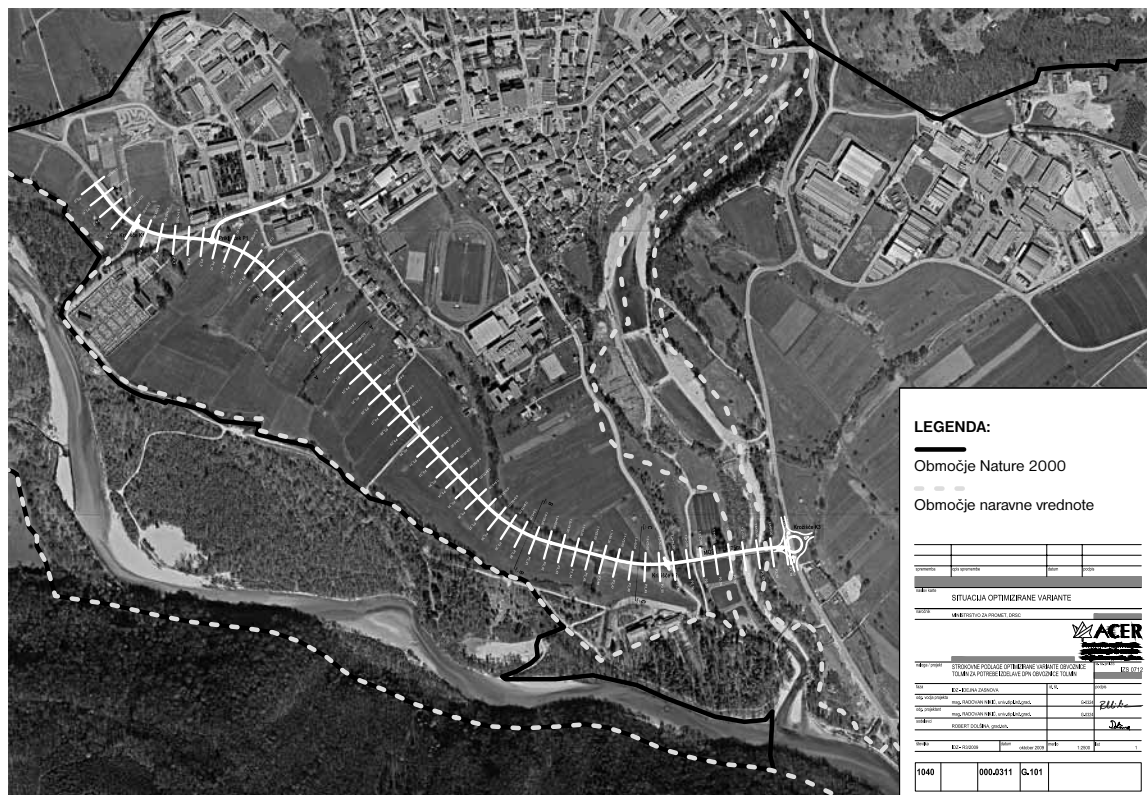
Komisija za priznanja in nagrade Občine Tolmin je objavila Javni razpis priznanj in nagrad Občine Tolmin za leto 2010. Besedilo razpisa najdete na 35. strani **EPICentra** ali na spletni strani **Občine Tolmin** (www.tolmin.si/aktualno), kjer je na voljo še prijavni obrazec (Predlog za podelitev nagrade Občine Tolmin). Dokumentacijo javnega razpisa lahko prevzamete tudi na sedežu Občine Tolmin (Ulica padlih borcev 2, 5220 Tolmin). Prijavne obrazce s predlogi sprejemajo do 19. februarja 2010 (do 12. ure) na sedežu občine.

T. Š. F.

Tolmin naj bi do leta 2015 dobil obvoznico

Za razburljivo jesen v Tolminu je poskrbelo dogajanje okoli sprejete trase bodoče tolminske obvoznice, ki je v občinskih prostorskih aktih predvidena že več kot 20 let, realnejšo podobo pa je začela dobivati v zadnjih mesecih. Cesto naj bi z evropskim denarjem gradila država, kar pomeni, da se mora zaradi možnosti koriščenja teh virov gradnja končati najpozneje leta 2015.

Pred odločitvijo na občinskem svetu sta bili aktualni dve možni trasi. Severna različica bi manj obremenila območje sotočja Tolminke in Soče, vendar bi bila zaradi vkopa oziroma predora dražja; težava bi se pojavila tudi pri pozidavi in dostopu do Cvetja, kamor naj bi se Tolmin v prihodnjih letih širil. Južna različica bi se bolj približala Sotočju, vendar bi omogočila lažji dostop do Cvetja, poleg tega bi bila cenejša. Občinski možje so v začetku novembra sprejeli nekoliko spremenjeno južno varianto. Odločitev je sprožila nemalo kritik, med drugim odločno nasprotovanje civilne iniciative **Proti obvoznici – za ohranitev Sotočja**. Predstavniki slednje menijo, da bi s tem grobo posegli v naravno okolje Sotočja, uničili kmetijska zemljišča pod Brajdo, gradnja obvoznice pa bi pomenila tudi konec uveljavljenih festi-

SPREJETA TRASA TOLMINSKE OBVOZNICE – »Državni prostorski načrt bo predvidoma sprejet leta 2011, pričetek gradnje pa je predviden za leto 2013,« so povedali na DRSC. Foto: arhiv Občine Tolmin

valov in s tem povzročila škodo tujkajšnjemu turizmu. Sprašujejo se o smiselnosti gradnje, saj Tolmin ne trpi velike prometne obremenitve. Občini očitajo, da so se odločitve o obvoznici sprejemale brez vednosti in sodelovanja lokalnega prebivalstva.

Župan **Uroš Brežan** očitke civilne iniciative vseskozi zavrača in podpira gradnjo spremenjene južne različice, ki po njegovem mnenju pomeni najmanj obremenjujoč poseg v okolje in ohranja možnost pozidave severnega, sončnega dela Cvetja. Meni, da bi z izgradnjo obvoznice iz mesta umaknili tovorni oziroma tranzitni promet, v Tolminu pa bi lažje izvajali določene dejavnosti, saj morajo sedaj zaradi poteka državne ceste skozi mesto za vsak, tudi manjši poseg ob ali na cesti za dovoljenje zaprositi v Ljubljano.

Civilna iniciativa je v prvi polovici decembra organizirala javno tribuno, ki je bila zelo dobro obiskana. Tudi po soočenju mnenj na javni tribuni

tako iniciativa kot župan ostajajo na svojih bregovih. Po mnenju predstavnika iniciative **Andreja Bašiča** glede na izražena mnenja na javni tribuni sprejeta opcija ne ustreza skoraj nikomur. »Kljub predlaganim različnim rešitvam za skupno dobro nas je župan postavil pred zid in dejal, da je za druge možnosti prepozno in da je sprejeta možnost edina, o kateri lahko razmišljamo. Mi smo še vedno odločno proti in vztrajamo, da se sklep o gradnji te možnosti prekliče,« je pojasnil. Župan že dalj časa poudarja, da je bila javnost o obvoznici obveščena, saj so organizirali dve javni razpravi. O obvoznici so se pogovarjali tudi na občinskem **Odboru za okolje in prostor** in na občinskem svetu. Poudarja, da se je razprave na odboru udeležila tudi predstavnica civilne iniciative, ki se je strinjala s potrjeno spremenjeno južno različico.

In kaj pravi država, ki bo obvoznico – kot kaže sedaj – zgradila? Na **Direkciji RS za ceste** (DRSC) so nam

povedali, da sprejeta trasa predstavlja podlago za izdelavo idejnega projekta in pripravo **Državnega prostorskega načrta**. Župan je v zvezi s tem pojasnil, da bo po izdelavi omenjenega načrta na vrsti javna razgrnitev, na kateri bo mogoče dajati pripombe in predloge, končno odločitev pa bo sprejela **Vlada RS**.

»Državni prostorski načrt bo predvidoma sprejet leta 2011, pričetek gradnje pa je predviden za leto 2013,« so povedali na DRSC. Civilna iniciativa še ni vrgla puške v koruzo. Že doslej so poleg zbiranja podpisov podpore – teh je po besedah Bašiča prek 1.500 – izvedli nekaj akcij, s katerimi so želeli opozoriti na pomen, ki ga ima Sotočje za Tolmin. Zagotavljajo, da bodo skušali doseči preklic sklepa o predstavljeni možnosti gradnje obvoznice. Razmišljajo o organizaciji še kakšne javne tribune, v skrajnem primeru napovedujejo »protest in v najsrajnejšem referendum«.

Gradnja tolminske obvoznice spa-

da v tako imenovano 4. razvojno os, ki povezuje osrednjo Slovenijo in Zgornje Posočje. Na tej trasi že poteka gradnja galerije Pod Ključem med Mostom na Soči in Tolminom, ki bo voznike varovala pred padajočim kamenjem. Promet v tem času poteka izmenično enosmerno. DRSC je že pred časom za prvo polletje letošnjega leta napovedala trimesečno popolno zaporo, sedaj pa so pojasnili, da pred marcem popolne zapore ne načrtujejo.

Nekaj prometnih težav je bilo v dnevih okoli novega leta tudi na lokalni cesti Tolmin-Kobarid, na odseku Dolje-Gabrje, ki so jo morali za avtobusni in tovorni promet zapreti, za osebna vozila pa je veljala polovična zavora. Kot nam je pojasnil **Miran Drole** z Občine Tolmin, so se predhodne poškodbe na cesti ob božičnih nalivih tako poslabšale, da je bila delna zavora nujna. Cesto so začasno že sanirali in sprostili promet, končna sanacija pa bo predvidoma izvedena do sredine leta.

Jerneja Kos

Tolminska glasbena šola končno na svojem

Konec minulega leta je svoj nov začetek dočakala *Glasbena šola* (GŠ) **Tolmin**, ki se je po več desetletjih gostovanja v improviziranih prostorih v tolminskem šolskem centru sedaj prvič vselila v svoje prostore. Novo-

gradnja s priključeno rekonstrukcijo dvorane nekdanjega Doma JLA v središču Tolmina, ki se je po več pretehtanih možnostih izkazala kot najbolj optimalna rešitev za prostorsko stisko in nadaljnje delovanje šole, je **Občina Tolmin** stala približno 1,7 milijona

Z NOVO STAVBO SREDI TOLMINA ni pridobila samo glasbena šola, ampak tudi kraj. V dvorani, ki so jo obnovili z denarjem iz popotresne obnove, bodo namreč poleg koncertov in drugih glasbenih dogodkov mesto lahko našli tudi predavanja, videokonference, seminarji ipd.

evrov. S prvimi gradbenimi deli so izvajalci začeli konec junija leta 2008 in jih dobro leto kasneje zaključili, zaradi nekaterih zapletov pri nabavi opreme pa so morali glasbeniki na selitev, ki je bila napovedana za konec oktobra, še nekoliko počakati.

GŠ Tolmin sicer deluje v vseh osnovnih šolah v Zgornjem Posočju – poleg Tolmina še v Bovcu, Kobaridu, na Mostu na Soči in v Podbrdu.

Že pred leti so s 15 odstotki presegli 12-odstotno vključenost osnovnošolcev v glasbeno šolo, kolikor je slovensko povprečje. V letošnjem šolskem letu je v GŠ Tolmin skupno vpisanih 340 otrok. Matična šola v Tolminu ima okoli 200 učencev, od

poleg tega lahko pihalni orkester doslej vadi v pravi orkestralni učilnici. Če bo med učenci dovolj zanimanja, bo omogočen tudi pouk baleta.

Z novim objektom pa ni pridobila samo glasbena šola, temveč tudi kraj. Ravnateljica GŠ Tolmin **Slavica Mlakar** je namreč pojasnila, da bo dvorana s stotimi sedeži, ki so jo obnovili tudi s pomočjo denarja iz popotresne obnove, sčasoma dobila še opremo za predavanja, videokonference, seminarje ipd. Prav tako bodo pred stavbo uredili atrij, ki bo po besedah Mlakarjeve primeren za prireditve na prostem, sploh v poletnem času. Kot je po prvih dneh pouka v novih prostorih povedala Mlakarjeva,

so nove razmere »čisto nasprotje tistemu, kar smo imeli prej, ko smo bili utesnjeni in odvisni od dejavnosti osnovne šole in gimnazije, katerima smo se morali prilagajati. V veliko veselje mi je gledati tudi zadovoljne učitelje. Večina pouka sedaj poteka od ponedeljka do petka, s tem, da vsak učitelj ve, da ga v šoli čaka učilnica in da se

mu ne bo treba med poukom nikomur umikati.«

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Utrinki

KULTURNI DOM SPET KRAJ KULTURE IN DRUŽABNIH DOGODKOV

Slap ob Idrijci – Na silvestrovo in vse do ranih ur novoletnega jutra v Kulturnem domu Cirila Kosmača na Slapu ob Idrijci niso ugasnile luči, saj so prihod novega leta skupaj slovesno proslavili zbrani krajanji Slapa ob Idrijci. Ponovno je družabno življenje v dvorani na Slapu zaživel minulo jesen, različne dejavnosti pa so bile pogojene predvsem s temeljito obnovo več let zanemarenih prostorov omenjenega kulturnega doma.

Prevetritev dogajanja in obnova krajevnih stavb sta bili načrtno zasnovani. Kulturno umetniško društvo Breza je nekdanjo mlekarno v pritličju v celoti saniralo in si s tem zagotovilo najem za daljši čas. Krajevna skupnost (KS) Slap ob Idrijci je s svojimi sredstvi obnovila sanitarne prostore. Srednji prostor v pritličju kot sejni prostor še naprej koristi KS, poleg pa je tudi poslovalnica Pošte Slovenije. Večji prostor, kjer je bil v osemdesetih letih celo vrtec, danes za druženje koristi mladina. Temeljite obnove je bila deležna tudi dvorana v zgornjem nadstropju. Za gostitev gledaliških predstav so poskrbeli za obnovo odra, ki je na novo pobrušen in lakiran, popravili so gledališke zaveske ter dokupili stranske kulise. Plastična tla v dvo-

rani je bilo treba strojno očistiti. Uvedli so požarni red in namestili nove gasilne aparate. V zimskem času je poskrbljeno za ogrevanje z ventilatorsko pečjo na olje ter klimatskimi napravami – denar zanje so v KS deloma pridobili na razpisu Ministrstva za kulturo. KS je kupila komplete miz in stolov za uporabo v dvorani ter sestavila pravilnik in cenik oddajanja dvorane. Menijo namreč, da je prenovljena dvorana primerna za izvedbo različnih dejavnosti, kot so praznovanja, obletnice, delavnice in drugo.

Zgodovina omenjenega kulturnega doma sega v

čas po potresu leta 1976. Takrat je bil v nov prostorski načrt kraja Slap ob Idrijci umeščen večnamenski objekt, ki so ga poimenovali Kulturni dom Cirila Kosmača. Po letu 1980 je prostor, ki je nadaljeval družabno tradicijo nekdanje Ozebkove štale, igral vlogo središča kulturnega in družabnega življenja vasi. Proti koncu devetdesetih let oziroma po osamosvojitvi Slovenije se je gibanje družabnega življenja začelo spreminjati – plesov ni bilo več, krajanji pa so se iger, prireditev in drugih priložnosti začeli udeleževati v večjih krajih. Že prej, ob ukinitvi šole v vasi, tudi ni bilo spodbude od šolskih organov, ki so družabno življenje sicer spodbujali v majhnih bližnjih krajih, kot sta na primer Dolenja Trebuša ali Šentviška Gora.

Toda kot kaže, krajanji Slapa ob Idrijci ponovno spoznavajo vrednote družabnega življenja v domači vasi. Od zadnje jeseni v dvorani namreč ob sredah poteka telovadba, po nekaj letih je novembra zaživel prenovljen oder. Na njem je pred polno dvorano nastopila igralska skupina KD Domovina Osp, po silvestrovanju pa bo naslednji dogodek slovesen uvod v Kosmačevo leto, ki se bo v dvorani kulturnega doma zgodil 31. januarja, in to v čast rojaku **Cirilu Kosmaču**.

Besedilo in foto: Špela Mrak

ZDRAVSTVENA POSTAJA PODBRDO se je iz tako imenovane industrijske cone preselila na primernejšo lokacijo.

Zdravstvena postaja Podbrdo se je preselila v središče kraja

Zdravstvena postaja (ZP) Podbrdo deluje od prve polovice novembra 2009 na novi lokaciji, in sicer ob cesti, ki vodi do železniške postaje. Pred obnovo stavbe, kjer ima svoje prostore tudi **Krajevna skupnost Podbrdo**, je ZP svoje delo opravljala na lokaciji nekdanje **Tovarne volnenih izdelkov Bača**, kar je za večino krajanov Podbrda pomenilo daljšo pot do zdravnika, tisti, ki so se pripeljali z avtomobilom, pa so imeli težave s parkiranjem.

Občina Tolmin, ki je financirala obnovo stavbe in njene okolice, je primerno lokacijo za ZP začela iskati že leta 2005. Pogodba za gradbeno dela je bila podpisana s podjetjem **Verta** že julija 2008, obnova stavbe pa se je zavlekla do septembra 2009.

Občina je iz svoje blagajne za ZP namenila dobrih 230.000 evrov, dobrih 46.000 evrov pa je pridobila z uspešno kandidaturo na javnem razpisu **Ministrstva za zdravje**. Sredstva za notranjo opremo je prispeval **Zdravstveni dom Tolmin**.

Dejavnost ZP po selitvi ostaja nespremenjena. Na 116 kvadratnih metrov delujejo splošna in zobna ambulanta ter manjša lekarna.

Besedilo in foto: Jerneja Kos

Ovir pri posredovanju gasilcev je kar nekaj

Gasilci in služba nujne medicinske pomoči pri posredovanju v primerih nesreč pogosto naletijo na ovire. V naseljih jih tako ovirajo parkirana vozila, cvetlična korita in druge pregrade, težavo pa ponekod predstavljajo še intervencijske poti, ki jih ni tudi v Tolminu. Vse to žal podaljšuje

čas ukrepanja in povečuje posledice nesreč. Na to že nekaj časa opozarjajo člani **Prostovoljnega gasilskega društva (PGD) Tolmin** – možne zaplete so prikazali na večji gasilski vaji v tolminski soseski Prekomorske brigade. Na vaji so sodelovali tudi njihovi kolegi iz novogoriškega društva, ki so opazovalcem prikazali uporabo gasilske lestve.

Tolminskim gasilcem pri posredovanju povzroča veliko težavo reševanje z višine. Kot je povedal poveljnik PGD Tolmin **Miha Vencelj**, v društvu že več let opozarjajo, da za to niso ustrezno opremljeni, saj nimajo gasilske avtolestve. Edino društvo na Severnem Primorskem, ki tako lestev ima, je **PGD Nova Gorica**. Vencelj zatrjuje, da bi bila kljub dobremu operativnemu sodelovanju med društvoma v realnem primeru pomoč goriške enote neuporabna, saj je njen dostopni čas eno uro. Tolminski župan **Uroš Brežan** je pojasnil, da gre v primeru gasilske avtolestve za veliko investicijo, ki bi bila smiselna v sodelovanju z več občinami, saj se podobne potrebe kažejo tudi v drugih posoških občinah ter v Cerknem in Idriji. Na drugi strani Vencelj mešanega lastništva ne podpira, saj bi bilo težko določiti, kje bi se lestev uporabljala v primeru sočasnih dogodkov v več občinah, poleg tega pa geografska oblikovanost območja povečuje dostopni čas. Sicer pa – tako Brežan – potrjen dolgoročni plan nabave gasilskih vozil predvideva novo gasilsko vozilo za PGD Tolmin v letu 2011, in to v vrednosti 200.000 evrov. Vencelj in Brežan pa se strinjata, da veliko težavo tolminskega društva trenutno predstavlja zagotavljanje

TOLMINSKIM GASILCEM PRI POSREDOVANJU POVZROČA VELIKO TEŽAVO reševanje z višine, zato že več let opozarjajo, da bi društvo moralo imeti gasilsko avtoleste.

operativne pripravljenosti v dopoldanskem času. Gasilci vidijo rešitev v organizaciji poklicnega gasilskega jedra, ki bi delovalo v okviru društva in nudilo gotove in hitre izvoze, kar je pri posredovanju ključno.

Gasilci **PGD Most na Soči** pa imajo od konca oktobra novo avtocisterno AC 16/70. Polovico denarja zanjo je zagotovila **Občina Tolmin**, del zneska so pridobili iz državnega razpisa Kras, del pa iz naslova požarnih dajatev. Društvu je z lastnimi dejavnostmi in s pomočjo donatorjev, sponzorjev ter prebivalcev krajevnih skupnosti, ki jih pokriva, v dveh letih uspelo pridobiti petino finančnih sredstev. Nova pridobitev je namenjena zagotavljanju zadostne količine požarne vode, pomoči pri gašenju požarov na Krasu in prevozu pitne vode v občini Tolmin.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Utrinki

GIMNAZIJE ČAKA SKRIVNOSTNI PRIMER

Zgornje Posočje – Gledališka skupina The American Drama Group Europe (ADGEurope) je tolminske dijake konec minulega leta razveselila že tretjič. Prvič se je na povabilo **Zvonke Dalić Rink**, profesorice angleškega jezika na Gimnaziji Tolmin, odzvala leta 2007 in nastopila z znano priredbo romana **Georgea Orwella** *Živalska farma* (*Animal Farm*). Leta 2008 je bila uprizorjena Božična pesem v prozi (*A Christmas Carol*) **Charlesa Dickens**a, ob koncu minulega leta pa so se igralci občinstvu predstavili še z igro **Jonathana Swifta** *Guliverjeva potovanja* (*Gulliver's Travels*). Predstavo so si najprej ogledali učenci višjih razredov osnovnih šol Bovec, Kobarid, Most na Soči, Podbrdo in Tolmin, nato pa še dijaki Gimnazije Tolmin. Kljub dejstvu, da so na odru nastopili le štirje igralci, je bila predstava vrhunska, zabavna

GLEDALIŠKA PREDSTAVA GULIVERJEVA POTOVANJA – Z igro so se posoškim učencem in dijakom predstavili igralci gledališke skupine ADGEurope. Že marca pa na oder tolminske gimnazije prihaja še ena angleška gledališka skupina. **Foto: Maša Rutar**

in poučna. Mlado občinstvo se je zabavalo predvsem zato, ker so nekateri izmed njih nehote postali del igralske zasedbe, saj so jih igralci spretno vključili v igro. Dijaki so bili nad igro navdušeni, zato pričakujejo, da jih bo skupina ponovno obiskala čez leto dni.

Na oder Gimnazije Tolmin bo 10. marca že tretjič stopila še ena angleška gledališka skupina. British English-Speaking Theatre of Slovenia se bo tokrat predstavila z igro *Skrivnostni primer ali Kdo je umoril psa*, napisano po romanu za odrasle in mladino **Marka Haddona**. In prav to literarno delo sodi med predpisano gradivo za maturo iz angleščine. Avtor dela je za svoj roman prejel ugledno Whitbreadovo knjižno nagrado, ki je roman izstrelila med najbolj iskane in izposojane knjige pri nas.

Zvonka Dalić Rink, profesorica angleškega jezika, Gimnazija Tolmin

Cene osnovnih komunalnih storitev so višje

Cene osnovnih komunalnih storitev v občinah Bovec, Kobarid in Tolmin so od 1. novembra višje, in sicer zaradi novega načina obračunavanja storitev. Cene so se dvignile v skladu z določili državnega pravilnika, ki ureja to področje. Del na ta način dodatno zbranega denarja (omrežnina in del cene, ki se nanaša na okoljske dajatve) se bo v prihodnje nabiral v občinskih proračunih in bo namenjen izključno obnovi komunalne infrastrukture.

Izvajanje gospodarskih javnih služb varstva okolja, bolj poznanih pod imenom komunalne storitve, med katere sodijo tudi vodooskrba, pravilno odvajanje in čiščenje odpadnih voda (kanalizacije, čistilne naprave) ter ravnanje z odpadki, je v pristojnosti občin. Te s svojimi odloki tudi določajo izvajalce komunalnih služb in njihove pogoje za delo, med katere sodi tudi določanje cen. Kot pojasnjuje **Berti Rutar**, direktor podjetja **Komunala Tolmin**, ki opravlja komunalno dejavnost na območju treh posoških občin, je država s svojimi ukrepi že vrsto let omejevala rast in uveljavljanje cen komunalnih storitev. Cene je določala administrativno, tako da je predpisala dovoljen odstotek dviga, ki pa ni bil osnovan na stroških storitev, ampak na kazalnikih za omejevanje inflacije. V večini komunalnih podjetij je zato nastajala izguba, ki se je v skladu z zakonodajo pokrivala v breme investicijskih sredstev občin, kar je pomenilo manjša sredstva za investicije. Od 15. avgusta letos bodo cene komunalnih storitev potrjevali občinski sveti, in sicer z upoštevanjem določil *Pravilnika o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja* ter strokovnega mnenja o izpolnjevanju tehničnih pogojev, ki ga poda **Ministrstvo za okolje in prostor**.

Višje cene storitev in uvedba omrežnine

Uveljavljene cene prinašajo dve spremembi – povišanje cen komunalnih storitev, pri dejavnostih vodooskrbe, kanalizacije in čistilne naprave pa uvedbo omrežnine, ki je fiksni strošek in ni vezana na porabo pitne

vode. Položnica za opravljanje komunalnih storitev se od novembra dalje po specifikacijah od predhodnih položnic razlikuje tako, kot prikazuje preglednica.

»Državni pravilnik je torej bolj obremenil priključek,« navaja Rutar. Razložil je, da so se stroški dejavnosti za čistilno napravo, ki združujejo stroške vzdrževanja in amortizacijo, pred 1. novembrom delili na kubični meter, sedaj pa se pri izračunu te cene na kubični meter delijo le stroški vzdrževanja. Stroški za amortizacijo, ki se obračunavajo z omrežnino, so odvisni od števila priključkov in vrednosti infrastrukture v občini. Vodooskrba se je po njegovih pojasnilih relativno najbolj podražila za velike priključke z notranjim hidrantnim omrežjem in majhno porabo vode, kot so nekatere tovarne, obrtniške delavnice in institucije.

Enotna cena pri vodarini

Rutar izpostavlja še eno novost za občino Tolmin. Pri vodarini je bila doslej cena različna za gospodarstvo, negospodarstvo in gospodinjstva, pravilnik pa sedaj uveljavlja enotno ceno. Doslej so bile cene za gospodarstvo najvišje, za gospodinjstva pa najnižje. Z uvedbo enotne cene se tako najbolj povišajo prav tiste, ki po žepu udarijo gospodinjstva.

CENE OSNOVNIH KOMUNALNIH STORITEV, MED KATERE SODI TUDI RAVNANJE Z ODPADKI, so v občinah Bovec, Kobarid in Tolmin od lanskega 1. novembra višje.

Pri manjši porabi vode je podražitev relativno večja

In še konkreten primer, kako je nov cenik vplival na višino zneska na položnici povprečnega štiričlanskega gospodinjstva. Rutar ob tem opozarja, da moramo za izračun podražitev novembrsko ali decembrsko položnico primerjati na primer z avgustovsko, saj sta bili tako septembrska kot oktobrska zaradi manj obračunanih okoljskih dajatev nižji. Račun povprečnega štiričlanskega gospodinjstva se je v občini Bovec povečal za 41 odstotkov in v naseljih s čistilno napravo, za 28 odstotkov v naseljih s kanalizacijo in za 22 odstotkov v naseljih brez kanalizacije. Povprečno štiričlansko gospodinjstvo v naselju s

čistilno napravo v občini Kobarid mora po novem plačati za 67 odstotkov višji znesek, v naselju s kanalizacijo je ta višji za 33 odstotkov, v naselju brez kanalizacije pa za 21 odstotkov. V občini Tolmin so položnice za povprečno štiričlansko gospodinjstvo v naseljih s čistilno napravo višje za 60 odstotkov, v naseljih s kanalizacijo za 33 odstotkov in v naseljih brez kanalizacije za 25 odstotkov. Pri tem moramo upoštevati predvsem dejstvo, da je pri manjši porabi vode (na primer pri manjšem številu oseb v gospodinjstvu) delež podražitve položnice večji, in sicer zaradi istega zneska omrežnine. Ta je namreč vezan na priključek, ne pa na porabo.

Besedilo in foto: Špela Kranjc

Storitev/Položnica	Do 1. novembra 2009	Od 1. novembra 2009
Vodooskrba	Vodarina, vodni prispevek, priključnina	vodarina, omrežnina
Kanalizacija	kanalizacija, okoljska dajatev za odpadne vode	odvajanje odpadne komunalne vode – kanalsčina, omrežnina
Čistilna naprava	čistilna naprava	čiščenje odpadne komunalne vode – čistilna naprava, omrežnina
Ravnanje z odpadki	odvoz odpadkov, okoljska dajatev – odpadki	ravnanje s komunalnimi odpadki

RAZLIKE PRI SPECIFIKACIJI POLOŽNIC za komunalne storitve

Srpenica, speča lepotica

Na arheološko najdišče, odkrito na polju z ledinskim imenom Na ograjenci, ki leži približno kilometer pred naseljem Srpenica, je leta 2003 opozoril Ivo Ivančič iz Bovca.

Na območju, bogatem z ostanki iz prve svetovne vojne, je **Ivo Ivančič** naletel na odlomke bronaste situle. Dele kovinske posode, ki so jo restavrirali v konservatorskih delavnicah **Goriškega muzeja**, je pokazal **Fedji Klavara**, poznavalcu posoške zgodovine, ki je najdbo predal **Tolminskemu muzeju**.

Potrili obstoj žganega groba

Arheologi **Zavoda za varstvo kulturne dediščine** iz Nove Gorice in Tolminskega muzeja so na mestu odkritja izvedli arheološki izkop, ki je potrdil obstoj žganega groba. Na dnu grobne jame so odkrili ostanke žganine, v kateri so ležali bronasta fibula, obroček in odlomek železnega nožka. Odkriti grob je nakazoval obstoj železnodobnega grobišča.

Potrjen obstoj grobišča

Ob gradbenih delih, ki so leta 2008 potekala na trasi vodovoda med naseljem Srpenica in podjetjem **TKK Srpenica**, je zaradi prej omenjenih najdb potekal arheološki nadzor, ki ga je po dogovoru z novogoriškim zavodom opravljal Tolminski muzej. V neposredni bližini groba, odkritega leta 2003, ni bilo arheoloških ostankov. Domneva o grobišču pa se je kljub temu izkazala za pravilno, saj sta bila v gradbenem izkopu 80 metrov od prvega raziska-

RAZISKAVA GROBA S PRIDANO KERAMIČNO POSODO, ki kaže na stike z venetskim prostorom. Foto: Miha Mlinar, fototeka Tolminskega muzeja

nega groba odkrita še dva žgana grobova.

Ob posodju za popotnico še druge najdbe

Novoodkrita srpeniško grobišče sodi v sklop najdišč svetolucijske skupine, ki je v času starejše železne dobe (9.-4. stol. pr. n. št.) poseljevala območje Posočja, Bohinja in Beneške Slovenije. Pogrebni običaji na Srpenici se niso razlikovali od navad, ki so bile v tem času značilne za zahodnoslovenski in severovzhodni italjski prostor. Kot je značilno za pomembnejša svetolucijska grobišča (na primer: železnodobno grobišče na Mostu na Soči, Koritnici ob Bači, Reki pri Cerknem, Idriji pri Bači in v Kobaridu), je tudi to ležalo na rečni terasi. V tem času so pokojne sežigali na grmadi. Njihove kostne ostanke in dele prežgane noše (fibule, zapestnice, ogrlice, prstani, pasovi ...) so položili v grobne jame, ki so jih zasuli in prekrili s kamnitimi ploščami. Še prej so pokojnim v grob priložili posodje za popotnico, kar je razvidno tudi iz srpeniških grobov. Ob kovinskem in keramičnem posodju so bili v raziskanih grobovih od-

kriti nakitni in drugi osebni predmeti, ki so jih uporabljali med 6. in 4. stol. pr. n. št.

Zapolnili praznino na arheološki karti

Najdba železnodobnih grobov razkriva veliko. Pridatki iz treh odkritih grobov nakazujejo na premožnejši stan takratnih prebivalcev Srpenice. Novoodkrita grobišča je ob prazgodovinski poti, ki je povezovala Tolminsko in Bovško s Koroško že od bronaste dobe dalje. Predpostavimo lahko, da gre za eno važnejših najdišč svetolucijske skupine, zasnovano konec 7. ali začetek 6. stoletja pr. n. št. Najdba je zanimiva še iz enega vidika. Zaradi lege jo lahko postavimo ob bok najsevernejšemu najdišču svetolucijske kulture v Bovcu in s tem zapolnimo praznino na arheološki karti Posočja med Kobaridom in Bovcem. Vse to uvršča najdišče Na ograjenci med pomembnejša arheološka odkritja v Posočju v zadnjih desetletjih.

O lokaciji srpeniške železnodobne naselbine lahko zaenkrat le ugibamo. Morda bi jo lahko iskali nad območjem na skrajnem jugozahodnem delu današnjega naselja, na kar nakazuje arheološko indikativen toponim Pod mir.

Teja Gerbec in **Miha Mlinar**, arheologa, Tolminski muzej

ARHEOLOŠKO NAJDIŠČE NA OGRAJENCI PRI SRPENICI – Na območju, bogatem z ostanki iz prve svetovne vojne, so arheologi odkrili železnodobno grobišče. Foto: Miha Mlinar, fototeka Tolminskega muzeja

ODPRTJE RAZSTAVE SRPENICA, SPEČA LEPOTICA, ki bo v Tolminskem muzeju na ogled vse do decembra 2010, sta z glasbeno točko popestrili **Lucija** in **Katja Fon Mervič**, učenki Glasbene šole Tolmin. Na ogled odkritih predmetov pa sta zbrane popeljala avtor razstave arheolog **Miha Mlinar** in najmlajši prisotni Srpeničan. Foto: Marko Grego, fototeka Tolminskega muzeja

Drevesa izjemnih dimenzij

Čeprav se sprva sliši lahko, pojma izjemnosti tako kot pri ljudeh tudi pri drevesih ni povsem lahko opredeliti. Najlažje je določiti drevesa izjemnih dimenzij ...

Zakon o gozdovih je leta 1993 določil, da lahko k naravni dediščini pripišemo vsa drevesa, debelejša od 120 cm. A ni tako preprosto. V Sloveniji je mnogo jelk in smrek takšnih dimenzij, manj pa dreves drugih vrst; nekatere drevesne vrste so izjemne že pri 30 cm premera. Podobno je tudi z višino. Zakon o ohranjanju narave (iz leta 1999) je zaradi naštetih težav ukinitel navedeno splošno določbo, **Zavodu za varstvo narave** pa dal pristojnost vrednotenja, ki je podlaga za razglasitev dendroloških naravnih vrednot, pri čemer za drevesa v gozdnem prostoru sodeluje **Zavod za gozdove Slovenije**. V strokovnih podlagah¹ so določene orientacijske vrednosti izjemnih dimenzij (na primer: premer, višina ...) posameznih drevesnih vrst, iz katerih bomo izhajali v nadaljevanju.

Drevesa morda najstarejša živa bitja na Zemlji

Zagata se pojavi že pri starosti stoječih dreves. Starost lahko določamo z vrtnanjem, vendar tako drevo poško-

ORJAŠKA SEKVOJA v severni Ameriki.

dujemo, hkrati pa je to nezanesljiva metoda. Drugi način so arhivski viri (na primer: za lipo v Rutu obstajajo zgodovinski viri o več 700-letni starosti te vaške lipe). Tretji, sodobnejši način ugotavljanja starosti so laboratorijske analize, ki so pokazale, da so posamezne smreke na zahodu Švedske stare več kot 8.000 let in so morda najstarejša živa bitja na Zemlji. Pri nas podobnih analiz še ni, posame-

zne jelke in tise pa gotovo presegajo starost 1.000 let.

Drugače izjemna drevesa

Nekatera drevesa so izjemna zaradi posebnih estetskih (na primer tako imenovana kačasta smreka v Trenti), zgodovinskih, pričevalnih ali energijskih vrednosti (na primer vaška lipa v Rutu) ter posebnih oblik krošnje ali debla. Spet druga izstopajo zaradi izjemne redkosti ali tujerodnosti. Nekatera so posebna zaradi izjemne lege, ki se je navadno zavemo šele potem, ko se drevo začne sušiti ali pa že odmre – do takrat je njegova prisotnost samoumevna. Taka je na primer grajska tulpa v Tolminu, pa mnoge vaške lipe in drevesa v parkih, ki jim v zadnjem času ponovno posvečamo večjo pozornost. Okoli nekaterih dreves so ohranjeni posebni miti in legende.

Izjemne drevesne dimenzije po svetu in pri nas

Najdebelejše drevo na svetu je cipresa v Mehiki pred cerkvijo v kraju

El tulla s kar 14,36 m premera. Najdebelejša v Sloveniji je Najevska lipa s 3,58 m premera, najdebelejša v Posočju pa vaška lipa v Rutu z 2,67 cm.

Najvišje drevo je bila do nedavnega s 112 m orjaška sekvoja General Sherman. Vsakih nekaj let v odmaknjenih delih ohranjenih gozdov Severne obale odkrijejo nova in nova še višja drevesa. Trenutno vodi Stratosferski velikan s 115,24 m. V Sloveniji je že vrsto let najvišja Sgermova smreka (62 m), v Posočju pa le redka drevesa dosega višino 50 m. Za nameček pa naj omenim, da se pri nas mrzlica odkrivanja novih velikanov v primerjavi s tujimi deželami še ni začela.

Zanimiva je tudi lega

Drevesa razlikujemo po nastanku oziroma legi. Drevesa v gozdnem prostoru so navadno nastala naravno, v kmetijski krajini so jih ohranjali zaradi funkcije (mejna drevesa, drevesa za senco), drevesa v urbanem okolju pa so nastala s sajenjem in potrebujejo posebno nego. Drevesa v mestih imajo največje dimenzije, ker nimajo ovir pri rasti, v primerjavi z drevesi v naravnem okolju pa dosega bistveno nižjo starost, saj so izpostavljena številnim škodljivim vplivom.

Nedvomno se tudi v Posočju skriva še marsikateri orjak ali kakšno drugače izjemno drevo. Veseli bomo, če nas boste bralci opozorili nanje; z veseljem bomo v prihodnjih številkah **EPIcentra** katerega tudi predstavili.

Besedilo in foto: Edo Kozorog, vodja odseka za gozdnogospodarsko načrtovanje, Zavod za gozdove Slovenije, OE Tolmin

Viri:

¹ DANEV, Gregor. (2007). Vrednotenje dreves in opredeljevanje drevesnih naravnih vrednot. Ljubljana: Zavod za varstvo narave.

² BRUS, Robert. (2004). Drevesne vrste na Slovenskem. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.

SMREKA V PLAZEH, najdebelejša v Sloveniji

Smreko v Plazeh smo gozdarji odkrili povsem naključno jeseni 2007, ko smo preverjali stalno vzorčno ploskev (na vzorčnih ploskvah v zadnjih desetletjih temelji gozdna inventura), ki je pokazala nelogično visoko lesno zalogo, kar okoli 1.000 m³ na hektar na nadmorski višini okoli 1.500 m. Tako nismo le potrdili visoke lesne zaloge, pač pa smo na širšem območju našli kar nekaj drevesnih orjakov. Med njimi je bila nenavadno rasla dvodebelna smreka (*Picea abies*). Debelejše deblo meri »le« 129 cm, če pa smreko merimo po metodi večdebelnih dreves, ki se uporablja pri vrednotenju, je s svojimi 163 cm najdebelejša smreka v Sloveniji. Doslej je veljala za najdebelejšo v Sloveniji Ce-

bejeva smreka s 142 cm, med najvišjimi v Evropi pa je Sgermova smreka², ki po debelini meri 108 cm. Smreka v Plazeh je tipični primer, kako znamo »hribovci« nadomestiti svoje naravne možnosti (v tem primeru rastišče in dolžino rastne dobe) z iznajdljivostjo, in je dokaz, da se v naših gozdovih skriva še marsikatero preseženo. Posebna je tudi zato, ker raste v osrednjem območju **Triglavskega narodnega parka** nad planino v Plazeh pod Čistim vrhom na višini 1.680 m, kjer v bližini ni nadelanih planinskih in drugih poti. Čeprav so izjemna drevesa lahko prava turistična atrakcija (nekaj jih bomo predstavili v prihodnjih številkah), nekatera rastejo v ohranjenem naravnem oko-

SMREKA V PLAZEH v osrednjem območju Triglavskega narodnega parka je najdebelejša v Sloveniji.

lju, zato do njih ne smemo privabljati trum obiskovalcev. Med take sodi tudi smreka v Plazeh, ki bo s svojo izjemnostjo še naprej lepšala dneve posameznim samotnim gornikom in lovcem, ki jo bodo znali opaziti. ■

Ko združimo znanje, izkušnje, čas ter materialne in druge vire, dobimo LAS

Začetki Lokalne akcijske skupine »LAS za razvoj« (v nadaljevanju LAS) segajo v leto 2006, ko se je 41 ustanoviteljev oziroma članov (predstavniki javnega, zasebnega in ekonomskega sektorja) konec oktobra s podpisom družbene pogodbe zavezalo, da bodo za doseg skupnega namena združili svoje znanje, izkušnje, čas ter delovne, materialne in finančne sposobnosti.

Prav zaradi sodelovanja v razvojnem partnerstvu lahko rečemo, da imajo vse lokalne akcijske skupine neprofitno obliko interesnega povezovanja. Skupni cilj članov LAS za razvoj se je vezal na tako imenovano pobudo LEADER¹, s pomočjo katere so želeli pripraviti in izvesti projektne ideje, ki so v skladu z Lokalno razvojno strategijo (LRS) za hribovski del Severne Primorske. V LAS lahko kadarkoli, pod pogoji, ki jih določi Programski odbor LAS, pristopijo novi člani iz javnega in eko-

nomskega sektorja, organizacije civilne družbe in fizične osebe.

Za razvoj slovenskega podeželja 259 mio evrov

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja je svojim članicam namenil dobrih 900 mio evrov; Slovenija je prejela 259 mio evrov. Z denarjem razpolaga Ministrstvo RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), ki ga glede na število prebivalcev in velikost posameznega območja razdeli sorazmerno med 33 lokalnih

akcijskih skupin.

V treh letih odobrili 16 projektov

Ena od aktivnosti LAS za razvoj je dodeljevanje sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja: *Evropa investira v podeželje*. Letno kvoto višine dodeljenih sredstev za posamezno lokalno akcijsko skupino razpisuje MKGP. Doslej je LAS za razvoj iz teh virov objavil že dva javna razpisa za izvedbo projektov v letih 2008-2009 in 2010. Odo-

brenih je bilo 16 projektov, trenutno pa jih na odobritev čaka še 12. Projekti, ki bodo dobili zeleno luč za izvajanje, se bodo realizirali v letih 2010 in 2011.

Več znanja na podeželju

Več znanja na podeželju je le eden izmed skupnih projektov LAS za razvoj. Namenjen je izobraževanju podeželskega prebivalstva. Da bi k sodelovanju privabili čim več tukajšnjih prebivalcev, je LAS konec minulega leta izdal katalog izobraževanj, v ka-

Greta Pavšič, vodja področja razvoja podeželja, PRC: »Leto, ki je za nami, smo s sode-

lavci lokalne akcijske skupine LAS za razvoj uspešno pripeljali do konca. Zaključili smo sedem projektov in po odzivih, ki jih dobivam, lahko trdim, da smo z učinki in rezultati zadovoljni vsi: nosilci projektov, projektni partnerji in izbrane ciljne skupine oziroma končni uporabniki. Trenutno za že izvedene projekte čakamo le še na nadzor Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, ki bo postavilo 'piko na i'. Prav to mi daje motivacijo in pogum za izvajanje novih projektov. V letu 2010 si želim, da bi skupaj s kolegi in lokalnimi prebivalci uresničili čim več projektnih idej, ki bi postale del bogastva našega smaragdnege podeželja. Če bo naše sodelovanje še naprej uspešno in bomo med partnerji ustvarili pravo mrežo zaupanja, če bomo znali uporabiti nove pristope ter sodobne tehnologije, potem ne dvomim, da ne bi

mogli doseči rezultatov, ki zagotavljajo trajnostni razvoj podeželja. Pri tem računam na pomoč ljudi s potrebnim strokovnim znanjem, podjetniškim duhom, pridnimi rokami in ljubeznijo do okolja, v katerem živimo.«

Peter Domevšek, svetovalec za področje razvoja podeželja, PRC: »Prej-

šnje leto je bilo na programu LEADER zelo pestro. Uresničili smo vse projekte iz leta 2008, hkrati pa začeli z izvajanjem programa za leto 2009. Za nameček je bilo treba v poletnih mesecih izpeljati še prijave novih projektov, ki jih bomo izvajali letos. Glede na to, da so projekti za lansko leto v večji meri izvedeni, upam, da bomo v tem letu lažje zadihali in v pomlad vstopili le s projekti, vezanimi na letošnje leto. Čeprav je bilo lani vse na kupu, smo lahko z rezultati zadovoljni. Zastavljena sta dva modela programov; skupna osnova za delo na tematskih poteh in program, ki bo lokalnim društvom omogočil enostavno prijavo

za izvedbo prireditev, vezanih na tradicijo območja. Za leto 2010 je le malo upanja, da se bo umirila norija okoli recesije. Zelo rad bi bil priča odprtju kakšnega novega delovnega mesta, čeprav bom zadovoljen že, če se bodo ohranila vsa delovna mesta iz leta 2008.«

Meta Medved, zaposlena po programu javnih del, PRC: »V minulem letu sem dobila

priložnost in se prek programa javnih del zaposlila na PRC-ju. Moje delo poteka na oddelku za razvoj podeželja. Pomagam pri izvajanju različnih projektov, pripravi promocijskega gradiva in izobraževanju ter drugih prireditev. Pričakovanja v letu 2010 so optimistična, saj sem taka že po naravi. Izkušnje in znanje, ki sem jih pridobila, so mi razkrili nov pogled na način razmišljanja in življenje tukajšnjih ljudi. Ker se mi zdi delo za-

nimivo in ustvarjalno, upam, da se bo zame našlo stalno delovno mesto.«

Boris Kante, predsednik Programskega odbora LAS: »Ko smo leta 2006 začeli s pripra-

vami na LAS, si nisem predstavljal, kaj vse nas čaka. Vsa ta leta smo kot ekipa pridobivali izkušnje in se dopolnjevali. Vesel sem, da lahko sodelujem z ekipo, ki izvaja smelo zastavljene dejavnosti. Posebej sem vesel, ker smo v letu 2008 uspeli pritegniti kar nekaj NVO in drugih subjektov, da so se začeli prijavljati na LAS-ove razpise. Kakovost prijavljenih projektov je na zavidljivi ravni. Mislim, da so dejavnosti v letu 2009 presegle načrtovane. Za leto 2010 pričakujem, da bomo pritegnili še večje število prijaviteljev in tako povečali inovativnost. Treba bo še veliko delati, da bomo lahko pri MKGP zagotovili krajše roke za povračila pri projektih porabljenih sredstev. Želim si, da bi se LAS-u priključili še dodatni člani.«

terem so predstavljeni izobraževalni programi za sezono zima-pomlad 2010, in poskrbel, da so ga v nabiralnike prejela vsa gospodinjstva z območja, ki ga pokriva. Vsebinska izobraževanja je bila izbrana na osnovi ugotovljenih potreb, pripravili pa so jih strokovnjaki iz *Idrijsko-Cerkljanske razvojne agencije, Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije – Kmetijsko gozdarskega zavoda Nova Gorica, Lokalne razvojne fundacije Banjske in Trnovske planote, Posoškega razvojnega centra* (PRC) ter *Turistično informacijskega centra iz Kanala ob Soči*. O aktualnih LAS-ovih izobraževalnih programih vas bomo sproti obveščali na spletni strani *www.prc.si*, v informativnem listu *Za UK in UM* ter v našem glasilu v rubriki PRC obvešča.

Kakšnega znanja si še želite?

Zanimiva informacija za vse, ki ste kdaj pomislili, da bi lahko s svojim znanjem, izkušnjami ali časom prispevali k razvoju našega hribovskega območja oziroma kakorkoli pomagali pri razvoju podeželja, na primer z:

- razvojem in trženjem lokalno tipič-

nih pridelkov, izdelkov in storitev;

- razvijanjem znanja;
- izboljšanjem pogojev za bivanje in delo na podeželju;
- krepitvijo društvenega in socialnega življenja na vasi;
- varovanjem narave in
- revitalizacijo kulturne dediščine.

Na voljo imate še nekaj mesecev časa, da temeljito premislite, kakšno projektno idejo bi lahko prijaviли v *Javni poziv za oddajo projektnih predlogov za izvajanje LRS za hribovski del Severne Primorske za leto 2011*, ki ga bomo predvidoma objavili konec aprila oziroma v začetku maja. O natančnem datumu in podrobnejši razpisni dokumentaciji vas bomo v našem glasilu pravočasno obvestili.

Greta Pavšič in Tatjana Šalej Faletič

Foto: T. Š. F.

Opomba:

¹ *Pristop LEADER je poseben pristop k spodbujanju razvoja podeželja, ki se izvaja na lokalni ravni ob aktivni vlogi lokalnega prebivalstva in na podlagi strategije, ki jo lokalno okolje pripravi in izvaja. LAS za razvoj je pripravila in izvaja LRS za hribovski del Severne Primorske.*

Meso drobnice kot lokalna specialiteta

Ker imamo v naših hribovskih krajih ugodne pogoje za rejo kakovostne drobnice in s tem relativno veliko naraščajoče število drobnice, se pogosto pojavlja vprašanje izvoza drobnice v druge slovenske kraje ali celo v sosednjo Italijo. Zakaj pa ne bi kakovostnega mesa raje uporabljali v domačih gospodinjstvih in ga ponujali vsem, ki pridejo k nam v goste?

Društvo rejcev drobnice *Zgornjega Posočja* je v preteklem letu ob pomoči *Posoškega razvojnega centra* (PRC) in v sodelovanju s šestimi partnerskimi občinami in društvi, ki se ukvarjajo z rejo drobnice na območju LAS, pripravilo projekt *Meso drobnice, priložnost in izziv*. Z njim smo želeli nakazati smernice razvoja drobnice na tem območju. Dejavnosti smo razdelili v tri vsebinske sklope.

želim, da bodo kupci po drobnici na lokalni ravni bolj povpraševali, ne smemo pretiravati s ceno. Vzpostaviti je treba najlažjo možno povezavo med kmetom in potrošnikom ter nameniti več pozornosti promociji, saj kupci na možnost nakupa mesa drobnice sploh ne pomislijo.

Podrobnejši rezultati ankete o uporabi mesa drobnice

Anketo smo razdelili 300 anketirancem. Že odgovori na prvo vprašanje so postregli z manjšim presenečenjem. Izkazalo se je, da kar 60 odstotkov lokalnih gospodinjstev v svoji prehrani uporablja meso drobnice. Meso drobnice zelo pogosto uživa 11 odstotkov vprašanih, 24 odstotkov občasno, 55 odstotkov le redko, 10 odstotkov pa skoraj nikoli. Bolj ali manj redno meso drobnice uživa 35 odstotkov anketirancev, kar v primerjavi z uporabo drugih vrst mesa nanese nekaj več kot 30 odstotkov. Ostali vprašani po mesu drobnice

Povezovanje lokalnih društev rejcev drobnice

Prvi sklop je bil namenjen povezovanju lokalnih društev rejcev drobnice. Izdelali smo skupno bazo podatkov, določili vsebine in pripravili izhodišča, na katerih bo temeljilo sodelovanje. Vzoredno smo so izvedli anketiranje gospodinjstev, s čimer smo želeli dobiti vpogled o trenutnem stanju uporabe mesa drobnice. Analiza anket je pokazala, da ima meso drobnice dobre možnosti. Če

POKUŠINA ZA ŠIRŠO JAVNOST – Obiskovalci so lahko degustirali na različne načine pripravljeno meso drobnice (meso z žara, pečeno meso in suhomesne izdelke).

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja
Evropa investira v podeželje

Bogastvo podeželja ob smaragdni poti

Ime: Lokalna akcijska skupina »LAS za razvoj«

Datum pridobljenega statusa delujoče LAS: 31. julij 2008

Začetki: podpis družbene pogodbe (27. oktobra 2006), 41 članov

Predsednik programskega odbora LAS: Boris Kante

Območje LAS-a: območje občin Bovec, Cerklje, Idrija, Kanal ob Soči, Kobarid, Tolmin in Trnovsko-Banjska planota

Velikost območja LAS za razvoj: 1.681,8 km²

Število prebivalcev na območju LAS za razvoj: 45.668 (po popisu iz leta 2002)

Upravitelj: Posoški razvojni center

Naloge upravitelja: strokovno vodenje LAS-a, animacija območja, informiranje območja in promocija LAS-a, administrativne naloge LAS-a, pridobivanje strokovnih znanj in izvajanje finančne službe

Nadzor delovanja LAS: MKGP

Število izvedenih projektov za 2008: 6

Skupna vrednost potrjenih projektov za leto 2008: 314.066,99 evrov

Sofinanciranje LEADER sredstev za projekte v 2008: 187.293,80 evrov

Število izvedenih projektov za 2009: 10

Skupna vrednost potrjenih projektov za leto 2009: 434.961,00 evrov

Sofinanciranje LEADER sredstev za projekte v 2009: 233.487,20 evrov

Predvideno število projektov za 2010: 12

Predvidena skupna vrednost potrjenih projektov za leto 2010:

437.659,97 evrov

Predvideno sofinanciranje LEADER sredstev za projekte v 2010:

317.756,00 evrov

Vključitev v LAS: V LAS za razvoj lahko kadarkoli, pod pogoji, ki jih določi Programski odbor LAS, pristopijo novi člani iz javnega in ekonomskega sektorja, organizacije civilne družbe in fizične osebe.

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Bogastvo podeželja ob smaragdni poti

Ime projekta: Ugotovitev stanja drobnice na območju LAS

Nosilec: Društvo rejcev drobnice Zgornjega Posočja

Partnerji: Društvo rejcev drobnice Idrija-Cerkno, Društvo rejcev drobnice Bovške, Občina Bovec, Občina Cerkno, Občina Idrija, Občina Kanal ob Soči, Občina Kobarid in Občina Tolmin

Celotna vrednost projekta: 15.540,40 evrov

Sredstva LEADER: 11.207,47 evrov

Obdobje izvajanja projekta: marec-december 2009

Projektni vodja: Milan Kalčič

Dodatne informacije: Posoški razvojni center (Peter Domevšček, svetovalec za razvoj podeželja); telefon: 05/ 38-41-508; e-pošta: peter.domevscek@prc.si

zaradi nenavajenosti nanj, njegove nedostopnosti, specifičnosti vonja ter višjih cen po njem le redko posegajo. Kupci meso drobnice največkrat nabavijo pri kmetih, ki večinoma zagotavljajo tudi razsek mesa. To nas je prijetno presenetilo, saj gre z vidika potrošnika za dodaten plus. Prav kakovosten razsek zaokroža celotno ponudbo, zato smo izobraževanja s prikazi razseka mesa drobnice vključili tudi v projekt. Le redki se za nakup odločajo v trgovinah, kjer je

ponudba mesa drobnice količinsko slabša in le občasna. Kar 18 odstotkov kupcev je zapisalo, da nimajo informacije, kje bi lahko kupili meso drobnice. Nasploh ocenjujejo, da je meso drobnice kakovostno in dobro (skoraj 90 odstotkov). Kljub temu v primerjavi s svinjino, govedino in perutnino, meso drobnice po uporabnosti pri vsakdanji kuhi zaseda zadnje mesto. Zanimiv je še podatek, da se 40 odstotkov anketirancev za nakup ne odloča zaradi cene, ki je v primer-

javi s ceno svinjine precej višja.

Izobraževanje rejcev, gostincev in lokalnega prebivalstva

Drugi sklop smo namenili izobraževanju in predstavitvi jedi iz mesa drobnice. Za rejce drobnice smo organizirali izobraževanje s prikazom pravilnega klanja in razseka mesa. Kot kažejo rezultati ankete, je razsek mesa pri prodaji zelo pomemben, saj potencialnemu kupcu olajša delo in ga usmeri k načinu priprave določenih jedi; ankete so namreč pokazale, da se ljudje raje odločajo za nakup mesa, ki je predpripravljeno, saj večina ni vešč razseka mesa. Prav zato bi moral vsak tržno usmerjeni rejec dobro poznati posamezne dele mesa in znati svojim kupcem svetovati, kako pripraviti okusno pojedino.

Kuharski tečaji za gostince

Poleg rejcev so se na praktičnih kuharskih tečajih izobraževali tudi gostinci, ki so se učili enostavne in hitre priprave različnih jedi iz drobnice. Pri tem je bila poudarjena poraba celotne živali. V želji, da bi iz-

kušnje, ki so jih pridobili, delili z domačimi gospodinjstvi, smo na PRC-ju recepte jedi s tečajev zbrali in objavili v knjižici Jedi iz jagnjetine. Recepte bomo objavljali v vsaki številki našega glasila (glej stran 34).

Pokušine in predstavitve za širšo javnost

Za širšo javnost smo organizirali javne predstavitve in pokušine na večjih prireditvah na območju LAS. Obiskovalci so lahko pokušali na različne načine pripravljeno meso drobnice (meso z žara, pečeno meso in suhomesne izdelke). Mnogi so bili nad jedmi navdušeni in veliko jih je ob teh priložnostih meso drobnice sploh prvič poskusilo.

Čeprav se je projekt končal, ostajajo rezultati in dejavnosti, ki jih bomo še naprej izvajali in dopolnjevali. Verjamem, da bo v naslednjih letih marsikateri gost obiskal naše kraje z namenom uživanja v omamnih vonjavah lokalnih specialitet, med katerimi bo tudi meso drobnice.

Besedilo in foto: **Peter Domevšček**, svetovalec za razvoj podeželja, Posoški razvojni center

Utrinki

PESTRO DRUŠTVENO DOGAJANJE V GRAPU

Baška grapa – V Podbrdu in njegovi okolici so društva v zadnjih mesecih minulega leta pripravila nekaj odmevnih dogodkov, s katerimi želijo promovirati obstoj celostnega podeželskega prostora in prispevati h kakovosti življenja na tem območju.

Planinsko društvo (PD) Podbrdo je ob zaključku sezone obeležilo enega najpomembnejših dogodkov v svoji zgodovini, 50-letnico prevzema koč na Črni prsti. Prireditve so se poleg številnih ljubiteljev planinstva iz Baške grape in od drugod udeležili še predsednik Planinske zveze Slovenije **Franci Ekar**, župan Občine Tolmin **Uroš Brežan** in okoli 30 planincev iz PD Trst. Osrednji gost večera je bil **Dušan Jelinčič**, sin rodoljuba in tigrovca **Zorka Jelinčiča**. Oba je predstavil **Žarko Rovšček**, dober poznavalec njunega življenja in dela. Dogodek so sooblikovali na Turističnem informacijskem centru Podbrdo s sprejemom gostov, Kulturno društvo Podbrdo s pesnimi Noneta Bača in Ženskega pevskega zbora Okarina ter Društvo Baška dediščina z razstavo stare planinske opreme in izborom knjižnih zapisov osrednjega gosta in njegovega očeta. Jubilejni dogodek je zaznamova-

SREČANJE IZSELJENCEV BAČE PRI PODBRDU – V organizaciji Društva Baška dediščina praznovanje prerašča v srečanje nekdanjih vaščanov, njihovih sorodnikov in prijateljev. Foto: **Alenka Zgaga**

la tudi letošnja akcija Obisk na Črno prst, v okviru katere je žičničar **Simon Drole** zapisal svoj stoti vzpon na goro, njegov osemletni nečak **Žan Drole** pa petnajstega. Odsek Grahovo-Koritnica je na izobraževalno predavanje za člane povabil **Zdenka Rejca** iz Jamarske sekcije pri PD Tolmin, ki je orisal lepote in zahtevnost jamarskega sveta na Tolminskem.

Drugi dogodek, ki je prav tako vreden omembe, se navezuje na novo odbojarsko igrišče z umetno travo v Podbrdu. Sredstva v višini 7.460

evrov je na razpisu za sofinanciranje projektov krajevnih skupnosti (KS) pri Občini Tolmin pridobila KS Podbrdo, medtem ko so prostovoljno delo članov Športnega društva Podbrdo in krajanov ovrednotili na dodatnih 8.610 evrov. Ker želi KS Podbrdo na dotrajanem športnem igrišču obnoviti tudi tribune, asfaltno prevleko in razsvetljavo, se je konec leta prijavila še na razpis Fundacije za šport. Potem ko je inšpekcija prepo-vedala uporabo igrišča, so namreč brez njega ostali tudi podbrški šolarji. Vedno bolj obiskan je tudi vaški pra-

znik *Paslejd'n'ca* na Bači pri Podbrdu. V organizaciji Društva Baška dediščina praznovanje prerašča v srečanje nekdanjih vaščanov, njihovih sorodnikov in prijateljev, ki so znova do zadnjega kotička napolnili vaško cerkvico. Članica društva **Mojca Mavrar** je zbrane po maši povabila še h kulturnemu programu, kjer so v značilnem slovenskem fantovskem troglasu zapeli Kranjski furmani, z instrumentalnim venčkom pa so se predstavile sestre **Torkar**, vnukinje baškega rojaka: **Katarina** in **Anja** sta zaigrali na prečni flavti, **Petra** pa na violino.

V zadnjem mesecu preteklega leta je Krajevna organizacija (KO) Rdečega križa (RK) Podbrdo, Stržišče in Hudajužna v sodelovanju z vsemi tremi krajevnimi skupnostmi v podbrškem domu starejših občanov gostila kra-jane, ki so v knjigo življenja zapisali osemdeset in več let. Takih so našli kar 55. Pozdravila sta jih predsednik domače KO RK **Filip Torkar** in sekretar Območnega združenja RK Tolmin **Valerij Bizjak**. Za dobro voljo in smeh sta poskrbela člana Društva Baška dediščina in harmonikar **Vinko Jensterle**. Z venčkom narodnih je zbrane presenetila tudi 82-letna **Francka Drole**, ki se s harmoniko družijo zadnjih pet let.

Olga Zgaga, Društvo Baška dediščina

Najlepša sta Dona Volčanska in Can

Lovski psi so najboljši lovski pomočniki in najboljši lovski tovariši, ki že stoletja spremljajo lovce. Prav lovci so bili tisti, ki so leta 1921 ustanovili Klub ljubiteljev ptičarjev. Zato bo slovenska kinologija drugo leto praznovala že 90. obletnico organiziranega delovanja.

Klub ljubiteljev ptičarjev in kasneje ustanovljena **Klub ljubiteljev športnih psov** ter **Klub ljubiteljev brakov** so leta 1925 ustanovili **Jugoslovansko kinološko zvezo**, ki je imela vse do leta 1953 sedež v Ljubljani. Leta 1946 pa je bila ustanovljena tudi **Kinološka zveza Slovenije**. Zaradi neučinkovitega dela pasemskih organizacij, ki so delovale na področju celotne Slovenije, so leta 1977 spremenili organiziranost Kinološke zveze Slovenije z namenom, da bi kinološke dejavnosti približali kinologom na terenu. **Lovsko kinološko društvo Gorica – Nova Gorica** (v nadaljevanju LKD) je bilo ustanovljeno leto dni po reorganizaciji slovenske kinologije in je 30. obletnico delovanja slovesno obeležilo oktobra 2008 na Dobrovem. V priložnostni publikaciji z naslovom *Naše delo v treh desetletjih* so predstavili delovanje, dejavnosti in uspehe društva ter posameznikov, ki jih v tem obdobju ni bilo malo.

Tečaj osnovnega šolanja lovskih psov

Lansko leto so člani na zadnjem sestanku izvršnega odbora in strokovnega sveta, ki ga sestavljajo kinološki sodniki, ugotovili, da so bile zastavljene naloge uspešno opravljene. To potrjuje izpeljan tečaj osnovnega šolanja lovskih psov, ki ga že vrsto let vodi **Ivan Leban - Kukč** iz Volč skupaj s tolminskimi člani. V zadovoljstvo vodnikov lovskih psov so se člani zelo potrudili in skupaj z lovskimi družinami (LD) organizirali kar devet delovnih preizkušenj lovskih psov, v okviru katerih so preizkusili 87 različnih pasem. Da bi pripravljenost tako vodnikov kakor tudi psov izboljšali, so organizirali posebna srečanja, na katerih so kinološki sodniki svetovali vodnikom, na kakšen način in s kakšnimi metoda-

UDELEŽENCI LANSKOLETNEGA TEČAJA – Šolanje lovskih psov pri vajah poslušnosti je eden od osnovnih tečajev, ki jih mora lovski pes opraviti, da je usposobljen za lov. **Foto: Ivan Leban - Kukč**

mi naučiti psa, da bo čim bolj uspešno opravil delovno preizkušnjo, ki je pogoj za to, da je usposobljen za delo v lovišču.

Vzrejni pregled za krvosledce

Društvo se v preteklem letu lahko ponaša s prenekaterimi blestečimi uspehi svojih članov in njihovih psov. Na Čemšeniku nad Trojanami je junija 2009 potekal vzrejni pregled za krvosledce, kjer so sodniki izbrali tudi najlepšega psa in psičko. Ta laskavi naziv sta prejela Kukčeva psička Dona Volčanska in pes Can, kate-

rega lastnik je **Savo Juren**, oba pa sta člana LKD.

Blesteli tudi na državnih in mednarodnih tekmovanjih

V Idrijskih Krnicah je septembra 2009 potekala 15. državna samostojna tekma v delu po krvnem sledu za vse pasme lovskih psov, kjer so se ponovno za najboljše izkazali tekmovalci našega LKD. V konkurenci 12 psov je pred **Silvom Mrevljetom** zmagal **Ivan Leban - Kukč**, **Vojko Mrakič** pa je bil peti. Prav tako septembra je bila v lovišču **LD Velika Nedelja** še državna tekma v delu po

strelu za nemške lovske terierje. Naš član **Dušan Štucin** je z nemško lovsko terierko Besi Ribniško gladko pometel s konkurenco in s 122 točkami ter prvim nagradnim razredom postal državni prvak. Oktobra je bila na Pohorju mednarodna tekma v delu po krvni sledi za bavorske in hannoveranske krvosledce; tudi na tej mednarodni tekmi je Kukč pokazal, da sta on in njegova psička prava strokovnjaka, saj sta ponovno zablestela in za seboj pustila vodnike psov iz Italije in Avstrije. To je samo nekaj najbolj odmevnih nastopov članov društva in njihovih psov.

Pogosto premalo cenjeni vodniki lovskih psov

Ob tej priložnosti gre pohvala tudi vsem tistim, ki se s svojimi štirinožnimi prijatelji trudijo pri vseh drugih oblikah dela s psi (lovu, iskanju zastreljene divjadi ...) Pogosto so namreč prav vodniki lovskih psov premalo cenjeni. Cilj našega društva je zadovoljstvo tako naših članov kot tudi mladih vodnikov lovskih psov, ki šele vstopajo v svet kinologije. Prepričani smo, da bodo tudi pri lovskih družinah našli prijazne sogovornike.

Angel Vidmar, predsednik LKD Gorica – Nova Gorica

DONA VOLČANSKA IN NJEN VODNIK IVAN LEBAN - KUKČ IZ VOLČ sta se uvrstila na mednarodno tekmovanje treh dežel (Italije, Avstrije in Slovenije), kjer se zberejo samo državni prvaki omenjenih držav. **Foto: Martin Rovšček**

Centralna Azija – koktajl narodov in jezikov

Tri mesece je minilo, odkar sva se vam zadnjič oglasila v EPIcentru. V tem času sva pripotovala do zadnje načrtovane destinacije v Nepal. Kot sva obljubila, sva prispela na cilj do novega leta. V uredništvu so nama že čestitali, saj so mislili, da se vračava domov. Ampak AzijaTmin se ne da in midva greva naprej ...

Nazadnje sem vam pisal o Mongoliji, od koder sva odpotovala preko severne Kitajske do Kazahstana – ogromne puščavske države, ki ima precejšnje zaloge nafte. Gre za eno izmed republik nekdanje Sovjetske zveze (SZ), ki jo na vzhodu obdajajo gorske verige Altaja, na jugu Thian Shan, na zahodu obala Kaspijskega morja, nekje na sredini pa vesoljsko vzletišče, ki ga »rentajo« Rusiji. To je na kratko Kazahstan. Midva sva se tja odpravila z enim samim namenom – leteti. V Kazahstanu sta bili namreč organizirani padalski tekmi, ki sem se ju udeležil, kar mi je s finančno pomočjo omogočilo **Društvo za prosto letenje Posočje**. Pred tem sva ponovno naletela na pilote, s katerimi so se nam že križale poti v Rusiji, srečala pa sva še vrsto zanimivih ljudi.

Sem mar prespal zgodovino in geografijo?

Bolj kot sem opazoval prebivalce, manj sem razumel, kako so ti ljudje nekoč lahko živeli z Rusi, saj jim niso prav nič podobni. Ne le temperament, tudi njihov jezik je drugačen. Podobno se nama je zgodilo pozneje v Kirgiziji. Bolj in bolj sva spoznavala nekdanje republike SZ in njihove ljudi, bolj je postajalo jasno, da je to nekaj povsem drugega, kot je Rusija. Prej bi rekel, da so podobni Mongolom, ki so njihovi sosedi, sploh pa mnogo Kazakov živi v zahodni Mongoliji in na Kitajskem. Jezik, ki ga govorijo, sta z lahkoto razumela popotnik in njegovo dekle iz Turčije, z njimi sta se celo pogovarjala. Razložili so nama, da ima njihov jezik turške korenine. Ko sem kasneje v

PUSTA DEŽELA S PREKRASNIMI GORAMI IN PRIJAZNIMI LJUDMI med Kashgarjem in Tashurganom.

glavnem mestu Kirgizije Biskheku videl še turško univerzo, mi je bilo vse jasno. Tu so se »mešali« Mongoli z **Gingis Khanom**, pred tem pa je tod hodil in ozemlja osvajal **Aleksander Veliki** (Makedonski), kasneje pa še Turki. Mimo so vodile različne tako imenovane svilne poti, po katerih so prihajali trgovci in učitelji različnih ver. Vsa ta mešanica narodov in jezikov mi kar ni hotela iz glave, saj nikakor nisem mogel doumeti, da so vsi ti »stani« (Kazahstan, Kirgizistan, Turkmenistan ...) tako močno povezani z islamom in ne z Rusi. Zazdelo se mi je, da se tega poglavja v šoli nismo učili oziroma da sem ga izpustil. Ampak kako, ko sem imel prav zgodovino in geografijo najraje? Vsekakor sem tokrat spoznal, da je centralna Azija za turiste precej skrita in dokaj nezanimiva destinacija, zato pa je pristnost njenih ljudi toliko večja.

Iskanje termičnih stebrov na ravnini

Letenje je bilo zaradi lepega grebe-

na z visokimi hribi v ozadju sprva videti zelo obetavno. A kmalu po vzletu so nas usmerili nad ravnino in polja, kjer so kmetje pospravljali pridelek pšenice. Točke tekmovanja so bile raztresene po ravnini. Kot sem kmalu ugotovil, so bile to točke, kjer je bilo mogoče najti dvigajoči se zrak. Modro nebo, ki je bilo razen prvih dveh dni brez oblaka, nam pri iskanju termičnih stebrov ni bilo v pomoč. Za naju s Sašo je bila to prava šola, saj nisva vajena leteti na ravnini, temveč zgolj ob hribih, kjer je letenje povsem drugačno. Treba se je bilo znajti; sledil sem pilotom pred seboj, ki so mi pokazali dviganje. Kmalu sem bil prijetno presenečen, ko sem ugotovil, od kod vse prihajajo dvigajoči se stebri. Naučil sem se, da so lahko sprožilci dvigajočega se zraka tudi ceste, jezera, črna požgana polja, mesta, nekajmetrski jarki ali pa hiše, drevesa in kmetje, ki delajo na poljih. Zanimivo je bilo spoznanje, da so stebri včasih zelo široki. Ko sem že mislil, da bom moral pri-

stati, in kakšnih 30 metrov krožil nad tlemi ter iskal pristanek, se je nemalokrat zgodilo, da sem našel balonček, ki se je povezoval v vedno večji in močnejši steber. Tako sem se nenadoma spet znašel v dirki. Med drugim nam je uspelo odleteti nov kazahstanski rekord: 70 kilometrov; svoji prvi dve tekmovanji sem končal na 25. oziroma 52. mestu. Slučajno je nanese, da je bil zadnji dan tekmovanja moj rojstni dan. Družčina in Saša so me prijetno presenetili, ko so me že na tešče izpred šotora odnesli v bazo, kjer smo nazdravili s penino in pojedli kar tri torte. Bil je nepozaben zaključek tekmovanja, ki ga je predčasno zaključila nevihta.

Slovenski čevlji in smuči za Kirgizijce

Ni nama preostalo drugega, kot da odideva naprej v Kirgizijo. Prijetna, a dokaj revna država, ki za razliko od svojih sosed nima nafte ali plina, ima pa visoke hribe in hitre reke. Čeprav so ljudje sprva po osamosvojitvi pri-

čakovali, da bodo imeli »ameriko«, so kmalu spoznali, da te ne bo. Marsikdo se razočarano ozira nazaj v preteklost in se zateka po pomoč k Rusom. Midva sva kovala načrte za naprej. Medtem ko sva čakala na viži in se odločala, kam in kako dalje, sva obiskala **Mihaela**. Bolj znanega kot Miša, ki je odpiral prenovljeno trgovino z vrhunsko pohodniško opremo. Zelo je pohvalil slovenske proizvajalce. Da misli resno, se je izkazalo, ko sva na njegovih policah odkrila Alpinine čevlje, medtem ko so bile menda Elanove smuči še na poti. Prijazni možakar pa ni le trgovec, temveč tudi aktiven alpinist, ki vsako leto znova podpiše pogodbo, s katero se skupaj s kolegom zavežeta, da bosta preplezala novo smer v

manj znanih krajih sveta. Zelo je pohvalil slovenske alpiniste, ki so redni gosti v Kirgiziji. Tako kot **Tomaž Humar**, s katerim je nekoč plezal in zato zelo spoštljivo gledal na njegov slog, je bil tudi Miša dobitnik zlatega cepina.

Slovenija v kitajskih »lojtrcah«

V enem tednu nama je uspelo narediti tri vize in zdaj res nisva smela več čakati, saj so se bližali kitajski prazniki ob 60-letnici ustanovitve Kitajske, ko so nameravali za deset dni zapreti vse mejne prehode. Nemudoma sva se podala na pot. Ponoči sva s taksijem prevozila preostanek Kirgizije, dan prespala na strehi avtobusne postaje in nato z avtobusom

pripotovala do kitajskega Kasgharja. Naslednje jutro sva morala zamenjati taksi in odhiti proti meji s Pakistanom, kjer sva ujela s potniki nabit avtobus, ki je moral čakati vse do naslednjega dne. Na srečo se je Kitajcem prav takrat pokvaril računalniški sistem – eni jezni, drugi (med njimi midva) pa veseli! Zjutraj smo že drveli proti prelazu Khunjerab, ki se dviguje na nadmorsko višino 4.733 metrov. Počasi smo zapuščali Avtonomno pokrajino Tashkurgan Tadžikistan na Kitajskem, ki je tako močno zastražena, da si težko predstavljaj. Pokrajina skal in gora – med drugim Muztagh Ata (7.546 metrov), Mt. Kongur (7.719 metrov) – in peščica ljudi ... Na eni izmed cestnih postojank je policaj od mene zahte-

val, da mu v »lojtrcah« napišem Slovenija. Ker se mi o kitajski pisavi še sanja ne, sem mu predlagal, naj raje pogleda na internetni prevajalnik, kako se to napiše. Jaz bi mu namreč lahko po kitajsko prepisal le Asia Tmin z moje jakne, kar pa dvomim, da bi zaleglo. Rahlo se mi je vrtelo v glavi, ko sem se čez vso prtljago prebijal na prosto, da bi začutil redek, a svež zrak, preden se spustimo v dolino po karakorumski avtocesti v Pakistan. Vsi smo si oddahnili, ko so nam Kitajci vrnili potne liste, in začeli glasno prepevati, ko smo prestopili mejo s Pakistanom.

Naslednjič: Dobrodošli v Pakistanu ...

Besedilo in foto: Tadej Beguš in Saša Mihevc

MOŽAKARJA je Tadej v objektiv »ujel« na poti proti Pakistanu.

POGOSTI ZASTOJI NA CESTI zaradi čred ovac med Tashkurganom in prelazom Kunjerab na Kitajskem so za tamkajšnje prebivalce nekaj povsem samoumevnega.

Utrinki

OD OVČKE DO NOGAVIC

Podbrdo – Ob hladnih dneh in dolgih večerih se tu in tam še spominjamo babic, kako so spretno vrtele pletilke, ki so zvenele prav čarobno. Pletle so nam topla oblačila, da nas ni zeblo pri norčijah na snegu. Hiter tempo današnjega časa takim spretnostim ni naklonjen, zato smo se na podbrški šoli odločili, da je prav, da učenci vsaj delček tega spoznajo v šoli. Tehniški dan, ki smo ga pripravili za učence od 1. do 5. razreda, smo zato posvetili prav volni. Učenci so spoznali, kako so nekoč pridobivali volno, se preizkusili v *ahlanju* in poganjanju kolovrata, babice in mame pa so nam za razstavo pletenin posodile izdelke, ki so nastali izpod njihovih spretnih rok.

Ker pa je bil tehniški dan namenjen tudi izdelavi različnih izdelkov, so prvošolci razstavili zanimive ovčke iz kartona, ki so jih »oblekli« v volno. Vsi učenci so na delavnici samostoj-

ne podjetnice **Ester Komar** iz Tolmina spoznali tehniko polstenja in oblikovali pisane polstene kroglice za novoletno jelko. Učiteljice so pokazale osnovne prijeme kvačkanja in

pletanja. To je učence tako navdušilo, da so z delom nadaljevali tudi v podaljšanem bivanju, saj je bil dopoldan prekratek.

Ročna dela, ki kar prehitro tonejo v

SPOZNAVALI SO TEHNIKO POLSTENJA – Učenci so pod mentorstvom Ester Komar, ki jo v naših krajih poznamo po njenih izdelkih iz domače volne in izdelkih iz umetnostne obrti izdelane po tehnologiji kvačkanja, oblikovali pisane polstene kroglice. **Foto: arhiv OŠ Simona Kosa Podbrdo**

pozabo, so za otroke zanimiva in kratkočasna, poleg tega pa veliko bolj pripomorejo k razvoju finih ročnih spretnosti kot denimo uporaba računalnika.

Martina Kenda, učiteljica, OŠ Simona Kosa Podbrdo

ZAPUŠČINO SOŠKE FRONTE OHRANJAJO 10 LET

Kobarid – Ustanova Fundacija »Poti miru v Posočju« (Fundacija) se je, tako kot Kobarški muzej, v preteklem letu trudila za uspešno predstavitev dediščine soške fronte in Zgornjega Posočja ter prispevala k nadaljnjemu razvoju zgodovinskega turizma v naših krajih.

Osnovna naloga je vzdrževanje šestih muzejev na prostem (Čelo, Ravelnik, Zaprikraj, Kolovrat, Mrzli vrh in Mengore) in Poti miru, ki poleg dediščine soške fronte povezuje tudi naravne znamenitosti in etnografske

Črnovojnik Miha

To ni popis dogajanj po dokumentiranih dogodkih in datumih. Je le ena izmed mnogih tragičnih življenjskih zgodb naših dedov iz prve svetovne vojne. Črnovojniki, ki so bili kruto ukradeni družinam, so v vojaški zgodovini pustili pečat. Ne le v dolini ob Soči, temveč tudi v zgodovini slovenskih vojska. Zdi se, da jih je zgodovina pozabila oziroma da njihove žrtve niso vredne, da bi jih postavili ob bok drugim slovenskim in tujim vojakom.

Po nedeljski maši so se kot običajno pred tolminsko cerkvijo zbrali možje. Niso modrovali o delu, davkih in dogodkih doma ter po svetu, kot je bilo sicer v navadi. Že nekaj nedelj je bila tema njihovih razprav vojna vihra, ki se je kot kuga širila po Balkanu in svetu. Možem se je pridružil dekan, ki je previdno napovedoval bližajočo se katastrofo prebivalcem ob Soči. Vojne napovedi, vpoklici rekrutov in prvi spopadi med kraljevimi in cesarskimi vojskami so kmalu potrdili njegove napovedi.

Cesarjeva odločitev

Miha, ki jih je takrat štel 43, se je skupaj s svojimi vrstniki nadejal, da ga kot kmeta in očeta šesterice neodrastlih otrok ne bodo vpoklicali na fronto. Menil je, da ga bodo raje pu-

stili doma, kjer bo od njega več koristi kot na fronti. Tu bo namreč lahko s kruhom in polento oskrboval tako svojo številčno družino kot vojake na fronti. Žal je cesarjeva odločitev Miho razočarala. Komaj je domačo vas zapustil zadnji mladenič, ki se iz fronte ni vrnil nikoli več, je Miha dobil ukaz, da se mora javiti v Tolminu. Odšel je v upanju, da se bo še istega dne vrnil k družini in delu. Na Volarje se je vrnil po dolgih šestih letih.

Srčno branili domačo zemljo

Z manjšo skupino zrelih mož in očetov se je priključil enoti črnovojnikov, ki naj bi varovali Krn in druge za vojsko pomembne vršace v krnskem pogorju. Brez pravega znanja o rokovanju z orožjem in poznavanja večšin za vojskovanje je Miha s soto-

variši branil vršace od Krna do Mrzlega vrha. Ker jim je primanjkovalo streliva, so se večinoma branili s kamenjem, ki so ga pripravili vrh pobočja gore. Dodelili so jim tudi mali top, ki so ga premeščali s hriba na hrib, da bi zmedli napadalce. Srčno so se postavili v bran pred mnogo številčnejšim napadalcem. Brez vsakršnih izkušenj v vojskovanju so spretno odbijali napade italijanskih enot, ki so se previdno umikale v zavetje, nevedoč, da krnsko pogorje varuje le nekaj sto črnovojnikov. Da bi obranili položaje do prihoda izurjenih enot avstroogrske vojske, so poleg nagrmadenega skalovja za obrambo položajev dragoceno puškino strelivo uporabljali le izkušeni in dobri strelci. Za cilj so naši ostrostrelci izbirali le najvisiljivejše napadalce in v varnejšem ozadju skrite kričeče oficirje.

Le streljaj od doma, pa vendar tako daleč

Vesti iz doline in hrano so jim občasno dobavljali srčni Libušenci in vaščani obsoških vasi. Večkrat lačni kot ne so v času, ko je napadalec počival, posedali po vrhovih in ob klepetu opazovali strmino pod položaji. Miha se je pridružil skupini sotrpinov iz vasi Krn. Lačen in brez papirja ter suhega listja, ki bi ga pokadil namesto tobaka, se je **Gregorij**, eden izmed Mihovih sotrpinov, zazrl v domačo gmajno pri Kašini, le streljaj od njih, pa vendar tako daleč. Na glas si je zaželel, da bi se spustil do pašnika nad domačijo. A ne, da bi se pogrel ob ognjišču in si odpočil v kamri. Rekel je: »*Poglej tiste bukve. Kmalu bodo začele zeleneti. Kaj bi dal, da bi natrgal sočnega brstja za okusno večerjo in kratek čas ob žvečenju.*«

Utrinki

► ske posebnosti. Urejena in dostopna dediščina omogoča turističnim ponudnikom in turistom dodatno turistično infrastrukturo, poleg tega pa s pestro ponudbo vodenih ogledov prispevamo k razvoju ponudbe. S pomočjo sredstev Programa finančnega mehanizma Evropskega gospodarskega prostora in Norveškega finančnega mehanizma smo v zadnjih dveh letih izdali veliko različnega promocijskega materiala (zgibanke o vodenih izletih, prospekt o Poti miru, posterji o dolini Soče, vodnik po muzejih na prostem, foto dokumentacija ...) ter izvedli dodatna usposabljanja za turistične vodnike, profesorje, turistične ponudnike, novinarje in domačine. V sodelovanju z drugimi smo organizirali okrog 30 različnih kulturnih dogodkov, turističnih in izobraževalnih prireditev ter mednarodnih izmenjav in obiskov. Sofinancirali smo obnovo treh spo-

LETOS FUNDACIJA PRAZNUJE 10. OBLETNICO DELOVANJA. Foto: Tamino Petelinšek

minskih obeležij ter postavili nove table na vojaških pokopališčih v občinah Bovec, Kobarid in Tolmin. Prek naše baze padlih vojakov smo pomagali 23 ljudem iz različnih evropskih držav pri iskanju svojcev, ki so umrli v soški fronti, zgodovinska knjižnica pa je zainteresirani javnosti omogočala pridobivanje novih znanj

o prvi svetovni vojni in naših ter beneških krajih. Vključevali smo se v promocijske akcije Lokalne turistične organizacije (LTO) Sotočje in LTO Bovec ter Slovenske turistične organizacije. Informacijski center v Kobaridu, ki skupaj s Turističnim informacijskim centrom (TIC) Kobarid nudi različne turistične storitve in

usluge, je v letu 2009 obiskalo okoli 20.500 ljudi, ki so radi kupili lokalne spominke in turistično literaturo.

Letos Fundacija praznuje svojo 10. obletnico delovanja. Naš cilj še naprej ostaja odgovorno izpolnjevati osnovne naloge, v primeru uspešnega pridobivanja evropskih sredstev pa okrepiti študijsko-raziskovalne dejavnosti in nadgraditi turistično promocijo. Naša velika želja je s pomočjo občin ob slovensko-italijanski meji širiti Pot miru vzdolž nekdanje soške fronte do morja, kar je prvi korak pri oblikovanju Evropskega parka spomina in miru. V dejavnosti, ki vodijo k uresničevanju ciljev, želimo še bolj vključevati domače vodnike, mlade in dejavne domačine ter turistične ponudnike in v sodelovanju z vsemi prispevati k nadaljnjemu razvoju Zgornjega Posočja.

Maša Klavara, Ustanova Fundacija »Poti miru v Posočju«

Iz dežja pod kap

Nekega dopoldneva so črnovojniki opazili, da se s Pologa vije dolga kolona vojaščin. Bili so presrečni, saj so menili, da prihajajo izurjeni borci, ki jih bodo zamenjali. Upanje, da so svoje delo v uniformi zaključili, se je kmalu sprevrglo v razočaranje in obup. Že po nekaj dneh se je Miha s skupino znancev znašel na vojaškem urjenju nekje na Koroškem. Tu se je tovarstvo in upanje v hipu razblinilo. Od kaplarja do oficirja, vsi so se le drli nanje in jih psovali, hkrati pa od njih pričakovali, da bodo na ruski fronti bili herojski boj in se vdano žrtvovali za cesarja. Po odhodu na rusko fronto je Miha zgubil vse vesti o domači vasi in družini. Le ob naključnih srečanjih s Primorci, ki so služili v drugih enotah, je izvedel, da so vasi ob Soči izseljene, izropane in porušene. Več kot to ni uspel izvedeti.

Izdan in prodan v italijansko ujetništvo

Pri odločilnem porazu regimenta, kateremu je pripadal, je imel Miha v Galiciji srečo (ali nesrečo), da je bil v enoti, ki se ji je uspelo pravočasno umakniti. Stotine soborcev so Rusi zajeli in odpeljali v dolgoletno ujetništvo, iz katerega se jih mnogo ni nikoli vrnilo. Tudi tokrat se je Miha le kratek čas veselil povratka. Skoraj mimo domačega dvorišča je moral na novo morišče – zloglasno fronto nekje na Krasu. Tokrat je le za kratek

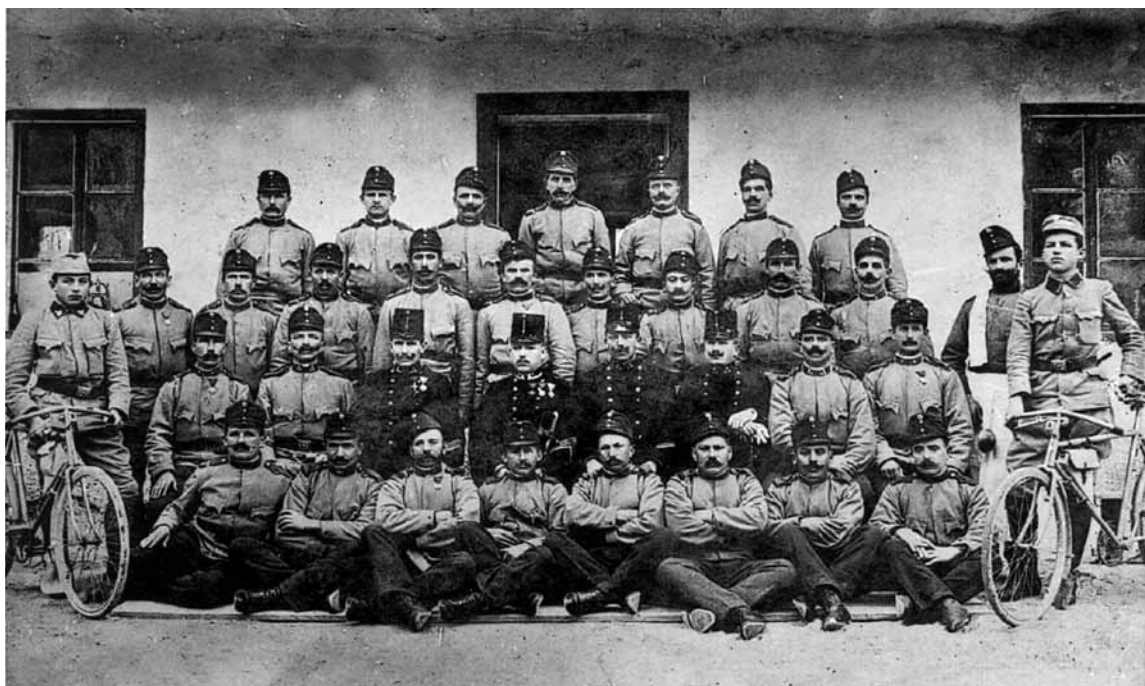
čas okušal vonj smrti v krvavem blatu, polnem trupel. Ob silovitem navalu italijanske artilerije in ognju pehotnega orožja se mu je s skupino soborcev uspelo umakniti v varno zavetje kaverne. Ko se je peklenski trušč granat in pušk polegel, so prilezli iz zavetja, da bi se pridružili soborcem. Namesto avstrijske vojske, ki se je pred tem že umaknila, so se pred Mihom in tovariši pojavili Italijani, ki so zasedali nove položaje. Zajeti borci niso mogli dojeti, kako jih niso pravočasno pozvali k umiku. Kmalu so spoznali, da jih je izdal

češki oficir in jih dobredno prodal v italijansko ujetništvo.

Še smrt ga ni več hotela

Miha je kasneje skoraj obžaloval, da je preživel tiste trenutke. Prvi meseci ujetništva so bili komajda kaj boljši od dnevo in noči, prebitih na krvavem bojišču. Prvi dnevi so bili bolj kot življenje borba telesa in duha za golo preživetje. Le trdemu življenju v rani mladosti se je Miha lahko zahvalil, da je v nečloveških razmerah, ki jih je preživel, sploh ostal živ. Stari češki vojak, ki se je prosto-

voljno, skupaj z oficirjem predal Italijanom in pristal v začasnem taborišču z ostalimi ujetniki, je Miha rešil življenje, ko je ta zbolel za tifusom. Priznati bolezen vodjem taborišča je običajno pomenilo »odhod v Lazaret«, od koder se navadno nihče ni vrnil. Po navodilih Čeha se je Miha za polnih deset dni odrekel dnevni menaži že tako skromnega odmerka hrane, ki jo je skrivaj odstopil mlajšim soujetnikom. Le vodo si je privoščil. Bil je popolnoma izčrpan, tako da ga še smrt ni več hotela. Najbrž jo je zato tudi premagal.

ČRNOVOJNIKI V KOBARIDU pred odhodom v krnsko pogorje. Foto: arhiv družine Kutin iz Krna

Utrinki

V LETO 2010 S POLNO PARO

Kobariško – Kulturno turistično društvo (KTD) Sveti Volar s sedežem v Kredu je bilo ustanovljeno leta 2007. Ime je dobilo po stari cerkvi sv. Volarja, ki stoji med vasicama Kred in Robič. Društvo je že takoj po ustanovitvi začelo z aktivnim delom, saj so njegovi člani že prej delovali na kulturnem področju.

V preteklem letu so se pripravili na pustovanje in se kot skupina udeležili 42. pustne pavorke na Opčinah pri Trstu in v Sovodnju. V neizprosni konkurenci, teh tradicionalnih pavorok se namreč udeležijo le najboljši, so dosegli sedmo in osmo mesto. V juliju so prevzeli organizacijo tradicionalne veselice Krejska noč in jo poleg plesa in zabave popestrili s kulturno-glasbenim večerom. Konec leta pa so organizirali že 5. Dneve kulturne dediščine. S to pri-

reditvijo, ki traja tri sobote zaporedoma, želijo utrditi sodelovanje s slovenskimi kulturnimi društvi v zamejstvu. Predsednik društva **Tomaž Vidrih**: »*Namen Dnevoev kulturne dediščine je povezovanje slovenstva z zamejstvom, kjer se še vedno ohranja slovenski jezik skozi številne prireditve na področju kulture. Šele pri njih začutiš, da je raba slovenskega jezika prioriteta, saj veliko bolj kot mi poudarjajo, da so Slovenci in da so na to ponosni, pa čeprav se morajo za to vedno znova boriti.*«

Poleg omenjene so člani organizirali še nekaj manjših prireditev. Društvo pa ni dejavno samo na kulturnem področju, ampak tudi na turističnem in športnem. Tako bodo do spomladi postavili večje število zunanjih klopi po vasi in njeni okolici ter ob pešpoti, ki vodi do cerkve sv. Volarja.

Nogometna ekipa pa se je udeležila turnirja v Vernasu in na njem tudi zmagala.

V leto 2010 so zakorakali s polno paro, saj se že spet pripravljajo na bližajoči se pust. Pripravljajo tudi presenečenje za 8. marec, prvič letos bodo v kulturnem domu pripravili gledališki abonma, pred poletjem pa jih čaka še tradicionalna veselica *Krejska noč*. Že sedaj obljublajo, da navadno turobni jesenski dnevi ne bodo povsem pusti, saj jih bodo kot vsako leto doslej popestrili z *Dnevi kulturne dediščine* in drugimi kulturnimi popestritvami.

V društvu bi bili veseli vsakega novega člana, ki bi se jim hotel pridružiti, pa tudi vsake pobude oziroma zamisli, ki jo lahko pošljete na e-naslov: ktd.svetivolar@siol.net.

Tomaž Vidrih, predsednik KTD Sveti Volar

LETO 2010 JE POSVEČENO KOSMAČU

Severna Primorska – Okrogli obletnici rojstva in smrti velikega slovenskega socialnega realista **Cirila Kosmača** sta povod za odločitev severnoprimorskih prosvetnih delavcev za posvetitev leta 2010 v čast in spomin pisatelju s Slapa ob Idrijci. Natančno 30 let od smrti bo minilo 28. januarja, 28. septembra pa 100 let od rojstva priljubljenega literarnega ustvarjalca.

Ciril Kosmač je svojo mladost le delno preživel v rodni dolini ob Idrijci, saj je bil zaradi očitnega proslovenskega angažmaja že v rani mladosti preganjan in kaznovan. V prvem tržaškem procesu je bil v Bazovici celo obsojen na smrt, čemur pa se je zaradi olajševalnih okoliščin (nepolnoletnosti) srečno izognil. Težka in skromna mladost ter preganjanje pa ►

Pridobil status »za oblast nevarnega jetnika«

Stalne selitve in potovanja po Italiji, ki je bila od vojne povsem izžeta, so Miha z nekaj desetlinami ujetnikov, ki so preživelih kalvarijo prvih mesecev ujetništva, pripeljale na skrajni jug polotoka. Na Siciliji se je za ujetnike začelo novo življenje in boj za obstanek. Delo v rudniku, slaba hrana, malarija in izčrpanost so polnili pokopališče ujetnikov. Miha je šele tu prek agentov rdečega križa izvedel, da je njegova družina v begunskem taborišču v avstrijskem Brucku na Litvi. Prvo pošto od domačih je dobil, ko so Italijani zmagoslavno oznanili, da Tolmin ni priključen kraljevini Jugoslaviji, temveč Italiji, kar je Miha zelo prizadelo. Nove oblastnike je zdaj še bolj zasovražil. Zaradi neprestanih sporov z vojaškimi oblastniki, ki so vodili »logor« zajetih avstroogrskih vojakov, je pridobil status »za oblast nevarnega jetnika«, kar je plačeval vsa leta ujetništva. Nenehno jim je namreč očital neizpolnjeno obljubo, da bodo podprli tiste, ki se borijo za novo Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki naj bi se ustanovila po zmagi zave-

znikov. Zaradi težav z zdravjem in izčrpnostjo po preboleli malariji so ga premestili v rudniško menzo, kar mu je pomagalo preživeti dolga leta ujetništva in prisilnega dela na Siciliji.

V podpalubju parnika v neznano

Leto in pol po končeni vojni je Miha zaman čakal, da bi mu omogočili pot v svobodo. Končno je med ujetnike prišla vest, da je v Cataniji zasidran parnik, ki naj bi nekdane avstrijske vojake odpeljal na sever Jadrana. Kar nekaj časa je trajalo, da so uradniki rudnika in taborišča potrdili vest o odhodu v luko in nato naprej v neznano. Zadovoljen, da je dočakal dan, po katerem je hrepenel že od velike noči 1915, se je Miha z maloštevilnimi preživeli tovariši vkrcal na star parnik.

Kalvarija ujetništva se nadaljuje

Že po nekaj dneh plovbe je bil večni domoljub ponovno razočaran. Po pristanku ladje na sidrišču otoka Rab so Miha in skupino Slovencev s skromno prtljago s čolni pripeljali na oba-

lo otoka. Kalvarija ujetništva se je kljub vsem zagotovilom nadaljevala z novim delom in novimi, vedno krutejšimi nadzorniki. Medtem ko so ujetniki na Rabu gradili novo taborišče zase in kasarne za italijansko vojsko in luko, so od doma prihajale vesti o prvih povratnikih iz Sibirijske in ruskih ujetništev. Dolgo je trajalo, preden se je na obali novega pristana nekje na Rabu privezal čoln, v katerem je bil prostor za Miha. Pozno jeseni, ko je vrh Krna že pobelil prvi sneg, je po šestih letih vojne, ujetništva in ponižanj Miha stopil pred ženo in svoje že skoraj odrasle otroke. Najmlajšega, ki ga je mati poimenovala po možu, je videl prvič. Mali Miha se je rodil nekaj mesecev po očetovi mobilizaciji in le nekaj tednov pred izgonom družine v Avstrijo.

Popolne svobode ni več občutil

Povratak v domačo vas je bil radosten, a s trpkim priokusom razočaranja, saj sta med vojno porušena in izropana vas in njegova domačija popolnoma spremenili podobo in ritem življenja. Miha je bolelo, da so bili novi oblastniki prav tisti, proti kate-

rim se je boril po volji cesarja. Hiša, ki jo je mati njegovih otrok v času njegovega ujetništva zgradila s pomočjo nove vlade, mu ni bila po godu. Dolgo je trajalo, da se je vživel v novo okolje, v katerem pa se nikoli več ni počutil svobodnega. Dolga leta je delal preko svojih moči, da je obnovil in povečal premoženje.

»Hvala Bogu, da ga je vzel k sebi,« je v obupu tarnala Mihova vdova, ko so po 30. letih v vas ponovno prišli vojaki – tokrat nemški – in so, kdo ve v čigavem imenu, ponovno izropali Mihovo domačijo, njo pa skupaj z neporočeno hčerjo izgnali. Sinovi so bili takrat že raztepeni po svetu, v ujetništvih in po gozdovih.

Ana, žena nekdanjega črnovojnika, avstrijskega vojaka, italijanskega ujetnika, trdega garača, trmastega Volarca in mati njegovih otrok, je po končani drugi svetovni moriji dočakala skoraj popolno srečo. Tri leta po vojni in šest let po smrti moža je v domači hiši objela in poljubila vse njune sinove in hčere, ki so kot po čudežu preživeli grozote obeh vojn in medvojne preganjanja.

Po pripovedovanju Mihovih vnukov zapisal **Pavel Četrtič**

Utrinki

▶ v nadarjenem fantu nista zatrli želje po izobraževanju, kvečjemu sta še brusili njegov zgodnji literarni izraz in ojačali sposobnost opazovanja družbe in pojavov v njej. Kljub pobegu v Jugoslavijo iz rodne Bukovice, ki je tedaj sodila pod upravo italijanske nadvlade na Primorskem, pa Kosmač niti v zgodbah niti v pripovedovanju ni rodne doline in njenih posebnosti nikoli zapustil. Ustvarjali so literarno resničnost, ki jo je v svojih delih upodobil s poetično zamaknenostjo in z dlakocepsko natančnostjo. Slednje mu je povzročalo tudi nemalo preglavic, saj se je med vrsticami marsikateri rojak iz doline Idrije zlahka prepoznal. To je botrovalo hudi krvi in občasni nepriljubljenosti avtorja med domačimi sodobniki s Slapa ob Idriji.

Z mnogimi spomini na pisatelja se torej začneja Kosmačevo leto. Priprave na spominsko leto so stekle že v drugi polovici leta 2009, ob novem letu pa so z OŠ Dušana Muniha z Mosta na Soči in iz Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin že prispele novoleone voščilnice, ustvarjene na literarno-likovnem natečaju, ki je bil posvečen Kosmačevim literarnim likom. Uvod v Kosmačevo leto se bo 31. januarja zgodil v dvorani Kultur-

nega doma Cirila Kosmača na Slapu ob Idriji, in sicer s predvajanjem dokumentarnega filma Tantadruj režiserja **Tomaža Letnarja** ter z nastopom zborov, povezanih s Kosmačevo družino. Tega dne bodo krajani Slapa ob Idriji ob 30. obletnici smrti položili tudi venec na grob Kosmačeve družine v Ročah.

Ob državnem kulturnem prazniku na Gimnaziji Tolmin v sodelovanju s tolminsko glasbeno šolo pripravljajo literarno-glasbeni recital, ki bo izveden v slovenskem in tujih jezikih. Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin bo v marcu gostila Kosmačeve še živeče literarne sodobnike – **Sašo Vugo, Cirila Zlobca, Toneta Pavčka** in **Silva Faturja**.

V Slovenskem narodnem gledališču v Novi Gorici bo 1. aprila premiera predstave Pogovori, samogovori v režiji **Jaše Jamnika**, ki bo ob 100-letnici rojstva na odrskih deskah upodobila kolaž Kosmačevih zapisov. V aprilu bodo Kosmačevemu letu pozornost namenili tudi tolminski osnovnošolci, ki pripravljajo multimedijsko predstavitev Kosmačeve pravljice Kamen in njiva, Kosmaču bo posvečena tudi njihova šolska radijska oddaja na valovih Alpskega

CIRIL KOSMAČ PRED DOMAČO HIŠO – Težka in skromna mladost ter preganjanje v nadarjenem fantu nista zatrli želje po izobraževanju, kvečjemu sta še brusili njegov zgodnji literarni izraz in ojačali sposobnost opazovanja družbe in pojavov v njej. Foto: arhiv Tolminskega muzeja

vala. V maju organizira OŠ Most na Soči že deseti pohod po Kosmačevi učni poti, v tem mesecu pa bo na šoli izšlo tudi pisatelju posvečeno šolsko glasilo. Tolminski muzej v juniju načrtuje izdajo vodnika po mu-

zejski domačiji v Bukovici in okolici, Umetniška gimnazija iz Nove Gorice pa v Bukovici načrtuje uprizoritev odsekov iz Kosmačevih del. V septembru, ko bo minevalo 100 let od pisateljevega rojstva, je napovedanih več dogodkov. Tolminski muzej bo gostil razstavo fotografij, izbranih na natečaju Iz moje doline, ki se je začel že januarja. Združenje književnikov Primorske 12. septembra napoveduje srečanje in literarna branja pri Kosmačevi domačiji v Bukovici, v drugem delu septembra pa bo potekal tudi simpozij z naslovom Domača dolina – moje okno v svet v organizaciji Slavističnega društva Nova Gorica in v sodelovanju s Knjižnico Cirila Kosmača Tolmin. Jeseni se bo zaključil tematski literarni natečaj za odrasle, ki ga pripravlja tolminska izpostava Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, tolminska knjižnica pa se z Narodno univerzitetno knjižnico iz Ljubljane že dogovarja za gostujočo razstavo o Cirilu Kosmaču v Tolminu pred koncem leta. Kosmačevo leto bodo podrobno spremljali tudi na valovih radia Primorski val, pripravili bodo niz izobraževalnih in kulturno-umetniških oddaj, posvečenih pisatelju in njegovi družini.

V dneh pred začetkom prireditev bo

Med šolskimi klopmi: zbornik ob 190-letnici šolstva na Mostu na Soči

V okviru projekta *Zgodovina šole OŠ Dušana Muniha Most na Soči* je novembra 2009 izšel obsežen zbornik z naslovom *Med šolskimi klopmi*.

Zbornik obravnava 190 let šolstva na Mostu na Soči – čas od prve omembe ustanovitve šole za silo pri Sv. Luciji pa vse do danes. S projektom *Zgodovina šole* so na OŠ na Mostu na Soči začeli v šolskem letu 2007/08, cilj projekta pa je bila počastitev visokega jubileja šole z izdajo zbornika. Glavni vir za predstavitev zgodovine šole so bile šolske kronike, ki zajemajo podrobno dogajanje skozi zgodovino na centralni in podružničnih šolah. Pomoč pri zagotavljanju virov je vodji projekta Marjani Barbič in sodelavcem nudil Pokrajinski arhiv v Novi Gorici, Tolminski muzej, bivši in sedanjí sodelavci ter učenci šole.

Zbornik je sestavljen iz dveh delov: prvi del je posvečen zgodovinskemu pregledu mostarskega šolstva, drugi del pa učiteljem, učencem in drugim sodelavcem šole skozi čas. Uredniški odbor se je spoprijel z zahtevno nalogo: v zadnjem delu zgodovinskega pregleda so oblikovali seznam vseh zaposlenih od leta 1962, ko se je na OŠ na Mostu na Soči začela popolna

osemletka. V okvir šolstva na Mostu na Soči pa sodi tudi vrtec.

Zbornik vključuje množico fotografij (iz šolskega arhiva in zasebnih arhivov), ki dodatno ilustrirajo raznovrstno tematiko. Posebej zgovorne so izpovedi nekdanjih in sedanjih učiteljev, učencev in sodelavcev, njihov pogled na doživetja v šolskih klopih in okolišju ter spomini na čas šolanja. Med njimi najdemo v drugem delu zbornika tudi naslednje trditve:

Šola je moja prijateljica, ker so v njej najboljši učitelji. (Renata Iuretig, 9. a)

To šolo imam rada, ker je v njej veselo. (Katja Vojska, 6. b)

To šolo imam rada, ker me uči, spometuje in zabava. (Meta Furlan, 3. razred)

To šolo imam rada, ker se v njej ne moreš izgubiti. (Deja Kofol, 8. a)

NASLOV: Med šolskimi klopmi: zbornik ob 190-letnici šolstva na Mostu na Soči. **IZDALA in ZALOŽILA:** OŠ Dušana Muniha Most na Soči. **KRAJ in LETO IZDAJE:**

Most na Soči, november 2009.
FORMAT: 17 x 24 cm. VEZAVA: mehka. ŠTEVILO STRANI: 300. **NAKLADA:** 1.000 izvodov.

Slovenska razstava sadja

Ob 100-letnici *Sadne razstave* pri Sv. Luciji ob Soči so Društvo posoških sadjarjev, Sadjarsko društvo Cerkno Idrija, Strokovno sadjarsko društvo Slovenije, Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, Kmetijski inštitut Slovenije, Tolminski muzej in Posoški razvojni center pripravili Slovensko razstavo sadja 2009, ki je bila v prostorih Tolminskega muzeja na ogled od 22. do 25. oktobra 2009. Ob razstavi je izšel spremljevalni bilten s 15 strokovnimi članki, ki se osredotočajo na raznoliko problematiko pridelave in ponudbe sadja v Sloveniji. Etnologinja Karla Kofol uvodoma predstavlja sadjarstvo Zgornjega Posočja od začetkov do današnjih dni. Prva razstava v Posočju naj bi bila organi-

Utrinki

izšla brošura s koledarjem in napovedjo vseh dogodkov v Kosmačevem letu, organizatorji pa načrtujejo tudi novinarsko konferenco, saj si za dogodke želijo pozornosti širše javnosti, predvsem Primorcev, domačinov iz Kosmačevih zgodb ter vseh ljubiteljev Kosmačeve literature.

Špela Mrak

OBRAČUN PRETEKLEGA LETA V KOSMAČEVI KNJIŽNICI

Ob koncu leta se radi vprašamo, kaj smo v tem letu storili dobrega in po čem se nas bodo ljudje spomnili, ko bodo pomislili na naše delo. Ko zakorakamo v novo leto, ponavadi naredimo obračun s preteklim ter že oblikujemo načrte in cilje, ki jih bomo poskušali doseči v novem obdobju.

Leto 2009 je bilo v prostorih knjižnice izjemno pestro. Med tistimi dogodki, po katerih se nas bodo ljudje najbolj spominjali, sta bila zagotovo dan, ko smo od Fundacije Janeza Vajkarda Valvasorja prejeli v dar dragoceno faksimilno zbirko *Iconotheca Valvasoriana*, in teden v mesecu aprilu, ko smo v galeriji knjižnice organizirali Bukvarno, v okviru katere

ČLANI SO KNJIŽNICO LANI OBISKALI PRIBLIŽNO 93.000-KRAT – Ob izposojevalnih pultih vseh štirih oddelkov, Tolmina, Kobarida, Bovca in Potujoče knjižnice, se je lani mudilo povprečno 310 obiskovalcev na dan. **Foto: Mateja Kutin**

smo po simbolični ceni prodajali knjige, izločene iz izposoje, turistična društva pa so ponujala svojo turistično literaturo. Za tolminsko knjižnico je bil zelo pomemben tudi dogodek ob 2. aprilu, svetovnem dnevu knjig za otroke, ko je Strokovno združenje založnikov in knjigotržcev pri Gospodarski zbornici Slovenije v

naših prostorih podelilo nagrado izvirna slovenska slikanica.

Ob osnovnih knjižničnih dejavnostih smo obiskovalce in člane knjižnice v naše prostore privabili s številnimi organiziranimi dejavnostmi in knjižničnimi projekti za mlade in odrasle bralce.

Med dejavnostmi za otroke in mladi-

no je najbolj odmevna akcija *Moja Knjižnica* – Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin, namenjena spodbujanju branja in obiskovanja knjižnice treješolcev iz Zgornjega Posočja. Najmlajšim so domišljijo najbolj razigravale pravljicne besede na *Urah pravljic z lisico Mico*, ki se bodo nadaljevale vse do pomladnih dni. Sedmošolci so v okviru projekta *Rastem s knjigo* spoznavali knjižnico, njeno ureditev in iskanje gradiva s pomočjo kataloga COBISS/OPAC. Večkrat pa so nas obiskale tudi organizirane skupine otrok iz vrtca in osnovnih šol, celo učenci iz OŠ Renče ter gimnazijci iz Novega mesta, Tržiča in Ljubljane, katalog COBISS/OPAC pa so spoznavali dijaki 1. letnika tolminske gimnazije. Posamezni mladi obiskovalci so se spopadli z reševanjem knjižne uganke, slovenskega mega kviza in glasovali za svojo najljubšo knjigo. Kot pomoč vzgojiteljem in učiteljem pri oblikovanju letnega vzgojno-izobraževalnega načrta smo že tretje leto zapored izdali brošuro z opisom dejavnosti za otroke in mladino, ki jih pripravljamo za organizirane skupine. Delo na področju knjižne vzgoje je obogatilo predavanje **Tilke Jamnik** z naslovom *Boš bral knjigo z mano?* o

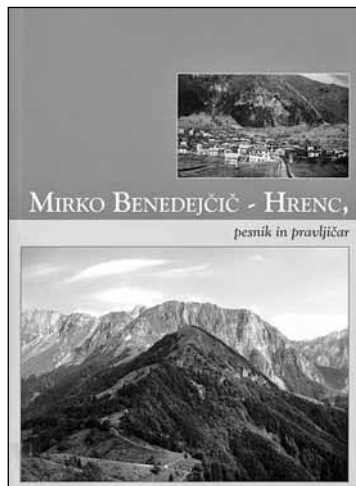
zirana na Bovškem že leta 1908. V nadaljevanju več strokovnjakov pristojnih institucij in zavodov obravnava nove možnosti pridelave sadja glede na dane pogoje. V posoški prostor sodi razprava Andreje Brence (KGZS, Zavod Novo Mesto) o možnostih pridelave jabolk v hribovitem območju, nove možnosti podpira tudi članek Možnosti pridelave jagodičja v hribovitem svetu magistre Darinke Koron s Kmetijskega inštituta Slovenije, podobno tudi članek več avtorjev Sodi pridelava koščičarjev v hriboviti svet? Poseben poudarek v zborniku je

tudi na pridelavi kostanja. V zadnjem delu zbornika pa se avtorji člankov osredotočajo na pomen sadja v naši prehrani ter vpliv le-tega na zdravje. Kot primer dobre prakse je predstavljen projekt Jabolko v šoli, ki je potekal na Biotehniški šoli v Novi Gorici v treh šolskih letih, namenjen pa je bil vzpodbujanju zdravega načina življenja med mladimi.

NASLOV: Slovenska razstava sadja: Tolminski muzej, 22.–25. 10. 2009: ob 100-letnici sadne razstave pri Sv. Luciji ob Soči. **IZDALA IN ZALOŽILA:** KGZS – Zavod GO. **KRAJ IN LETO IZDAJE:** Tolmin, oktober 2009. **FORMAT:** 15 x 21 cm. **VEZAVA:** mehka. **ŠTEVILO STRANI:** 80. **NAKLADA:** 1.000 izvodov.

Mirko Benedejčič - Hrenc, pesnik in pravljicar

Tik pred koncem leta 2009 je Tolminski muzej izdal zbirko pesmi, povedk in pravljic ljudskega pesnika in pripovedovalca Mirka Benedejčiča - Hrenca iz Zatoľmina. Helena Čujec Stres, ki je pripovedi zapisala, priredila in uredila, je v uvodu zapisala,

da je bil Hrenc najbrž zadnji pravi vaški posebnež v vasi Zatoľmin. Približajo nam ga barvne fotografije iz različnih življenjskih obdobij, večinoma iz družinskega arhiva. Znan je bil po odličnem pripovedovanju, kar so mu omogočale igralske sposobnosti, ki jih sicer nikoli ni formalno izdelal in izšolal, a vseeno s pridom uporabil pri upodabljanju likov v predstavah vaškega kulturnega društva. Snov za zgodbe je Hrenc črpal iz knjig – prebrano pa je nadgradil s prepletanjem in združevanjem motivov. Knjiga združuje njegove s pripovedovanjem ohranjene pesmi o nara-

vi in ljubezni, povedke in pravljice. Zapisi za knjigo so nastali po avdio posnetkih, ki so jih med leti 1970 in 2000 beležili Janez Dolenc, Helena Čujec Stres in Anja Štefan. Njegove pesmi so bile najprej napisane na manj običajnih mestih; npr. na vratih na planino Sleme je bila leta 1998 zapisana sledeča kitica: Srce ljubeče, / rane skeleče, / grenki so utripi ljubezni, / pa vendar le zate živim. Hrenc je bil velik ljubitelj živali, tudi o ljudeh je govoril kot o živini – Je naj tisti, ki je priden; Dobro je zmagalo zlo. Zgodbe pa so se praviloma zaključile s poudarjeno povedjo: »Potlej je pa konec.«

NASLOV: Mirko Benedejčič - Hrenc, pesnik in pravljicar. **IZDAL IN ZALOŽIL:** Tolminski muzej. **KRAJ IN LETO IZDAJE:** Tolmin, december 2009. **FORMAT:** 15,5 x 22,5 cm. **VEZAVA:** mehka. **ŠTEVILO STRANI:** 62. **NAKLADA:** 400 izvodov.

Domovanje v raju: zgodovina Loga pod Mangartom

Domovanje v raju je obsežna in slikovno opremljena zgodovina Loga

Utrinki

► spodbujanju branja otrok od 1. do 3. razreda, ki smo ga ob dnevu splošnih knjižnic organizirali za vzgojiteljice v vrtcih, učitelje in starše.

Med odraslimi bralci je lani že tretje leto zapored zaživel projekt *Primorci beremo*; tokrat je projekt prvič potekal v vseh devetih primorskih knjižnicah. Poletne dni so si obiskovalci knjižnice ohladili pod brezami, kjer so lahko posedeli in prebirali dnevno časopisje, brskali po spletnih straneh prek brezžične internetne povezave ali pa si ob izposoji privoščili knjižni zalogajček, presenečenje iz knjižne pekarnice.

V poletnih dneh pa tudi ostalih mesecih smo v vseh oddelkih knjižnice zabeležili visoko število obiskovalcev in enot gradiva, ki so si ga izposodili. V knjižnico je bilo včlanjenih 6.450 aktivnih članov, kar znaša 34 odstotkov vseh prebivalcev Zgornjega Posočja. V vsem letu so nas člani obiskali približno 93.000-krat, kar pomeni, da se je ob izposojevalnih

pulnih vseh štirih oddelkov, Tolmina, Kobarida, Bovca in Potujoče knjižnice, mudilo povprečno 310 obiskovalcev na dan. Največ obiskovalcev nas je obiskalo 28. decembra, in sicer kar 607. Tega dne so si izposodili 1.347 enot knjižničnega gradiva.

In koliko gradiva so si obiskovalci izposodili v povprečju? Povprečno so si vsak dan v vseh oddelkih knjižnice skupaj izposodili okoli 600 enot gradiva. Na knjižne police smo postavili tudi vrsto knjižničnih novosti. Vse knjižnice skupaj so bile do konca preteklega leta bogatejše za 9.000 enot knjižničnega gradiva, od tega okrog 1.000 DVD-jev s filmi in 7.000 knjigami.

V preteklem letu je bilo izjemno živahno tudi v galeriji knjižnice. V okviru rednih umetniških razstav smo si lahko ogledali dela nekaterih pomembnih slovenskih ustvarjalcev, slikarjev **Klavdija Tutte** in **Nejča Slaparja**, ilustratorja **Damijana Štepančiča** in fotografa **Istvana**

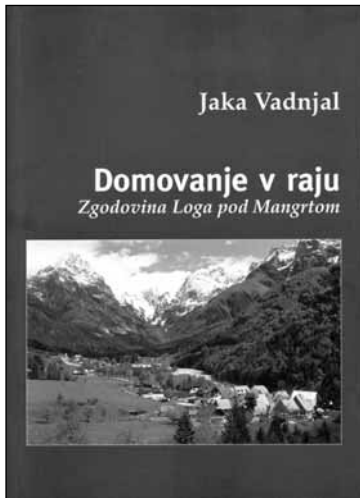
Hagymasa, več del pomembnih umetniških imen je pri nas viselo v sklopu likovne razstave z likovnega ex-tempora Zlata ribica. Razstavljala pa sta tudi dva mlada fotografa **Žan Fratrik** in **Nejc Fon**.

Umetniška beseda nas je družila tudi na nekaj prijetnih literarnih večerih. Srečali smo se z **Janom Cvitkovičem** in pesmimi iz njegove pesniške zbirke *Lačna žival*, ob začetku projekta *Primorci beremo* z **Manco Košir** in ob njegovem zaključku z **Andrejem Rozmanom Rozo** ter z mladinsko pisateljico **Janjo Vidmar**, ki nas je obiskala ob zaključku akcije *Moja knjižnica*. V galeriji so strokovnjaki z različnih področij predstavili svoje nove strokovne monografije, med drugimi **Borut Juvanec** knjigo *Arhitektura Slovenije*, **Matej Vranješ** knjigo *Prostor, teritorij, kraj* ter **Marko Valentinčič** monografijo o Valentinu Staniču.

Peter Pavletič, Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin

Z VENČKOM PRAZNIČNIH MELODIJ NA DRUGO MESTO

Volče – Pevke iz Ženskega pevskega zbora Znamenje Volče smo sprejele izziv, da se pomirimo v drugem turnirju med dvema zboroma v nedeljski oddaji prvega programa TV SLO Spet doma. Ker smo bile članice nad zamisljivo navdušene, nas je predsednica zbora **Vanja Hvala** prijavila na tekmovanje, RTV Slovenija pa je izmed vseh prijavljenih izbrala osem zborov, med njimi tudi našega. Tovrstni televizijski šovi poleg pevskega zahtevajo tudi plesno znanje, pri čemer nam je pomagal koreograf **Miha Perat**, za zunanji videz pa nas je s svojimi idejami usmerjala stilistka **Sonja**. Kako pomemben je v takih primerih zunanji videz, smo ugotovile že pri našem prvem nastopu s pesmijo *Pop! (Kan-kan)*, kjer je prav obleka odigrala pomembno vlogo. Zasluga za nakup tolikšnega števila oblek in rekvizitov pa gre **Tini Svetičič** in **Moniki Rutar**.

pod Mangartom, ki je bila zasnovana kot zapis o rudarjih z območja Loga pod Mangartom, saj o tej temi doslej ni bilo veliko zapisanega. Malo je bilo zapisanega tudi o dolini ter potokih v njej, ki so bili v virih in kartah praviloma napačno zapisani ali neimenovani – gre za zanimiva poimenovanja: Kaludrica, Prešnik, Petrica, Grjuda, Temnik idr. Dejanski zgodovinski datumi o obstoju vasic pod Predelom, prvih prebivalcev, cesti in drugem niso znani. Knjiga je razdeljena na tri sklope: prvi zajema razvoj doline in poselitev prebivalcev,

drugi obsega čas 19. stoletja ter obeh vojn v 20. stoletju, tretji del pa je posvečen rabeljskim rudarjem. Zadnji del prinaša poleg zgodovinskega prehajanja rudnika pod različne oblasti tudi oris splošnega življenja rudarjev. Tak je opis »šverca«, ki so se ga posluževali rudarji: »Ob vsem pomanjkanju in neizprososti carinikov ali celo njihove zavisti so si rudarji pomagali tudi s švercem. Zelo zaželjena so bila razna ženska oblačila, za moške pa razne bunde in visoki čevlji z gumijastimi podplati, zlasti slednje so cariniki brezkompromisno zaplenili ...« (str. 258) Zanimivi so opisi nastanka mangartske ceste ter cest v Koritnico in Moznico. Ljudje so v dolini doživljali boljše in slabše čase, k slednjim so prispevale naravne ujme ter odmaknjenost doline, ki se danes prazni. Avtor **Jaka Vadjnal** je knjigo posvetil prebivalcem doline in širšega območja.

NASLOV: Domovanje v raju: zgodovina Loga pod Mangartom. **AVTOR:** Jaka Vadjnal. **IZDAL in ZALOŽIL:** Tolminski muzej. **KRAJ in LETO IZDAJE:** Tolmin, november 2009. **FORMAT:** 17 x 24 cm. **VEZAVA:** mehka. **ŠTEVILO STRANI:** 309. **NAKLADA:** 300 izvodov.

Podkremenkar odkrije tatu

Lipnikarju je neke noči zmanjkalo krompirja iz kleti. V vasi je živel človek, ki je imel nekaj šol; rekli so mu Podkremenkar. K njemu so se zatekali vaščani v težavah.

Tudi Lipnikar je šel k Podkremenkarju in mu povedal, da so mu ukradli krompir. Podkremenkar je vprašal: "Ali sumiš koga, da te je okradel?" Lipnikar mu je povedal, da sumi soseda Urbana. "Je že dobro, tatu bomo kmalu dobili. Jutri bom šel dol pogledat," je rekel Podkremenkar.

Naslednje jutro je šel Podkremenkar k Lipnikarju. Pri Urbanu so ga vprašali, kam gre. Povedal je, da gre dol k Lipnikarju, da so ga okradli. Urban je vprašal: "Ali prav zagotovo dobiš tatu?" "Prav zagotovo; samo takrat ne, če bi bil tisti, ki je ukradel krompir, toliko pameten, da bi na vsako okno narisal križ," je rekel Podkremenkar.

Ko je Podkremenkar odšel, so pri Urbanu hitro naredili križe na okna, in ko se je Podkremenkar vračal, je hitro videl, kdo je tat.

(Šentviška Gora, 1958)

Vir: DOLENC, Janez. (1992). *Podkremenkar odkrije tatu*. V: Zlati Bogatin. Ljubljana: ČZP Kmečki glas. Str. 207.

Mlečne planine v Zgornjem Posočju

Lokalna akcijska skupina "LAS za razvoj" je sredi oktobra izdala zemljevid, na katerem so natančno označene planine, kjer se še danes odvija mlečna predelava. Med tolminskimi so to Krnica Kovačič planina, Lom - Podkuk, Stador - Razor, Polog, Pretovč in Sleme - Medrje, pri kobarških gre za Kuhinjo, Kašino, Zaslap, Zaprikraj, Matajur in Duplje, mlečne planine na Bovškem pa so Božca, Mangart in Brdo ali Loška Koritnica. Obenem zemljevid nakazuje še mnoge posoške planine, kjer so mlečno predelavo predvsem zaradi težje dostopnosti že opustili.

Prednja stran zemljevida prinaša krajši prispevek **Petra Domevščka** o mlečnih planinah v Zgornjem Posočju nekoč in danes. Tri avtohtone slovenske pasme (bovška ovca, cika in dre-

Utrinki

PEVKAM ŽPZ ZNAMENJE VOLČE bo zaključek drugega turnirja med dvema zboroma, ki smo si ga lahko ogledali na prvem programu TV SLO, ostal v lepem spominu, ne le po zanimivih izkušnjah temveč tudi po tem, da so s strani svojih navijačev prejele izjemno visoko število glasov. **Foto:** arhiv RTV Slovenija

Po tem, ko nas je pesem *Naš mali avto* popeljala v naslednji krog, smo se v turnirju pomerile le še s tremi drugimi zbori. Glasovi so postajali vse pomembnejši, zato smo veliko truda vložile v promocijo zadanega projekta. Za izdelovanje letakov in oglaševanje prek spletnih strani je poskrbela **Marjetka Kenda**.

Do finala, v katerem smo se pomerile s pevci iz Mešanega pevskega zbora (MePZ) Šmartno ob Paki, sta nas ločila le še dva nastopa. Izbor pesmi je bil vse težji, vendar smo se z žrebom naposled odločile za izvedbo pesmi *Ljubi, ljubi, ljubi*, katere priredbo je napisal **Matej Kavčič** iz Tolmina. Z njim smo sodelovale tudi s pesmijo *Vsak je sam*, priznane slovenske pevke **Alenke Godec**, in v finalnem nastopu s skladbo *Božični venček*. Tekmovanje smo zaključile z odličnim drugim mestom in s tem presegle svoja prvotna pričakovanja. Prejele smo namreč kar 18.116 glasov, kar je bistveno več, kot jih je dobil zmagovalni zbor prve-

ga turnirja med dvema zboroma Svoboda Šoštanj, medtem ko so naši konkurenti iz Šmartnega ob Paki z zbranimi glasovi – teh je bilo kar 23.279 – podrli vse rekorde.

V zahvalo za podporo našim zvestim navijačem pri vseh naših nastopih smo se članice ŽPZ Znamenje Volče po koncu tekmovanja skušale oddolžiti z zahvalnim »žurom« v domači vasi. Pri organizaciji tega so nam na pomoč priskočila različna društva kot tudi nekateri posamezniki. Vsekakor pa gre za naš uspeh zahvala tudi naši zborovodkinji **Klavdiji Rot**, ki nas je iz nastopa v nastop vse bolj motivirala in spodbujala. Zaključek turnirja med dvema zboroma, nam bo vsekakor ostal v lepem spominu, ne le po novi in zanimivi izkušnji temveč tudi po tem, da smo bile s strani naših navijačev podprte z izjemno visokim številom prejetih glasov.

Daša Mlakar in **Monika Rutar**, članici ŽPZ Znamenje Volče

žniška koza) se danes pasejo na tem območju, ki se ponaša tudi z dvema zaščitena tipoma trdega sira (Bovški sir in sir Tolminc). Na planinah poleg tega pridelujejo še albuminsko oz. sirarsko skuto, surovo maslo, sirotko in kislo mleko. "Vse to torej dokazuje večstoletno tradicijo živinoreje in predelave mleka v mlečne izdelke," meni Domevšček. Kot dodaja, je "zloženska o mlečnih planinah nastala, da bo obiskovalcem v pomoč pri raziskovanju teh prelepih koticov Zgornjega Posočja. Obisk planine je že sam zase posebno doživetje, obenem pa je lahko tudi dobro izhodišče za nadaljevanje izleta v okoliške gore".

NASLOV: Mlečne planine v Zgornjem Posočju. **AVTOR BESEDIL:** Peter Domevšček. **IZDALA IN ZALOŽILA:** Lokalna akcijska skupina "LAS za razvoj", Posoški razvojni center. **FOTOGRAFIJE:** Peter Domevšček, Davorin Koren in Dario Cortese. **ZEMLJEVID:** Panorama, Bojan Simončič s.p. **KRAJ IN LETO IZDAJE:** Tolmin, 2009. **NAKLADA:** 7400. **FORMAT** (nezložen): 47 x 33 cm.

Dobrodošli na gori navdiha!

Z odprtjem povezave med smučiščema Kanin na slovenski in Nevejsko sedlo (Sella Nevea) na italijanski strani gore sta **LTO Bovec** in **ATC Kanin Bovec**, ki upravlja z najvišje ležečim slovenskim smučiščem, izdala publikacijo, ki goste vabi tako v visokogorje kot tudi v dolino. Zasnovana je dvojezično – ob besedilu v slovenskem jeziku je še angleški prevod, oblika in vsebina pa dajeta vtis koledarja. Gostom, ki bodo obiskali destinacijo Bovec z novim sloganom *Doline navdiha* oziroma 2.300 metrov visok Ka-

nin kot goro navdiha, obljublja raziskovanja, doživetja in izzive.

Panoramski karti in podrobnemu opisu skupnega smučišča Kanin-Sella Nevea sledi del z nekoliko drugačnim »koledarjem«. Ta za vsak mesec v letu posebej ponuja predloge za preživljanje prostega časa na Kaninu in širše na Bovškem. Dodana sta informacija, komu aktivnost posebej priporočajo, in namig za raziskovanje, doživetje ali izziv v obliki »post-it« lističa.

Publikacija, ki jo v celoti krasi bogato fotografsko gradivo, se zaključuje s kratkim opisom Bovške in nasvetom za tiste, ki niso našli nič zase: »Če vas ne zanima nič od tega, lahko zavijete v katero od dolin in ... preprosto izstopite iz časa.«

NASLOV: Dobrodošli na gori navdiha! **IZDALA IN ZALOŽILA:** LTO Bovec, ATC Kanin Bovec. **AVTORJI BESEDIL:** Aleš Šuligoj, Erik Cuder, Jana Apih. **PREVODI:** Alakemist. **PANORAMSKA KARTA:** Panorama. **FORMAT:** 29,5 x 29,5 cm.

Knjižno polico napolnili: Špela Mrak in Špela Kranjc

Utrinki

ZA SLIKARJI AMATERJI JE BOGATO LETO

Severna Primorska – Kulturno društvo slikarjev amaterjev Tolmin (DSAT), ki združuje številne ljubitelje likovnega ustvarjanja iz posameznih občin Severne Primorske (Cerkno, Goriška Brda, Kanal ob Soči, Kobarid, Komen, Miren-Kostanjevica, Nova Gorica, Renče-Vogrsko in Tolmin), bo v zgodnji pomladi zabeležilo že 36. leto svojega delovanja. Pri iskanju osebnega likovnega izraza članov, ki se sestajamo na mesečnih srečanjih, namenjenih pregledom ustvarjanja, je še posebej dragocena spodbuda mentorice, akademske slikarke **Jane Dolenc**.

Da so člani DSAT zelo dejavni, kaže pregled dejavnosti minulega leta, ko smo se poleg udejstvovanja pri lastnih projektih z veseljem odzvali tudi na številna vabila, na ex-tempore in razstave. Spomladi smo likovniki v Tolminu razstavili dela, ki so obravnavala portret, figuro in kolaž ter so nastala na delavnici pod vodstvom mentorice društva. S prikazom slikarstva in predstavitvijo svojih del se je društvo nato udeležilo Odprtega ate-

ljeja v Kopru, svoja občutenja pa smo na platna izlivali ob Kosmačevi učni poti, medtem ko so lahko naše ustvarjanje spremljali tudi pohodniki tradicionalnega pohoda po omenjeni poti. Na ta dan ustvarjena dela smo nato razstavili na OŠ Dušana Muniha Most na Soči. S povabilom k rednemu sodelovanju organiziranja vsakoletnega ex-tempora pa je društvu zaupanje izkazal tudi organizator tradicionalne prireditve pevskih zborov v Taboru pri Dornberku.

Člani DSAT smo se odzvali še vabilu k sodelovanju na likovni koloniji Slovenske izseljenske matice na Mostu na Soči, kjer so nastala likovna dela tudi razstavili, kasneje pa svoja dela postavili na ogled še v Hiši kulture v Šmartnem v Goriških Brdih. Društvo za duševno zdravje in kreativno preživljanje prostega časa Vezi je DSAT povabilo na ex-tempore v Štanjel. Organizacijsko zahtevnejša je bila izvedba vsakoletnega humanitarnega ex-tempora v Drežnici, katerega namen je bila tokrat pomoč pri izgradnji družinskega centra na Sveti Gori nad Novo Gorico. Ex-tempora so se udeležili številni slikarji iz Sloveni-

je, nastala dela pa so bila konec septembra razstavljena v Frančiškovi dvorani na Sveti Gori. Jeseni je društvo sodelovalo še na Slovenski razstavi sadja v Tolminu. Sledili sta razstava Tolmin skozi čas, rezultat ustvarjanja na poletnem ex-temporu, in nazadnje še razstava, posvečena mednarodnemu letu astronomije. Dela zanj so nastala na likovni delavnici, ki jo je vodila mentorica društva. Tik pred iztekom leta je bila v Renčah postavljena razstava del, ki smo jih na ex-temporu ob tamkajšnjem občinskem prazniku ustvarili tudi tolminski slikarji. V Naborjetu (Malborghettu) v Italiji pa smo slikarji DSAT kot edini slovenski predstavniki razstavljali na skupinski mednarodni razstavi, in sicer v družbi slikarjev s Hrvaške, iz Avstrije in Italije. Dejavnost in ustvarjalnost potrjujejo tudi številne samostojne razstave, ki jih člani DSAT prirejamo doma in na tujem.

Društvo slikarjev tudi v novo desetletje ne vstopa z nič manjšim zagonom. Načrtov, zamisli in želja je veliko, in uresničevati jih bomo začeli že kmalu, na večdnevni tematski delavnici.

Deja Volarič, DSAT

ZAVITEK IZ VLEČENEGA TESTA Z JAGNETINO

Čas priprave:

40 minut

Potrebujemo

480 g jagnječjega mesa
(vrat, pleče ...)
0,25 l jagnječje osnove
60 g narezane rdeče čebule
100 g naribanega korenja
80 g sladke smetane
sol, beli poper, drobnjak
240 g vlečenega testa
40 g masla
120 g paradižnikovih pelatov
20 g olivnega olja

Priprava

Uležano, začinjeno jagnječje meso zrežemo na rezine, jih na hitro opečemo in podušimo z jagnječjo osnovo. Ko osnova izpari in je meso mehko, mu dodamo narezano rdečo čebulo, prepražimo, zatem dodamo naribano korenje in zalijemo s sladko smetano. Pokuhamo, dodamo sveža zelišča in nadevamo v rezine vlečenega testa. Zavijemo v zavitek, premažemo z maslom ali margarino in pečemo v pečici na 160 °C približno 25 minut. V tem času na olivnem olju prepražimo paradižnikove pelate in jih na blagem ognju kuhamo, dokler se ne zgostijo. Popravimo jim okus (sol, poper ...) ter jih zmešamo s paličnim mešalnikom. Ponudimo jih kot omako k zavitkom.

JAVNI RAZPIS PRIZNANJ IN NAGRAD OBČINE TOLMIN ZA LETO 2010

Na podlagi 19. člena Odloka o podeljevanju priznanj in nagrad **Občine Tolmin** (Uradno glasilo, št. 19/96) razpisuje **Komisija za priznanja in nagrade Občinskega sveta Občine Tolmin** naslednja priznanja in nagrade:

1. Naziv častni občan

Naziv častni občan se lahko podeli osebi, katere delo in aktivnosti predstavljajo pomembne zasluge na katerem koli področju človekove ustvarjalnosti oziroma osebi, ki je posebno zaslužna za pomembne dosežke pri razvoju kraja.

2. Plaketa občine

Plaketo občine se podeli posameznikom, podjetjem, društvom, drugim organizacijam in skupnostim za življenjsko delo oziroma za izjemne uspehe na posameznih področjih življenja in dela, ki prispevajo k razvoju

in ugledu občine.

3. Priznanje občine

Priznanje občine se podeli posameznikom, podjetjem, društvom, drugim organizacijam in skupnostim za delo in dejanja, ki so jih dosegli ob posebnih prilikah in s svojo požrtvovalnostjo in delom povečujejo ugled občine. Priznanje se podeljuje tudi za izkazano izredno požrtvovalnost, hrabrost in človekoljubnost ob izjemnih dogodkih.

4. Denarna nagrada

Denarna nagrada se podeli posameznikom, podjetjem, društvom, organi-

zacijam in skupnostim za dolgoletno uspešno in ustvarjalno delo ter za vidne dosežke pri razvoju občine.

Predlagatelji za podelitev priznanj in nagrad občine so lahko občani, politične stranke, krajevne skupnosti, podjetja, društva ter druge organizacije in skupnosti.

Vsako leto se lahko podeli praviloma največ:

- eno plaketo občine,
- tri priznanja občine in
- eno denarno nagrado;
- naziv častni občan se podeljuje občasno.

Predlagatelji za podelitev priznanj in nagrad občine so lahko občani, politične stranke, krajevne skupnosti, podjetja, društva ter druge organizacije in skupnosti.

Rok za oddajo predlogov

Predloge pošljite Komisiji za priznanja in nagrade Občinskega sveta Občine

Tolmin najkasneje do 19. februarja 2010.

Predlog nagrad in priznanj mora biti napisan in utemeljen na obrazcu, ki je sestavni del tega razpisa in ga lahko dobite na sedežu Občine Tolmin ali na spletni strani Občine Tolmin (www.tolmin.si/aktualno).

Komisija za priznanja in nagrade bo na podlagi prispelih predlogov pripravila izbor prejemnikov priznanj in nagrad za Občinski svet Občine Tolmin, ki bo o njih odločil. Podelitev nagrad bo potekala ob občinskem prazniku v mesecu maju.

Prosimo, da predloge pošljete do določenega roka na naslov:

Občina Tolmin, Komisija za priznanja in nagrade, Ulica padlih borcev 2, 5220 Tolmin

Uroš Brežan, župan občine Tolmin

Utrinki

V ŠPORTNEM DRUŠTVU ZARJA SO ZADOVOLJNI

Baška grapa – Člani športnega društva Zarja iz Grahovega ob Bači, ki so se sredi decembra v domači gostilni udeležili prednovoletnega občnega zbora, so z veseljem pogledali nazaj v preteklo leto. Obnovljenemu športnemu igrišču se je letos, ob pomoči Občine Tolmin in seveda s številnimi urami prostovoljnega dela članov, pridružilo še igrišče za odbojko na mivki. Na njem se je, ko je bilo igrišče dograjeno, zbiralo veliko mladih, željnih igranja trenutno zelo popularnega športa.

Udeleženci občnega zbora so sicer potrdili tudi program dela za prihodnje leto z nekaterimi prireditvami, ki postajajo železni repertoar poletnega dogajanja v Baški grapi. Izpostaviti velja predvsem nogometni turnir trojk in Jeseniško noč, tradicionalno poletno druženje hokejistov Jesenic s svojimi navijači s Primorske. Prireditve, sprva mišljena predvsem kot zabava, se je z leti sprevrgla v pravi športni praznik, popestren s predstavitev različnih športov, kot so »in line« hokej in umetnostno kotkanje, kar je med obiskovalci vzbudilo veliko zanimanja. Zato so člani na zboru potrdili, da bo podobna vsebina prireditve, ki simpatično presega v naših glavah začrtane regionalne meje, za znanovala tudi letošnje leto.

Toni Obid, društvo Zarja

O AKTUALNI TEKMOVALNI SEZONI

Tolmin – O tekmovalni sezoni 2008/09 Košarskega kluba (KK) Tolmin smo že pisali v Biltenu, ki smo ga izdali po koncu sezone, zato se bomo tokrat raje osredotočili na sezono 2009/10.

Letos smo v našem klubu pod vodstvom **Mance Čujec** in **Sebastjana Mauriča** prvič začeli z vadbo Igrive košarke za kategorijo U 8. Čeprav smo pričakovali nekoliko večji obisk, se je vseeno oblikovala prijetna skupnica naših najmlajših. Enega od temeljev KK Tolmin pa že predstavlja kategorija U 10. Če mora biti piramida spodaj široka, da je lahko vrh visok, smo tu naredili korak naprej, saj je mladih košarkarjev že blizu 30. Ti so uspe-

IGRIVA KOŠARKA – Letos smo v našem klubu pod vodstvom **Mance Čujec** in **Sebastjana Mauriča** prvič začeli z vadbo Igrive košarke za kategorijo U 8. Čeprav smo pričakovali nekoliko večji obisk, se je vseeno oblikovala prijetna skupnica naših najmlajših. **Foto: arhiv KK Tolmin.**

šno nastopili na Sončkovem dnevu, s prijateljskimi tekmami pa sodelujejo tudi v Ligi prijateljstva. Najbolj pa nas veseli, da imajo radi košarko, saj se treningov, na katerih nadvse uživajo, redno udeležujejo.

Nejc Leban je svojo kratko trenersko epizodo zaključil, vseeno pa upamo, da ne še povsem. Mlajše dečke U 12 je septembra prepustil **Mladenu Jovanoviču**. Leban je s svojim pristopom znal otrokom predstaviti in približati košarko; upamo, da bo pri tem uspešen tudi Jovanovič. Sicer pa si za prvi Mladenov uspeh štejejo udeležbo okoli 20 košarkarjev na treningih. Ti so v ligi dobro igrali, tako da je prostora za napredek še ogromno. Morda pa bomo morali v prihodnje razmisliti tudi o povečanju števila vadbениh ur.

Pionirji U 14 pod vodstvom **Matije Rovščka** so igrali v skladu s pričakovanji. V prvem delu tekmovalja je bilo zmag manj, v drugem delu pa so bili skoraj nepremagljivi in v njihovi skupini zasedli prvo mesto. Pomembnejše od rezultata je razvijanje pravilnega odnosa pionirske kategorije do športa; rezultati bodo tako ali tako prišli sami od sebe. Pri tem imajo prav gotovo pomembno vlogo naši trenerji, saj je pionirje treba še veliko naučiti, če želimo, da postanejo kakovostni košarkarji.

Naše najboljše moštvo so kadeti U 16. V kvalifika-

cijah so si pod vodstvom izkušenega trenerskega mačka **Aleša Lo Duce** priborili mesto v prvi slovenski košarski ligi. V izjemno močni skupini sicer še niso dosegli zmage, a jih, kot kaže, v drugem delu sezone čakajo nekoliko lažji nasprotniki. Kadeti so napredovali iz tekme v tekmo, po poškodbah sta se vrnila **Luka Breška** in **Tilen Farina**, tako da smo pred nadaljevanjem prvenstva optimistični. Ob tem naj omenimo še to, da je **Matej Cencič** s kadetsko reprezentanco nastopil v Španiji, udeležil se je tudi slovenske All Star tekme.

Mladinci so bili glede na rezultate najuspešnejši. Upamo, da jim bodo dobro odigrane tekme dale še večji motiv za še boljši pristop na treningih. Najbolj pomembno pa je, da nekateri fantje iz mladinske in kadetske ekipe že resno trkajo na vrata članske ekipe. Računamo, da bi prav oni z dobrim delom v prihodnje dodali članskemu moštvu kakovost, ki manjka za še boljši rezultat. Članska ekipa je imela namreč v prvem delu izredno zahteven razpored, v drugem pa je nanizala kar pet zaporednih zmag in prvi del zaključila na petem mestu. Cilj do konca prvenstva je čim višja uvrstitev, hkrati pa bi morali nekateri igralci ob višji minutaži dokazati, da se nanje lahko zanesemo tudi v prihodnje, ko bi cilji morali biti za stopnico višji.

Vsekakor ne smemo pozabiti novega upravnega odbora pod vodstvom **Danijela Krivca**. Odbor se redno sestaja, vsak član prispeva svoj delež in po zadnji članski tekmi je bilo v klubski sobi toliko ljudi, kot že dolgo ne. To je vsekakor dober ožet za prihodnost športa, ki ima na Tolminskem 60-letno tradicijo in primerna počastitev jubilejne obletnice tolminske košarke bo ena od osrednjih točk prihajajočega leta.

Kadete, mladince in člane takoj po novem letu čakajo tekme, zato tudi med prazniki nismo počivali. V kobarški dvorani je bilo lepo videti veliko skupino košarkarjev, pred katerimi je ob marljivem delu in ustrezni organiziranosti kluba lepa prihodnost. Člani se pred derbijem s Splošno plovbo Portorož odpravljajo na mini turnejo na Češko, kjer bodo pred tekmo sezone pilili formo.

Boris Velikonja, KK Tolmin

Datum	Kraj	Prireditev	Informacije
do 19. 2.	TOLMIN, knjižnica	Razstava knjižnih ilustracij Ane Razpotnik Donati	Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin
29. 1. in 12. 2. (17. 30)	BOVEC, knjižnica	Ure pravljic z Lisico Mico (vstop prost)	Knjižnica Bovec: 05/38-86-030
29. 1. (19.00)	KOBARID, Fundacija »Poti miru v Posočju«	Nastop skupine stand-up komikov Komikaze in koncert Petra Della Bianche	Fundacija »Poti miru v Posočju«: 05/38-90-166 ali 05/38-90-167, fundacija.potimiru@siol.net
31. 1.	TRŽIČ	Planinski pohod Kriška gora–Tolsti vrh	PD Tolmin, Simon Gorjup: 05/38-83-211 (četrtek 17.00–19.00), 041-774-631, pdtolmin@gmail.com
31. 1.	ROČE, SLAP OB IDRIJCI	Uvod v Kosmačevo leto 2010: • položitev venca na grob Cirila Kosmača (ob 30-letnici smrti) po nedeljski maši, • ob 16.00 kulturna prireditev s predvajanjem dokumentarnega filma Ta in ta in ta drugi ter nastopom pevskih zborov, povezanih s Kosmačevo družino (Kulturni dom Cirila Kosmača Slap ob Idriji)	KS Slap ob Idriji, Špela Mrak: 031-423-400
7. 2. (17.00)	DOLENJA TREBUŠA, dvorana	Kulturna prireditev ob slovenskem kulturnem prazniku	Prosvetno društvo »Justin Kogoj« Dolenja Trebuša, Lucijan Pirih: 031-703-516
8. 2.	VRBA	Po poti kulturne dediščine	PD Tolmin, Rudi Rauch: 05/38-83-211 (četrtek 17.00–19.00), 05/38-82-033, pdtolmin@gmail.com
8. 2.	AJDOVŠČINA	Zimski pohod na Čaven	PD Tolmin, Simon Gorjup: 05/38-83-211 (četrtek 17.00–19.00), 041-774-631, pdtolmin@gmail.com
17. 2.–20. 2.	BOVEC	Fantasy snow garden – izdelovanje snežnih skulptur	Prijave in informacije na www.boff.si, Metka Belingar: 031-312-733
20. 2.	ŠEBRELJE	Lokvarski grič	PD Tolmin, Slavica Boljat: 05/38-83-211 (četrtek 17.00–19.00), 051-622-962, pdtolmin@gmail.com

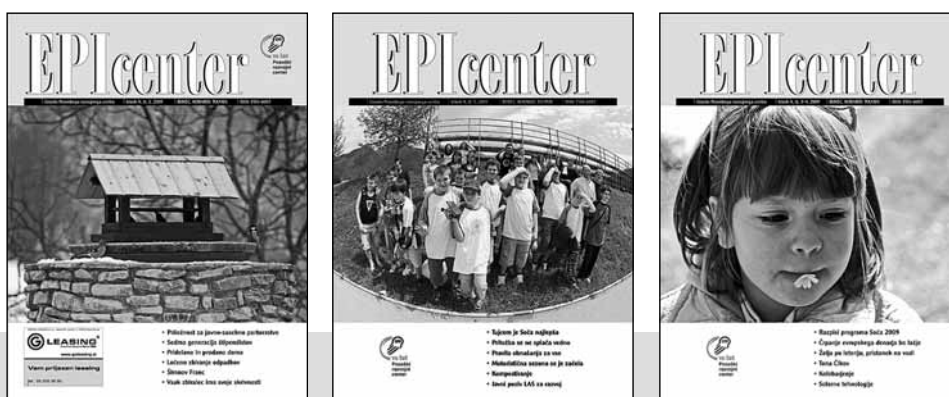
Informacije za *Koledar prireditev* za naslednjo številko **EPIcentra** lahko **do 9. februarja** posredujete Jerneji Kos na telefon **05/38-41-502** ali e-naslov **jerneja.kos@prc.si**. Objavili bomo prireditve oziroma dogodke, ki se bodo zgodili **med 19. februarjem in 23. aprilom**.

Objava v *Koledarju prireditev* je **brezplačna** in je namenjena informiranju prebivalcev Zgornjega Posočja, ne pa oglaševanju prireditev ali organizatorjev oziroma podjetij. Objavljamo naslednje podatke: datum in uro, ime prireditve, kontakt organizatorja ter telefonsko številko, e-naslov ali spletno stran. Če želite v *EPIcentru* objaviti članek o vaši prireditvi, oglas ali oglasno sporočilo, pa so vam informacije na voljo na naši spletni strani **www.prc.si**.

▶ POSTANITE NAROČNIK e-EPIcentra
Vse, ki želite postati naročniki **e-EPIcentra**, vabimo, da nam na **jerneja.kos@prc.si** sporočite svoj e-naslov, na katerega vam bomo pošiljali povezavo na naše spletno glasilo.

▶ IZID NASLEDNJE ŠTEVILKE EPIcentra
Bralke in bralce obveščamo, da bo naslednja, dvojna številka **EPIcentra** predvidoma izšla **19. februarja 2010** oziroma po objavi razpisov razvojnega programa Soča 2010 v Uradnem listu RS. Vsi, ki boste v našem glasilu želeli objaviti kak prispevek, nam ga **do 1. februarja 2010** pošljite na e-naslov **epicenter@prc.si**. Neaktualnih vsebin in vsebin, ki jih bomo prejeli po tem datumu, žal ne bomo mogli upoštevati. Besedila naj ne bodo daljša od **2.000 znakov** (s presledki), saj le na tak način lahko zagotovimo objavo večjega števila vaših člankov. Več informacij glede objav najdete tudi na naši spletni strani **www.prc.si/epicenter**.

Uredništvo

Zakaj ne bi *EPIcenter* vašega oglasa ponesel v vsa posočka gospodinjstva?

Vse o oglaševanju v našem glasilu z naklado 7.300 izvodov najdete na spletni strani **www.prc.si/epicenter**, lahko pa se obrnete tudi na Jernejo Kos (**05/38-41-502**, **jerneja.kos@prc.si**).

Posočki razvojni center, Trg svobode 2, 5222 Kobarid